ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
18. 11. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН
БРОЈ 1664

ЗАШТО ЈЕ ПОТОПЉЕН „АВА МАРУ"

Ripley

Веровали или не!

АТЛЕТИЧАР
КАРЛ ЛУИС

АМЕРИЧКА НАДА НА ОЛИМПИЈСКИМ ИГРАМА 1984. МОЖЕ ДА ПРЕСКОЧИ 12 ЉУДИ КОЈИ, РАМЕ УЗ РАМЕ, ЛЕЖЕ ЈЕДАН ПОРЕД ДРУГОГ.

ИДА ЛУЧЕР

СА ОСТРВА ПАДРЕ У МЕКСИЧКОМ ЗАЛИВУ ГАЈИ У КУЋИ 14 КОРЊАЧА. ХРАНИ ИХ ГУРМАНСКИМ ЈЕЛИМА, КУПА ЈЕДНОМ НЕДЕЉНО И ОБЛАЧИ ИХ У ЗА ЊИХ ПОСЕБНО ШИВЕНУ ОДЕЋУ.

МАЛКОЛМ ЛОС

СЕЉАК ИЗ БРИДКОРДА (В. БРИТАНИЈА) ПОМАЖУЋИ ПРИ ПРЕЗИЂИВАЊУ СТАРЕ СЕОСКЕ КУЋЕ ПРОНАШАО ЈЕ У 500 ГОДИНА СТАРОМ КРОВУ СРЕБРНУ КАШИКУ ИЗ 1380. ГОДИНЕ. 1982. ОНА ЈЕ ПРОДАТА ЗА СУМУ ОД 25000 ДОЛАРА.

ознаке за забрану паркирања

НЕМОЈ НИ ДА ПОМИСЛИШ ДА СЕ ОВДЕ ПАРКИРАШ!

НЕМОЈ ОВДЕ! ИДИ НА ДРУГО МЕСТО!!!

У ЦЕНТРУ ГРАДА РАНДОЛФА (САД) ВЕОМА СУ ОРИГИНАЛНЕ.

ИНДИГО КРАЈА

ИЗ ТРОПСКИХ МОРА МОЖЕ ДА ПРОМЕНИ СВОЈ ПОЛ ОД ЖЕНСКОГ У МУШКИ И ОБРНУТО НЕКОЛИКО ПУТА У ТОКУ ДАНА, ПА ЧАК И У ТОКУ ПАРЕЊА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● „краљ ногоња 83" постао је Гвидо Педрон, вулканизер из Трентина у Италији. Он има стопало дугачко 32 центиметра, носи обућу број 52, а крунисан је на једном такмичењу које се сваке године одржава у месту Сан Пиетро.

● ● ● међу старим бродовима на весла најбржим су се сматрали они са три реда весала који су пловили брзином од 8-9 чворова на сат. Таквим бродовима било је потребно десет дана да стигну од Рима до Египта.

● ● ● Ђани Ањели проглашен је у Француској за најелегантнијег странца. Поводом сајма мушке моде који је одржан у Паризу, за најелегантнијег француског певача изабран је Ив Монтан, а за страног Хулио Иглесиас. Најбоље обучени глумци су Ален Делон и Пол Њумен. Међу спортистима истичу се два тенисера – Борг и Ноах.

● ● ● због погрешне прогнозе један јапански новинар осуђен је да плати казну од триста шездесет милиона динара. Наиме, године 1982. Масатоши Сагара написао је књигу у којој тврди да ће из вулкана Гуџи, који мирује већ 300 година, поново покуљати лава између 10. и 15. септембра ове године, и да ће усмртити две хиљаде људи. Због овог „предсказања из околине вулкана побегли су сви туристи, а општина града Фуџијашиде претрпела је велику штету.

● ● ● двојица америчких биолога Б. Дејли и Ц. Фицпатрик открили су да даждевњак и гуштер заваравају непријатеља тако што за собом остављају свој реп, а непријатељ наставља да трага за њим док животиња за то време мења правац кретања.

● ● ● у Кини је постојао зоолошки врт још пре три хиљаде година. У њему су се налазиле све до тада познате звери. У Риму је још у 4. веку постојала менажерија са 40 слонова, 60 лавова и 30 тигрова.

● ● ● Индијанци из Амазоније много су раније од Европљана почели да носе гумену обућу. Они су правили непромочиве ципеле користећи природни каучук. Пошто би засекли кору каучуковог дрвета Индијанци су стављали ноге испод млаза густог сока који је истицао. После извесног времена течност би се стврдла и готове „каљаче" лако су се скидале с ногу.

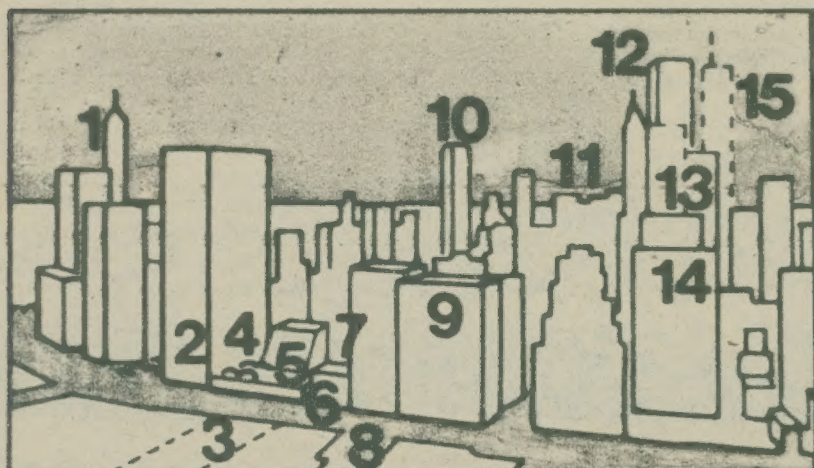
● ● ● Ран Декер препловио је потпуно сам једрењаком Тихи океан од калифорнијске обале до Хаваја. Овај подвиг можда и не би био изузетан и занимљив да Декер није – слеп.

СКИНИ МИ ЗВЕЗДЕ С НЕБА!

УЗ ПОМОЋ ВЕОМА ПРЕЦИЗНЕ ЕЛЕКТРОНСКЕ АПАРАТУРЕ МОГУЋЕ ЈЕ ИЗМИСЛИТИ ШУМЕ, УКЛОНИТИ СОЛИТЕРЕ, ПОМЕРИТИ ОБЛАКЕ, УЧИНИТИ ДА СЕ ПОЈАВЕ ПОЗНАТЕ И НЕПОЗНАТЕ ОСОБЕ... ФОТО-ЛАЖ ЈЕ ТОЛИКО САВРШЕНА ДА САМО КОМПЈУТЕР-ДЕТЕКТИВ МОЖЕ ДА ЈЕ ОТКРИЈЕ.

Фотографија на екрану представљала је Њујорк: јужни део острва Менхетн са два торња Светског трговачког центра у првом плану. Онда су се, на команду оператера, појавила два бела крстића. Један је застао на првом торњу, други се кривудајући заустави негде на небу међу облацима. И као неким чудом, означени торањ почео је полако да се губи. Нестао је као да га ту никада није било, и на фотографији се уместо њега показао део неба са облацима, у ствари оно што је било иза торња.

Разлике су следеће: нестали су – кеј (3), хоризонталне структуре грађевине (2), кућа (6), димњаци (7), резервоар на крову (10), читав солитер (13), један од торњева (15), зграда (11).
Појавили су се: купола вишеспратнице (1), и прозори (14). Куће су проширене (5) или им је измењен изглед (9). Има више возила на коловозу (8), антена са уклоњеног торња појавила се на торњу који је остао (12).

И звук постаје слика

Вештачко претварање једне фотографије у другу, такозвана фото-монтажа, сложена је и одавно позната техника којом се углавном служе уметници и фотографи. Али, све до пре извесног времена то је био веома дуг и мукотрпан занатски посао у коме су они користили маказе, лепак, темпере, четкице и још пуно тога. А крајњи резултат није увек био задовољавајући. Сада, уз помоћ компјутера, све је далеко лакше. Да би упамтио само један квадратни центиметар фотографије, компјутер се служи са 360 хиљада „бита" (јединица мере компјутерске меморије), тако да спретан оператер може буквално да се игра са сваком фотографијом – да у снимак убацује или са њега уклања све што му падне на ум, једноставним притискивањем на одговарајуће дугме.

Фотографије које видите и које вам се, бар на први поглед чине идентичне – мада то нису – добијене су уз помоћ савремене апаратуре коју називају „хел кромаком", према имену проналазача, немачког инжењера Рудолфа Хела. Пошто је фотографију превео на дигитални језик и убацио је у меморију компјутера, оператер је најпре смакнуо један од два торња Светског трговачког центра а затим начинио још четрнаест малих измена које ћете и сами уочити ако погледате помоћну илустрацију у контурама.

Оригинална фотографија Њујорка и (доле) фалсификат постигнут уз помоћ специјалне електронске апаратуре коју називају кромаком.

Технологија која се користи за ову врсту посла испробана је још 1960. године, у време кад је било потребно да се од електронских импулса формирају и проуче фотографије које су на Земљу слале аутоматске свемирске сонде. Само неколико година касније ова иста, само савршенија, техника послужила је да би се добиле изузетно успеле колор фотографије Јупитера, Марса и Меркура које су начиниле сонде Воиџер и Маринер. Чак и данас, упркос серијској производњи апаратуре попут хел кромакома, главна примена ове технологије везана је за свемир. Слике Земље, на пример, које свакодневно шаље сателит Ландстат и други који се користе за метеоролошка предвиђања, добијају се на исти начин. У астрономији се ова техника користи за претварање радио-таласа у фотографије квазара одакле долазе. Сви су изгледи да ће од ње у медицини имати користи.

Зрак који чита

Најсложенија фаза нове технологије је претварање слике у бројеве – како би компјутер могао да је упамти. Код кромаком система овај посао обавља светлосни зрак, такозвани оптички читач, који великом брзином, тачку по тачку, анализира фотографију. Компјутер на овај начин добија веома прецизне податке о сваком стотом делу центиметра неког снимка.

– Са овом фотографијом – каже Том Бојтон, шеф одељења за фотографију једног издавачког предузећа из Александрије у Вирџинији – можемо да урадимо шта хоћемо, али ми се кромаком користимо само за рестаурацију оштећених или дотрајалих неуспелих снимака, као и за постизање посебних ефеката у смислу сужавања, проширивања, комбиновања две фотографије или, једноставно, да бисмо померили неку фотографију са једне стране на другу.

Ова апаратура – погађате! – може одлично да се злоупотреби, почев од мешања у приватан живот појединаца, па до чистог криминала... Али, да сада не идемо даље. Можда је, ипак, најважније следеће:

– Оно што спретан компјутер-варалица може да замеси – закључује Бојтон – један спретан компјутер-детектив може лако да открије!

Д. В.

СКАДАР НА ЛАМАНШУ

ХОЋЕ ЛИ БРИТАНИЈА ПОСТАТИ ПОЛУОСТРВО?

План број 1

Најскупља замисао: изградња висећег моста на стубовима који би се уздизали до 290 метара изнад воде и били међусобно удаљени по два километра. Сам двосмерни четворотрачни мост налазио би се 60 метара изнад морске површине.

План број 2

Један до два тунела прокопана испод дна пречника шест до седам метара, уз мању сервисну галерију, посвећена искључиво железничком саобраћају.

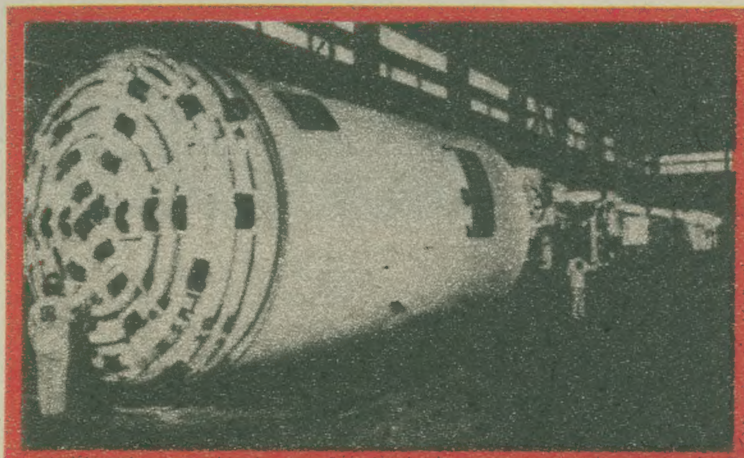

НАПОЛЕОН ЈЕ БИО ПРОТИВ, КРАЉИЦА ВИКТОРИЈА ЗА, ГЕНЕРАЛШТАБ БРИТАНСКЕ АРМИЈЕ ПРОТИВ, ЧЕРЧИЛ ЗА... НЕДАВНО СУ СЕ ПРЕДСЕДНИЦИ ДВЕ ДРЖАВЕ ФРАНСОА МИТЕРАН И МАРГАРЕТ ТАЧЕР СВЕЧАНО ДОГОВОРИЛИ ДА РАДОВИ НА ПРОКОПАВАЊУ ТУНЕЛА НАЈЗАД, ПО КО ЗНА КОЈИ ПУТ, ОЗБИЉНО ПОЧНУ.

Стављајући 1751. године на радни сто Луја XV први пројекат тунела испод Ламанша, Никола Демаре није ни слутио да тиме започиње маратонски процес који ће и на Континенту (како Енглези називају Европу) и у Британији час будити одушевљење, час изазивати бес и оштре полемике и потрајати дуже од два века.

Замисао о повезивању Велике Британије и континенталног дела Европе трајном везом – мостом или тунелом – претворила се у међувремену у огромну хрпу неостварених пројеката и лепих али брзо одбациваних идеја. У Калеу на француској и Доверу на британској страни канала људи нису начисто да ли да због тога жале или да се радују: односи између два народа нису увек били најцветнији и та блага непријатељско-презрива традиција одржала се до данас.

Тренутно је у разматрању најновији и, изгледа, најозбиљнији пројекат. У лето 1982. године неколико француских и енглеских банака основало је студијску групу да проучи финансирање скупог подухвата. Очекивало се да ће извештај стићи пре лета 1983, али од њега још нема ни трага ни гласа.

Таквој спорости можда се не треба чудити – после толиких пропалих покушаја неопходна је крајња опрезност. Сви су свесни да ако се данас донесе свечана одлука то никако не значи да она већ сутрадан неће бити промењена. Да бисмо се у то уверили, довољно је направити мали и поучан излет у прошлост Ламанша, како га зову Французи, односно Британског канала, како га својатају Енглези.

Техника пробијања тунела непрекидно се усавршава. Ова машина копа тунел ширине седам метара и облаже зидове бетоном.

Године 1802. Наполеон Бонапарта добио је од Енглеза Чарлса Фокса велики план за изградњу тунела испод Ламанша и одмах га одбацио. Неколико година касније Француз Албер Матје подноси Наполеону I – чувени мали конзул у међувремену се зацарио – на увид пројекат подводног тунела од две галерије постављене једна изнад друге. У горњој је замишљен прави правцати калдрмисани друм осветљен гасним лампама којим би дилижанса од једне обале до друге стизала за пет сати. Тунел би се проветравао отворима које је инжењер назвао „оџаци". Доња галерија служила би за одлив воде која би продирала у горњу.

Пошто су Енглеска и Француска у то време међусобно ратовале, замисао да се тунел употреби за инвазију Енглеске звучала је веома примамљиво. Опрезни цар ипак је одбацио план као нереалан. Али француску царску породицу и даље је прогонила идеја о дословној француско-британској вези. Пола века после Наполеона Бонапарте, Наполеон III поверава инжењеру Тому де Гамону задатак да проучи могућност изградње тунела с тим да његови нацрти буду приказани на Светској изложби 1867. године

Величанство пати од морске болести

Неколико ствари иде у прилог успеху подухвата. Између Наполеона III и британске краљице Викторије влада слога и краљичини догланвици не крију да би она, пошто пати од морске болести, радо путовала до Француске по суву.

Што се тиче Тома де Гамона он закључује да му нема друге до да сам зарони у вечито хладне и најчешће узбуркане воде канала и лично испита његово дно. Прави скафандер још није постојао, па је инжењер применио метод древних средоземних ронилаца: тонуо је у дубине оптерећен мрежом пуном камења а за дисање употребљавао свињско црево напуњено ваздухом.

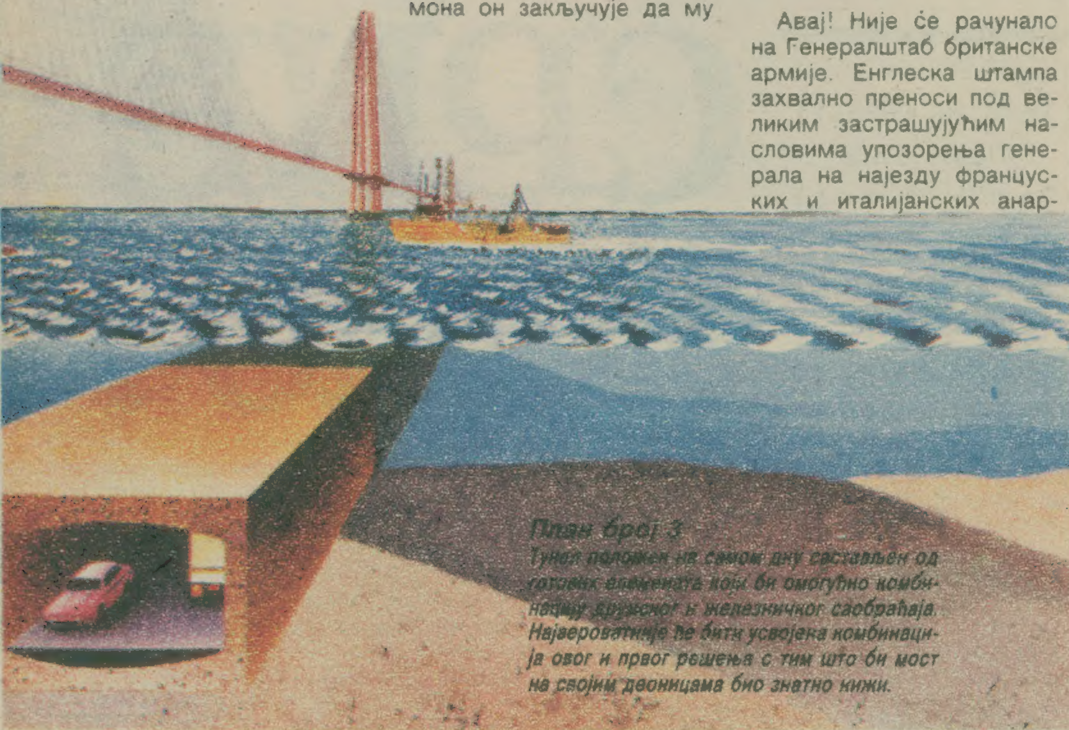
Да ли је на овај начин заиста успео да се спусти до дубине која код Па-де-Калеа износи око педесет метара? Мора му се веровати на реч. У сваком случају пожртвовани инжењер је у наредних двадесетак месеци заронио две стотине пута, затим направио топографске цртеже и, најзад, приказао цару свој пројекат тунела који би лежао на самом дну и састојао се од спојених шупљих коцки.

Цар је био презадовољан, краљица Викторија такође. Преостало је само да се радне екипе са жаром баце на прокопавање и изградњу тунела Кале–Довер

Мешовито решење обелодањено јавности трећег августа 1983. године.

Авај! Није се рачунало на Генералштаб британске армије. Енглеска штампа захвално преноси под великим застрашујућим насловима упозорења генерала на најезду француских и италијанских анархиста и ирских републиканаца или, како новинари поетски додају: „Дивље хорде доћи ће на коњима кроз тунел и опустошити јужну Енглеску". Диверзија је успела и краљица Викторија је пожурила да нареди затварање градилишта.

План број 3
Тунел положен на самом дну састављен од готових елемената који би омогућио комбинацију друмског и железничког саобраћаја. Највероватније ће бити усвојена комбинација овог и првог решења с тим што би мост на својим деоницама био знатно нижи.

На чему уштедети?

У годинама које су уследиле, све до после другог светског рата, идеја о тунелу стално се помаљала и ишчезавала као легендарно чудовиште из шкотског језера Лох Нес. Армија је сваки пут имала нешто против. Истина, британски председник владе и државник Винстон Черчил одавно је признао да „чанел" (како су Енглези назвали пројекат спојивши речи channel = канал и tunnel = тунел у „chunnel") у ери авиона и ракета више не би имао никакве стратешке важности, али дубоко неповерење још увек је владало.

Године 1964. ипак поново почиње да се говори о тунелу, а 1973. француски председник Жорж Помпиду и британски премијер Едвард Хит свечано склапају споразум о његовом прокопавању.

Још једном је дат знак за почетак радова. На обе стране Ламанша поново се праве бушотине, пристижу моћне машине. Једна од њих, наручена из Сједињених Америчких Држава, право је чудо технике и може да „прождире" земљу брзином од шест метара на сат. Али, судба клета се понавља и та машина никада није пуштена у рад.

Наследник Едварда Хита на положају британског премијера лабуриста Харолд Вилсон принуђен је да због економских проблема који море земљу смањи државне расходе. На чему да уштеди? Знајући да јавност још није начисто да ли жели да Британију претвори у „полуострво" или не, Вилсон 1975. године доноси одлуку да се радови обуставе.

До најновијег и, како се сви надају дефинитивног, преокрета дошло је шест година касније после састанка на врху нових премијера две државе: социјалисте Франсоа Митерана и гвоздене конзервативне леди Маргарет Тачер. Том приликом пао је предлог да се успостави стална „сува" веза преко Ламанша.

Варијанта „мишја рупа"

Априла 1982. једна француско-британска радна група поднела је двема владама извештај под називом: „Каквом везом преко Ламанша?" Исцрпном анализом обухваћено је све: од развоја саобраћаја преко канала, последњих година до трошкова и техничких проблема које постављају разне варијанте повезивања два копна. Једно време чинило се да ће избор пасти на искључиво железнички тунел док се сада предност даје мешовитој вези. Коначна одлука још није донета.

Које су предложене варијанте? Пођимо од најјевтиније чија би изградња коштала око милијарду фунти. Не изненађује што се за ту верзију од свег срца залажу железничке мреже двеју земаља. Ради се о железничком тунелу пречника шест метара уз који би ишао и један мањи сервисни тунел.

Ова, како су је назвали, „мишја рупа" дугачка педесет девет километара, од чега би тридесет седам било у води а четрдесет испод морског дна, имала би само једну пругу, па се путнички и теретни возови не би могли кретати истовремено у оба смера. За аутомобиле ту нема места – они би се као и досад превозили трајектима.

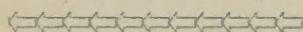
Друга два знатно скупља пројекта предвиђају изградњу једног до два тунела нешто већег пречника како би се поред обичне железнице омогућио и пролаз композиција натоварених друмским возилима.

Студијама направљеним још између 1965. и 1975. године, у оквиру припрема за претходни пројекат, решени су сви проблеми повезани са изградњом таквог тунела: геолози су одредили кроз какав га терен треба прокопати и на којој дубини, стручњаци за вентилацију такође верују да су нашли задовољавајуће решење.

Укратко изградња би могла почети 1986. године с тим да тунел буде званично пуштен у саобраћај негде 1991. Од Лондона до Париза путовало би се железницом или аутомобилом око четири и по сата, двапут краће него сада. Уколико буде омогућен истовремени саобраћај у оба правца, неће бити ни чекања на обали.

Чанел или бранел

Поред прокопавања тунела размишљало се и о изградњи џиновског моста као евентуалне допуне железничком тунелу. Ово решење је убедљиво најскупље – зависно од капацитета између две до четири милијарде фунти стерлинга. Данас је технички изводљиво направити висећи мост с размаком од два километра између стубова, али још нигде на свету није подигнут мост толике дужине. Укупно петнаестак огромних стубова дизало би се

двеста шездесет пет до двеста деведесет метара изнад водене површине док би сам мост био читавих шездесет метара изнад воде!

Група заинтересованих британских компанија одлучила је да не бира између тунела и моста већ да се определи за оба и изгледа да ће баш то решење добити благослов финансијских стручњака. Ради се, значи, о комбинованом пројекту објављеном протеклог августа који је, као раније „чанел", већ добио енглеску кованицу „бранел" (од спојених речи bridge = мост и tunnel = тунел, све заједно „brunnel").

У близини двеју обала била би направљена два вештачка острва до којих би са копна водили ниски мостови. Између њих ишао би тунел за железнички и друмски саобраћај положен на дну и састављен од готових елемената. Цена? Говори се о суми од четири милијарде фунти, али би трошкови у међувремену сигурно порасли.

Толики новац исплатио би се само уколико би се омогућио и друмски и железнички саобраћај. Уз просечан промет од двадесет милиона људи годишње до краја двадесетог века био би остварен чист профит од девет процената, односно триста шездесет милиона фунти. Уз то, што није нимало занемарљиво када се има у виду да само у Британији твори преко три милиона незапослених (не рачунајући децу и пензионере), пројекат би пет година запошљавао око педесет хиљада радника који би у бродоградилиштима израђивали тунелске елементе.

Досадашња немила искуства намећу питање хоће ли се план и овога пута изјаловити. Политичари не воле грађевинске пројекте који дуго трају јер не могу да се хвале њиховим резултатима на следећим изборима и забележе себи поене јавног мнења. Због тога је важно да радови почну што пре.

Ако такозвани „бранел" заиста буде пуштен у саобраћај 1991. године, ни то неће баш свима бити по вољи. Трајектни бродови и ховеркрафти прелазе сада Ламанш три стотине пута дневно и није тешко погодити шта о овој новој работи мисле људи који од тога живе.

Б. Дожић

ЗМАЈ, ЧОВЕК КОМЕ ЈЕ ТЕСЛА

ДА ЛИ ЈЕ РУЖИНО СРЦЕ ЊЕНО?

У ОДГОВОРУ КОЈИ ЈЕ СТИГАО НА АДРЕСУ Г. ЈОВАНОВИЋА СТАЈАЛА ЈЕ: „А ЧИЈЕ БИ БИЛО, КАД СВЕ ДОСАД НИСАМ ЗНАЛА ДА СЕ МОЖЕ ПОКЛОНИТИ!"

На великој Светској изложби 1893. године у Чикагу један од павиљона био је испуњен генераторима, трансформаторима и апаратима вишефазне струје – открићима Николе Тесле која су изменила свет. Генијални научник неуморно је понављао своје огледе. За крај је оставио експеримент са стакленим цевима које су светлеле без жица – њима је у ваздуху исписивао имена чувених људи. Пред очима одушевљених посетилаца међу првима је тада, као у сну, засветлело и име нашег песника Јована Јовановића Змаја.

Годину дана касније у Америци је, опет захваљујући Тесли, објављено и неколико Змајевих песама. Само што се вратио из посете домовини 1892. године, кад је после Госпића и Загреба посетио Београд где му је приређен топао дочек, генијални научник пожурио је да се одужи Змају за стихове којим га је песник поздравио на тој свечаности и толико дирнуо да му је Тесла пољубио руку. Желео је да и Америка упозна нашег песника и почео са превођењем Змајеве поезије. Покушао је сам, а онда се за помоћ обратио америчком књижевнику Роберту Џонсону. Змају је писао:

„Мој пријатељ Р. А. Џонсон, племенит човјек, један од најбољих писаца овдје, и сам пјесник, латио се посла да преведе збирку Ваших дивних пјесама на енглески... Сада преводимо неколико других пјесама. Хтједох „Ђулиће", али је претешко, но може бити да ћемо успјети доцније..."

Одушевљен Змајевом поезијом коју је преводио, Џонсон се од тада, у преписци са Теслом, увек потписивао као „Лука Филипов", јунак истоимене Змајеве песме.

Са Ибзеном и Роденом

Две године касније, средином априла 1896, на адресу Змаја који је тада живео у Београду, стигло је писмо из француског градића Безансона – ново, још необичније признање. „Град Безансон намерава да подигне споменик Виктору Игоу, свом славном чеду", стајало је у писму. „Да би што свечаније изразио поштовање великом песнику, он образује Покровитељски одбор у који позива најистакнутије људе Француске и иностранства. На тој почасној листи почасно место дато је песницима. Допустите да за наш подухват, намењен да прослави поезију и генија, унесемо и ваше име..."

И тако се Змајево име нашло поред имена Хенрика Ибзена и Емила Золе, Алфонса Додеа, Придома, Кардучија, Родена... У Одбор нису позвани ни Толстој, ни Чехов, није било ниједног енглеског, пољског или шпанског писца.

Нека „тајна веза" постојала је годинама између Игоа који је често надахнуто певао о нашим народима и Балкану и нашег Змаја. Од свих савременика међу европским писцима Иго му је био најближи. Иако је Змај превео само две његове песме, име Виктора Игоа било је често на страницама „Невена" и „Јавора".

Није мени до партија, само нећу мрака

„Највећег песника нашег столећа нема више међу живима... Изгубила га Француска, изгубио га цео свет" – написао је Змај 1885. у „Невену" кад је умро најомиљенији писац наших романтичара, а на насловној страни часописа „Стармали" објавио је тада песму „Виктор Иго".

Иго је, међутим, био само један од слободарских песника које је Змај читао и преводио. Мрзео је тамнице као и Иго, залагао се за укидање смртне казне, волео слободарски Париз. После пораза Париске комуне 1871. године написао је песму „Милостивој Европи на гробу стрељаних комуниста".

Демократски опредељен, увек присутан свему што се догађало тих бурних година, Змај целог

У идућем броју

ВЕЛИКИ НАГРАДНИ КОНКУРС „Илуструјте једну Змајеву песму!"

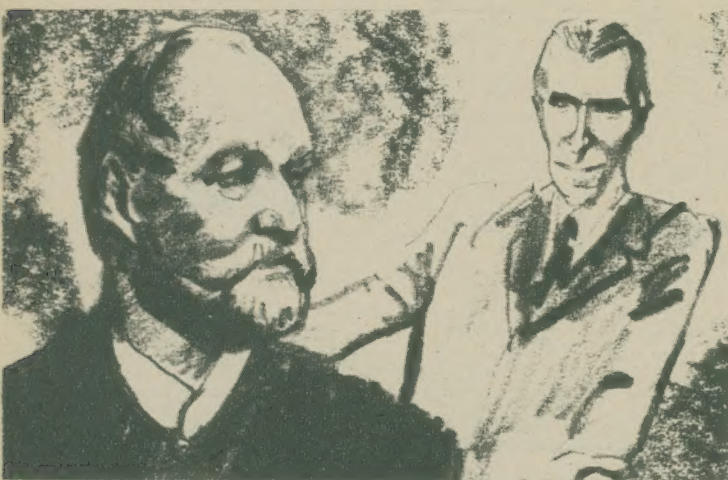
„Политикин забавник" одлучио је да у част великог песника Јове Јовановића – Змаја, који је и сам био одличан цртач и илустратор, распише конкурс за младе. Рећи ћемо вам само то да ће ваш задатак бити да сами по свом избору илуструјете једну Змајеву песму и да су за најуспешније појединце и школе предвиђене многобројне вредне награде. Које – и то се већ зна...

СВЕ ШТО ВАС ИНТЕРЕСУЈЕ НАЋИ ЋЕТЕ У ИДУЋЕМ БРОЈУ „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА"!

Прочитајте још једном песме, спремите блокове и боје и сачекајте следећи петак.

ПОЉУБИО РУКУ

живота није силазио са политичке сцене, целог живота пратили су га полицијски извештаји иако у суштини није био политичар. „Није мени до партија, само нећу мрака" – позната је Змајева крилатица. Он је само тражио мир, лепоту и склад у свему око себе. „Мир је", писао је Змај „највећи мелем кад човека сви други мелеми изневере".

Оно што се догађало око њега одступало је од песникових идеала – сањао је о слободи, републици, био је близак сарадник и искрен пријатељ Светозара Милетића, вође Народне слободоумне странке, још од студентских дана у Бечу педесетих година где су се поред Вука, били између осталих окупили Даничић и Бранко Радичевић. Милетић и Змај друговали су тада у Бечу и са Ђуром Јакшићем. Обрачунавао се са црквеном хијерархијом и апсолутизмом кнеза Михаила у коме, после доласка на власт 1860, нико више није могао да препозна бившег Вуковог ученика, либерала и родољуба који је волео поезију, писао и сам, друговао са песницима и 1848. тражио слободу штампе – изневерио је све идеале романтичарске генерације са којом је некад имао толико заједничког. На столовима Михаилових министара сустизали су се полицијски извештаји о песнику „Јутутунске јухахахе", „Јутутунске народне химне", „Црне године".

Змај је презрео и некад великог пријатеља Јашу Игњатовића који се приклонио пештанској реакцији и уз њену помоћ издавао мађаронске листове „Недеља" и „Наше доба".

...А једног од последњих јануарских дана давне 1862. на челу Змајеве и Ружине свадбене поворке ишао је, као стари сват, тај исти Јаша – бучан, весео и, као и увек, без пара – пише уредник „Данице" - па је Змај „За своје новце привез старосватски купио (напослетку, за његову је жену и било)". Кумовао је Јован Ђорђевић, први човек новосадског позоришта кога је, пошто није волео ни да попије ни да лудује, у свакој здравици ревносно замењивао Светозар Милетић.

Нисам веровала

Змај је упознао Ружу годину дана раније. Била је „нешто мало, лепушкасто, а притом лако и лукаво! Знаш, то је као молер по визиономији судим", тако ју је видео Ђура Јакшић.

„Мила госпођице, Ружо", писао јој је Змај само што су се упознали „увек сам се чудио кад је ко писао писмо тамо где би се речима изразити могао; сад видим да нисам имао право. Сад најбоље видим да има ствари које се ни речима ни писмом довољно казати не даду, а затајити, прећутати никако... седите па ми напишите да ли је Ружино срце сасвим њено, па ако је – и ако ја Ружи сасвим немио нисам, ако бих могао и милији бити, то ми шаљите брзо то неколико речи да их пољубим онако како се само еванђеље љуби".

„Поштовани господине", одговорила је врло брзо, и кокетно, песникова изабраница „кад сам Ваше писмо примила, нисам знала јесам ли будна или ми је на сну дошло... најпосле одважим се уверити Вас да је срце још сасвим моје, да чије би било, кад све досад нисам знала да се може поклањати. Слушала сам више пута али осећала и веровала нисам.

Један за другим, почели су тада да се нижу „Ђулићи", лирски дневник Змајеве љубави, потом трагедије. Оног дана кад су се венчали лила је, необично за то доба године, страшна киша. Пребирајући касније по сећањима видео је, и то често помињао, предзнак своје несреће – изгубио је четворо деце, онда је 1872. у Панчеву умрла Ружа. Две године касније остао је и без своје најмлађе кћери, мезимице Смиљке.

У позоришту или код куће

Кад је написао и последњи „Увелак", окренуо се свој деци. Покретао је и уређивао дечје часописе, писао, илустровао... Први број „Невена" изашао је јула 1880. у Београду где је песник у два наврата живео и радио као драматург Народног позоришта и као лекар. Министарству просвете послао је једног дана писмо:

„Господине министре, част ми је поднети вам понуду по којој бих се драговољно (не тражећи никакве награде) примио санитарног надзора над теразијским мушким и женским основним школама. А дужност схватам овако. Обилазио бих по потреби речене школе, да се уверим постоје ли сви услови који су потребни да се очува здравље школске деце. Учитељима и учитељицама био бих на руци саветом на шта им ваља карочито пазити да се здравље дечје што боље очува, да се болести предупреде а зачетку такве епидемије да се заран доскочи".

Предлог је прихваћен, а књижевник Милорад Шапчанин, тада секретар Министарства, добио је задатак да „господина доктора покаже дотичним учитељима и учитељицама".

Јован Јовановић Змај постао је тако први школски лекар у Србији. Његова кућа, на углу данашњих улица Пролетерских бригада и Кнеза Милоша, била је отворена сваком болеснику, у свако доба. Давао је огласе у новине или, ако некуд оде, остављао поруку на вратима: „Обично сам код куће до осам сати. Онда чиним јутарње посете. После сам у позоришту до подне. Поподне или сам у позоришту или код куће..."

Последње године проживео је у Сремској Каменици. Ту је написао и последњу поруку – упутство о властитој сахрани:

„Чика Јова данас умро. Наручите погребне потребе друге класе по његовој наредби. Не требам ниједног венца. Погреб сасвим скроман. Нипошто гробницу. Дрвен сандук 1 метар 72 сантиметра дугачак."

Н. Сташић

Змај од песника и лекара

ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ

У КУЋУ УГЛЕДНОГ НОВОСАЂАНИНА ПАВЛА ЈОВАНОВИЋА СВРАТИО ЈЕ ЈЕДНОМ СИМА МИЛУТИНОВИЋ САРАЈЛИЈА, ПРИШАО КРЕВЕТУ ДОМАЋИНОВОГ ШЕСТОГОДИШЊЕГ ДЕЧАКА И ПОМИЛОВАВШИ ГА РЕКАО:
ДАВОГДА БИО ПЕСНИК!

ПРВЕ СТИХОВЕ НАПИСАО ЈЕ У ШЕСНАЕСТОЈ ГОДИНИ. СТУДИРАО У БЕЧУ, ПРАГУ И ПЕШТИ: ПРАВА ЈЕ НАПУСТИО, МЕДИЦИНУ ЗАВРШИО 1870.

ПИСАО ЛИРСКЕ ПЕСМЕ, БАЛАДЕ, САТИРЕ, ДЕЧЈЕ ПЕСМЕ, ПРЕВОДИО ПЕТЕФИЈА, ХАЈНЕА, ГЕТЕА, ПУШКИНА, ЉЕРМОНТОВА... УРЕЂИВАО ЛИСТОВЕ „НЕВЕН", „СТАРМАЛИ", „ЈАВОР", „КОМАРАЦ", „ЖИЖА", „ЗМАЈ"...

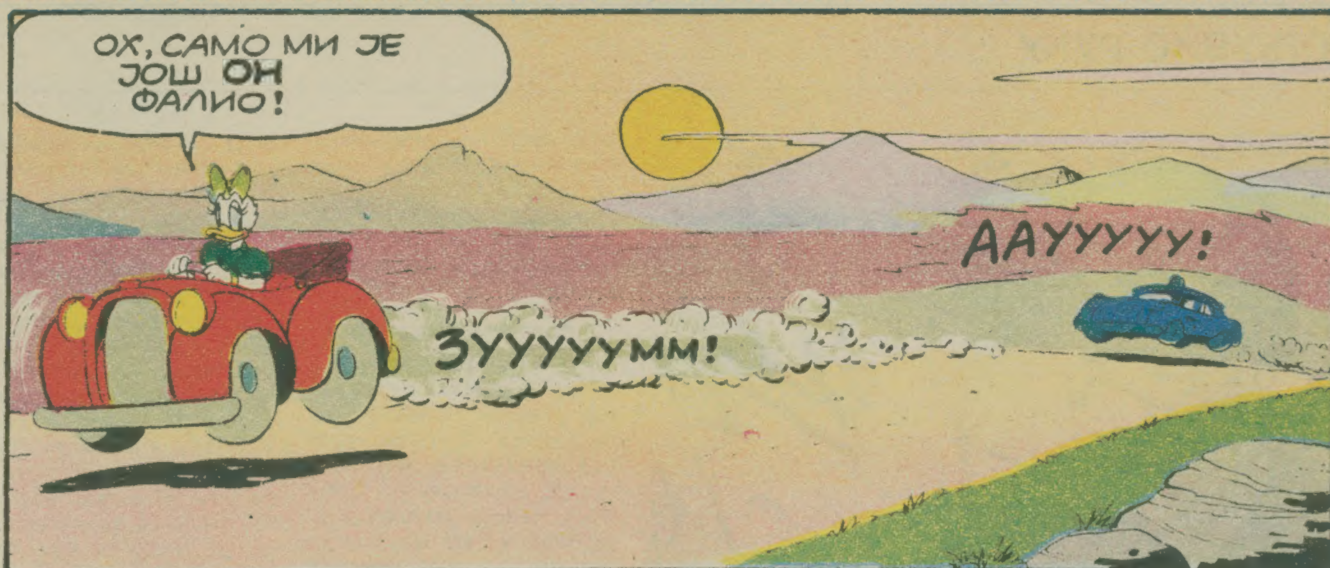
КАД ЈЕ ПОКРЕНУО ЛИСТ „ЗМАЈ", ПРЕМА КОМЕ ЈЕ УЗЕО И НАДИМАК, СКЕРЛИЋ ЈЕ НАПИСАО: "...ПЕСНИК НИЈЕ МИСЛИО НА ЧУДОВИШТЕ ИЗ НАРОДНЕ МИТОЛОГИЈЕ, ТО ЈЕ БИЛА ИГРА РЕЧИ ... ИГРА СЛОВА: 3.МАЈ, ТРИ НАПИСАНО КАО ЋИРИЛИЧНО З, ЗНАЧИЛО ЈЕ 3. МАЈ 1848. КАД СУ СРБИ У КАРЛОВЦИМА ФОРМУЛИСАЛИ СВОЈЕ НАРОДНЕ ТРАЖБИНЕ И ОДЛУЧНО ПОШЛИ ПУТЕМ НАРОДНЕ САМОУПРАВЕ".

ПРВИ ШКОЛСКИ ЛЕКАР У СРБИЈИ. РАДИО ЈЕ У НОВОМ САДУ, БЕОГРАДУ, ЗАГРЕБУ, ПАНЧЕВУ, ФУТОГУ, СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА И НАЗАД У КАМЕНИЦИ.

РОЂЕН 1833. У НОВОМ САДУ - УМРО 1904. У КАМЕНИЦИ.

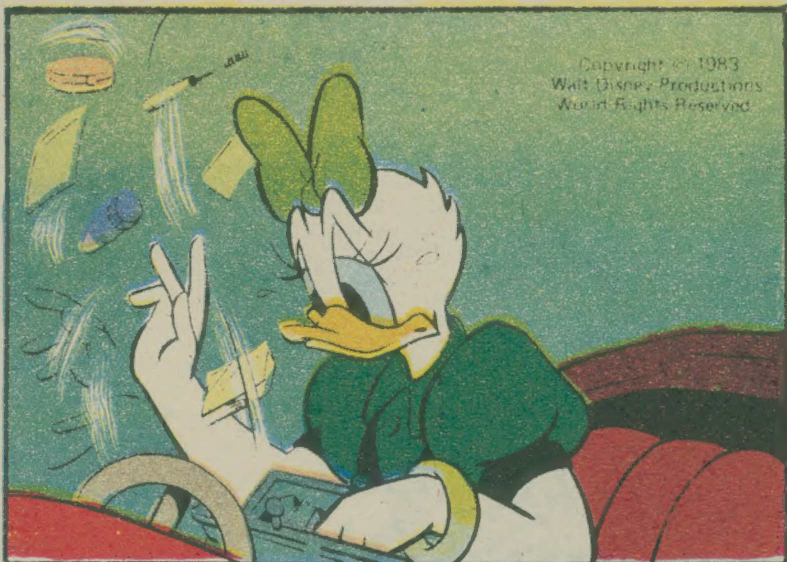
Walt Disney

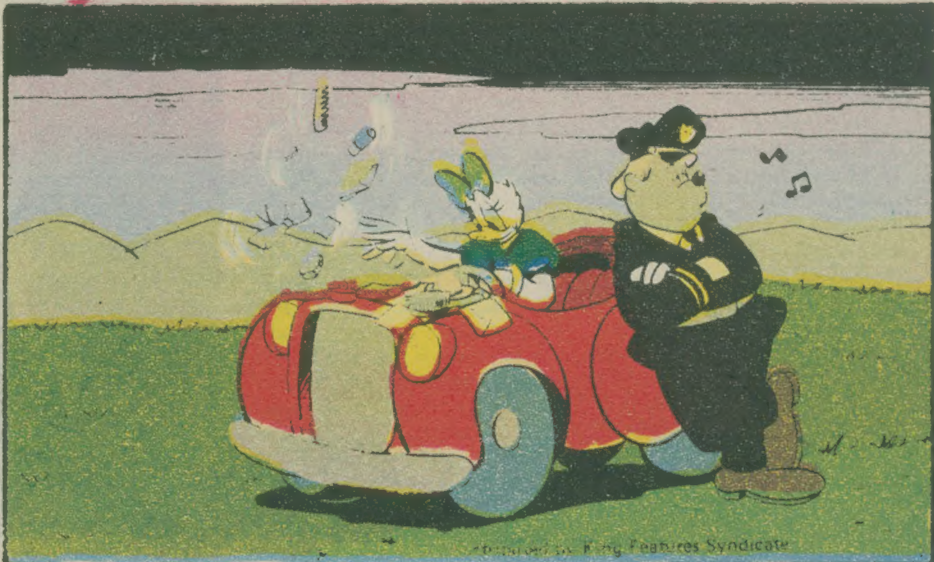
ПАЈА ПАТАК

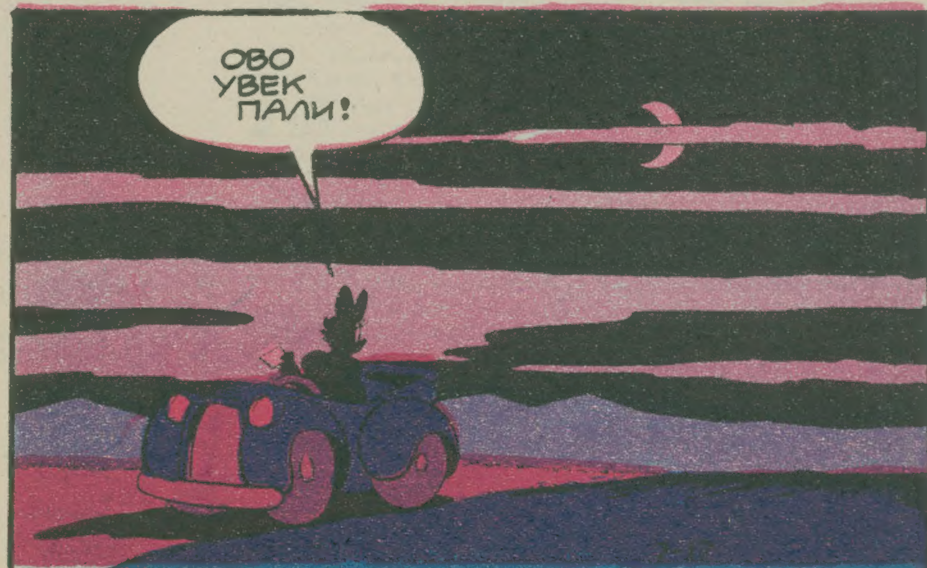

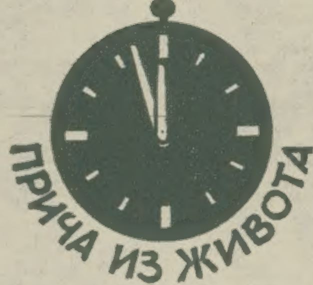

ЦИН, НАСТАВИ ДАЉЕ!

Деветнаестогодишња Цин Хилијард преживела је самим чудом – чак су и лекари већ готово дигли од ње руке.

НА СВАКОЈ СЛЕДЕЋОЈ ОКУЦИ НАДАЛА СЕ ДА ЋЕ УГЛЕДАТИ КУЋУ И НАЋИ СПАС У ТОПЛОЈ СОБИ. АЛИ, КАДА ЈЕ КОНАЧНО УГЛЕДАЛА СВЕТЛОСТ, НОГЕ СУ ЈЕ ИЗДАЛЕ

Деветнаестогодишња Цин Хилијард веселила се сусрету са другарицом, Евелин је већ десетак дана била болесна и није се појављивала у колеџу. За све то време Цин никако није стигла да је посети па је, без обзира што су готово сви путеви били залеђени, села у кола и запутила се ка Евелининој кући удаљеној тридесетак километара. Како је од рођења живела у малом граду Фостону у америчкој држави Минесоти, Цин је знала да није баш паметно возити по таквом времену јер се много пута дешавало да неко остане беспомоћан на друму. А тог јануарског предвечерја пре две године температура се спустила на двадесет пет степени испод нуле.

И поред дебелих панталона и скијашког џемпера Цин се смрзавала. Једва је држала руке на волану.

Желела је да што пре стигне у топлину куће али, на жалост, није смела да вози брзо. Напротив, кретала се брзином од једва двадесетак километара на час. Па и то је изгледало превише јер се аутомобил сваки час заносио час на једну час на другу страну. Само да се овај плес не заврши кобно, почела је да страхује.

У једном тренутку кола су готово слетела са пута, девојка је помислила да је све готово. Ни сама не зна како али успело јој је да обузда команде и не слети у јарак. Наставила је даље готово милећи. Али та минимална брзина била је превелика за пут који је био сав залеђен. Точкови су почели да „шлајфују" и кола више нису могла да се покрену. Није важно, тешила се Цин, остатак пута прећи ћу пешке.

Толико дуго се возила, тако јој се бар чинило, да је сигурно прешла добар део пута. Претпостављала је да је од Евелинине куће деле два, највише три километра. Без обзира на страховиту хладноћу, неће јој бити никакав проблем да препешачи ту раздаљину, бар је тако мислила. Додуше, неће је више штитити кола, али знала је да ће се угрејати ако буде што брже корачала.

Кола је оставила крај пута и кроз дубок снег храбро кренула напред. Ноћ је већ увелико била освојила, читав крај сав у снегу обасјан месечином деловао је као из бајке. Или је Цин себе успела у то да убеди да би јој било лакше. Није могла да се нада да ће неко наићи јер је добро знала да грађани Фостона возе по таквом времену само ако морају. Још је мања могућност да неког сретне. Ко је луд да се шета по таквом времену, помислила је Цин подсмевајући се себи.

Знала је да не сме да дозволи да је свладају ружне мисли, непрекидно је себи понављала да је најважније да корача даље, да ће сваког часа стићи до Евелинине куће. Убрзо је схватила да се преварила у процени и да до другарице треба да хода знатно више него што јој се учинило. Почела је себе да теши да ће наићи на неку другу кућу. Само да што пре доспе до неке топле просторије јер је почела да се кочи од хладноће. Ноге су јој утрнуле, прсте готово да није ни осећала. Мораш даље, бодрила је саму себе, не смеш да посустанеш јер то ће значити за тебе крај.

На ко зна којој по реду окуци најзад је угледала кућу. Није била осветљена, али Цин је помислила да су укућани легли. Вратила јој се нада: дошао је крај њеној неочекиваној авантури! Закуцала је што је јаче могла промрзлим рукама, али никаквог одговора. Унутра очигледно никога није било. То је била једна од оних фармерских кућица које се користе само лети.

– Не смем да губим наду – рекла је наглас – ако нисам имала среће, још није све изгубљено све док могу да се крећем.

Наставила је даље. Сваки корак представљао јој је страшан напор, све је теже извлачила ноге из дубоког снега. Почела је да је хвата несвестица и ужасно јој се спавало. Не смем да се предам, ово су већ симптоми беле смрти, пролетело јој је кроз главу. Сетила се неког филма, ваљда су то биле „Заљубљене жене", Оливер Рид тако завршава – лежећи блажено у снегу. нећу тако да завршим, хоћу да живим. Морам даље!

Дуго није наишла ни на једну другу кућу. После ко зна колико пређених километара и читаве вечности хода учинило јој се да пред собом види светла. То ће бити мој спас, бодрила је себе да издржи још мало. Страховито се напрежући дотетурала се до прага, пала и изгубила свест.

Кад је следећег јутра Воли Нелзон устао око шест, угледао је нешто у снегу испред куће. Брзо је истрчао да види шта је то и на сав ужас констатовао да пред њим лежи девојка. Није давала знаке живота. Брзо је позвао супругу да му помогне да је унесу у кола и пребаце је у болницу. али, како да је сместе унутра кад су јој и руке и ноге укочене? Морали су да је спусте на предње седиште...

Кад су у фостонској болници угледали смрзнуту девојку, лекари су неповерљиво вртели главом: Цинине шансе да преживи биле су један према хиљаду. Вене су јој биле смрзнуте тако да лекари нису могли да јој дају ни неопходне инјекције. Цин је додуше дисала, али свега два или три пута у минути. Телесна температура била јој је далеко испод нормале а пулс готово да се није ни осећао. Једино што су лекари могли било је да јој стављају топле замашћене облоге и да је сву увију у дебеле чаршаве. Сместа су обавестили њене родитеље који су дојурили у болницу. Морали су да им саопште да има мало наде да ће им кћерка преживети.

За дивно чудо. Цинина кожа као да се мало откравила до поднева, па су лекари успели да јој дају инјекције и започну са интравенозним храњењем. Цин је полако али сигурно излазила из тешке коме, пулс који јој се свео на дванаест откуцаја у минути појачавао се. Кожа више није била непробојна, температура се ближила нормали.

Ни сами лекари нису могли да верују да је успела да се извуче без икаквих последица. Објашњавали су то тиме што јој је очигледно унутарњи крвоток остао неоштећен па су витални органи ипак били снабдевени макар минималном количином крви да би Цин остала у животу. Прва особа која је, поред родитеља и лекара, стегла руку Цин била је њена другарица Евелин. Било јој је лакше кад јој је Цин рекла да се не секира:

– Још ћемо ми заједно трчати по снегу, али никад ни километар даље од куће!

В. С.

У ТРАГАЊУ ЗА „ШЕСТИМ ЧУЛОМ"

БУСОЛА ОД НОСА

Дириговане промена понашања: „комуникациони плес" пчела мења се у снажном магнетском пољу.

БАКТЕРИЈЕ, ПЧЕЛЕ, ГОЛУБОВИ, ДЕЛФИНИ, ТУНЕ И МОРСКЕ КОРЊАЧЕ ТО ОДУВЕК ЧИНЕ. АЛИ, НЕДАВНО ЈЕ ОТКРИВЕНО ДА СЕ МОЖДА И ЧОВЕК ОРИЈЕНТИШЕ УЗ ПОМОЋ ЗЕМЉИНОГ МАГНЕТИЗМА.

Можда сте се и ви некада питали како голуб писмоноша проналази пут до далеког одредишта? Или како се пчела непогрешиво усмерава ка својој кошници удаљеној неколико километара? Или како морска корњача тако сигурно зна у ком правцу се налази море?

„Захваљујући шестом чулу", одговарали су неодређено неки истраживачи. Како данас изгледа, објашњење пружају мајушне количине магнетита које се могу наћи код голубова, пчела и морских корњача, али и код бактерија, мишева, делфина, туна... Теорија према којој се магнетит (гвоздена руда са формулом Fe_3O_4) понаша као природни компас што животињама помаже код навигације и миграције недавно је добила снажне потпоре.

На симпозијуму о „магнетитској биоминерализацији" одржаном 1982. у Сан Франциску научници са Хавајског универзитета и Калифорнијског технолошког института, познатијег под скраћеним именом „Калтех", поднели су извештај о проучавању концентрација магнетита у неким врстама тумора код мишева, мајмуна и људи.

Истраживачи Френк Табрах, Стенли Баткин и Џозеф Киршвинк испитивали су две врсте тумора код мишева и тумор мозга код мајмуна – као и ткиво рака желуца, дебелог црева и бубрега код човека, чији су узорци узети након хируршких захвата.

Сви узорци су замрзнути, да би се онемогућило померање магнетита. Затим су излагани дејству малог магнета, а индуковани магнетизам мерен је помоћу веома осетљивог суперпроводљивог магнетометра. У оба узорка мишјег тумора нађено је у просеку пет магнетских честица по једној ћелији рака, а у узорцима тумора код човека свега једна честица на хиљаду ћелија. Другим речима, за разлику од мишјих, ћелије људског рака нису садржавале неку знатнију количину магнетита. Мишји магнетит био је у просеку велик једну десетину микрометра (хиљадитог дела милиметра).

Мале црне куглице

Микробиолог Ричард Блејкмор са Масачусетског универзитета поднео је у Сан Франциску извештај о томе како је 1975. године открио да се неке бактерије у капљици муљевите воде под микроскопом увек оријентишу и крећу у једном правцу виђног поља. Установио је да правац не зависи од осветљења нити од оријентације микроскопа, и да је увек посреди био – север. Чак и убијене бактерије задржавале су свој положај дуж правца север–југ. Блејкмор је закључио да је „нешто" у бактеријама осетљиво на Земљино магнетско поље.

Рендгенско снимање бактерија обелоданило је да оне садрже намагнетисано гвожђе, у износу од отприлике два одсто своје масе. Организми који су осетљиви на магнетско поље називају се „магнетотактичним", а узрочник тог феномена су мале куглице назване „магнетозоми". Под микроскопом оне изгледају као црна зрнца. Магнетозоми садрже магнетитске честице повезане у дуге ланце који се понашају као мајушни магнети способни да ступе у међудејство са Земљиним магнетским пољем и омогуће бактерији да се оријентише.

Блејкмор и његов колега Ричард Френкел сматрају да таква оријентација бактерија може најбоље да се објасни у појмовима опстанка. Земљино магнетско поље је на северној полулопти усмерено према северу и надоле, а на јужној полулопти ка северу и нагоре. Већина бактерија не може да живи у кисеоничкој атмосфери и због тога настоји да се удаљи од површине воде, према муљевитом дну, где налази храну. Доиста, познато је да ово правило важи за бактерије на северној полулопти.

Двојица научника су дошла до закључка да магнетотактичне бактерије на јужној полулопти, следствено њиховој теорији, треба да пониру према југу како би избегле смртоносну концентрацију кисеоника на површини. Да би нашли доказ, Блејкмор и Френкел су прикупили узорке бактерија из седимената сланих мочвара, река и бара у Тасманији (Аустралија) и на Новом Зеланду. Као што су очекивали, показало се да су бактерије претежно понирале ка југу и надоле. У исто време они су установили да се код магнетотактичних бактерија магнетозоми одржавају на свом месту помоћу мембране коју излучује сам организам.

Истраживачи Џ. Зоугер, Џ. Дан и М. Фулер са Калифорнијског универзитета поднели су у Сан Франциску реферат о магнетизму код делфина. Утврдили су да је он у мозгу већине испитаних делфина, 1980. године, био двадесет пута јачи од Земљиног магнетског поља. Показало се да је узрочник магнетизма и код овог сисара магнетит. Ови научници су навели нека сродна истраживања – и резултате – совјетских стручњака извршена на ајкулама.

Магнетизам јачи од Земљиног: испитивање понашања делфина у базену.

Голубови са магнетом

Биолози Џ. Петигру и Д. Прести са Калтеха известили су да су магнетски материјал открили и код пчела и неких врста птица. За пчеле су утврдили да њихов познати „комуникациони плес" постаје погрешан када се изложе јаком магнетском пољу. Што се птица тиче, дошли су до закључка да до информација о Земљином магнетском пољу долазе посредством некаквог сензорног апарата у својим мишићима. Вршећи уз помоћ стакленог ножа – „да би избегли магнетско загађење" – сецирање главе и врата голуба и белог врапца, открили су на оба места магнетизам. Нису успели да у глави ових птица пронађу стварни магнетски материјал, али су га открили у врату.

Познато је да голубови могу да са огромних растојања пронађу пут до своје куће уз помоћ сунца и звезда. Ако се одгаја у средини са вештачки преокренутим циклусом дан-ноћ, ове птице ће „кући" поћи у сасвим супротном смеру. За оријентисање према сунцу и звездама, наиме, голубови треба да знају доба дана. Њихова способност да по веома облачном дану нађу кућу, међутим, дуго је представљала загонетку.

Први оглед којим је потврђено постојање магнетског чула код голубова извео је 1971. године Виљем Китон са Корнеловог универзитета. Он је на леђа неких голубова залепио мали магнет, а на леђа других комадић месинга, који, као што знамо, није магнетски материјал. Неке од ових птица пуштао је по сунчаном, а неке по облачном дану – и тако добио четири групе голубова: једне са месингом на сунчаном, а друге са месингом на облачном дану; треће са магнетом на сунчаном, а четврте са магнетом на облачном дану. Изузимајући голубове из четврте групе, сви су се одмах упућивали у исправном правцу. Голубови са магнетом на облачном дану су губили оријентацију.

Био је то сигуран доказ да се голубови оријентишу и уз помоћ Земљиног магнетског поља. Са трајним вештачким магнетом на глави голуб није могао да одреди тачан правац, због тога што је вештачко поље реметило слабије природно, а облаци су заклањали сунце.

У каснијим огледима коришћени су мали електромагнети (завојнице напајане струјом из малихбатерија). Њихово магнетско поље доводило је голубове у потпуну забуну. На тај начин је установљено да птичје магнетско чуло не делује као обичан компас за одређивање правца север–југ него као „апарат" за утврђивање нагиба поља у односу на Земљу. Заједно са положајем Сунца, овај податак омогућује голубу да тачно одреди где се налази. Уз помоћ осетљивих мерних уређаја истраживачи су пронашли снажно магнетско подручје у глави птице између мозга и предњег дела лобање. Узрочник магнетизма, како су показала хемијска испитивања, био је магнетит.

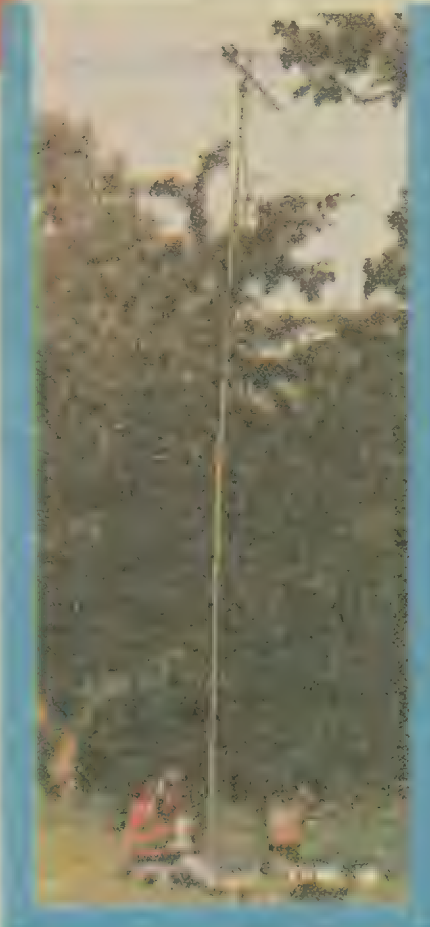

Бекство од кисеоника уз помоћ Земљиног магнетизма: цртеж бактерије са магнетозомима (магнетитским куглицама) посла-ганим у низу.

Маскирано „шесто чуло"

Научници Петигру и Прести сматрају да биомагнети у глави голуба, заједно са онима што су их истраживачи са Калтеха пронашли у врату, испољавају одређено дејство на мишиће – назвали су ту појаву „ефекат увртања" – и тако наводи птицу да се креће у тачном правцу. Штавише, ови научници сугеришу да би на сличан начин могла да се објасни и наводна способност неких људи да уз помоћ гвоздене жице савијене у облику рашљи пронађу подземне воде („рашљарење"). Померање рашљарске жице док се рашљар приближава скривеној води, кажу они, можда је само појачано дејство грчења мишића услед промена Земљиног магнетског поља узрокованих присуством воде.

Уверен да, поред многих животиња, и човек поседује магнетско „шесто чуло", зоолог Робин Бејкер са Манчестерског универзитета у Енглеској извео је пре две године занимљив оглед. Повеликој групи студената – укупно тридесет једној девојци и младићу – везане су очи, а на чело им је помоћу еластичне траке учвршћена мала шипка од метала. Свима је саопштено да је шипка магнет, а да је циљ експеримента да се утврди има ли магнет неки утицај на човеково чуло за оријентацију. У ствари, само половина студената носила је прави магнет. Друга половина добила је шипку исте величине, облика и масе као код магнета, али начињену од месинга. Студенти су везаних очију превезени 80 километара далеко. На њима непознатом месту напустили су аутобус, још увек везаних очију. Упитани затим у ком правцу се налази Универзитет, сви студенти који су носили месингани „магнет" показали су у тачном смеру. Они који су носили стварни магнет показали су погрешно за отприлике 90 степени од смера окретања казаљке на сату.

Праћењем голубови са променљивим електромагнетом на глави: птице су лако проналазиле кућу када је вештачко магнетско поље било истоветно са Земљиним, али су се у свим другим случајевима удаљавале од правца.

Загонетка магнетског „шестог чула": студенти са повезом преко очију и малом металном шипком на челу, у чувеном огледу доктора Робина Бејкера.

Овај други резултат је од кључног значаја. Сама по себи прва група резултата готово ништа не доказује. Студент који је тачно показао правац, једноставно, могао је свесно или несвесно да памти кретање аутобуса и на неки начин приближно запамти свој положај. Али за другу групу резултата једино разложно објашњење пружа магнетско „шесто чуло". Када је утицај Земљиног магнетског поља маскиран и поремећен стварним магнетима, студенти су били онемогућени да тачно процене свој положај.

Мишеви и људи

Разуме се, месингани „магнети" нису имали никакву другу сврху осим да изједначе почетне услове, то јест обезбеде да разлике у процени не нестану услед тога што неко нешто има на челу а други не, него да буду једино резултат чињенице да су посреди различити метали: (магнетско) гвожђе и (немагнетски) месинг.

Доктор Бејкер и његове колеге испитали су недавно пет људских лобања и у четири открили наслаге природног феромагнетског материјала, односно оксида гвожђа, то јест магнетита – у подручју испод врха носа. Пета лобања припадала је особи која је била изразито анемична (малокрвна), што значи да по свој прилици није била способна да развије магнетско чуло засновано на магнетиту. Још увек не постоји коначан доказ да магнетске наслаге у лобањи играју улогу „шестог чула". Зна се да слично чуло постоји на пример код миша, а Бејкер и његова сарадница Џенис Мадер открили су да су код ове животиње наслаге магнетског материјала смештене на истом месту лобање као и код човека.

Прошле године Бејкер је извео нове огледе са студентима. Везаних очију, они су седели у столици која се окреће, а после заустављања требало је да покажу у одређеном правцу. Овакви експерименти много су поузданији од оних са аутобусом, пошто су услови строго одређени и могу непогрешиво да се понове. Резултати су пружили снажну статистичку потпору теорији о магнетском чулу. „Сигурно је", каже доктор Бејкер, „да ми ово чуло често, и то не знајући, користимо за проналажење пута. Сва је прилика да су људи који се одлично оријентишу заправо нарочито осетљиви на магнетска поља, мада, исто тако, постоје и докази о великом значају начина на који човек поима простор. Чињеница је да се још увек мало зна о значају магнетског чула код човека, пошто је ово откриће сувише ново да би већ била извршена сва потребна истраживања његове улоге у свакидашњем животу".

„Бусола од носа" – како је један истраживач назвао магнетит откривен у лобањи – или магнетски материјал у другим деловима људског тела можда има безначајну улогу у животу цивилизованог човека. Али није искључено да се ми њиме несвесно служимо када се нађемо у примитивним условима у дивљини.

Исто тако, још увек се не зна да ли магнетско чуло и неки сродни аспекти људске психологије могу да претрпе оштећење приликом излагања магнетским пољима. Истраживачи указују да постоје неке везе између промене Земљиног магнетског поља услед снажних олуја на Сунцу и повећања броја менталних обољења, срчаних напада и аутомобилских и авионских несрећа.

Премда је човекова осетљивост на магнетска поља слаба и недовољно развијена, могуће је да ћемо се одговарајућом обуком оспособити да боље користимо магнетско „шесто чуло". Можда ће доиста свако од нас једном научити да се служи својом „бусолом од носа".

Есад Јакуповић

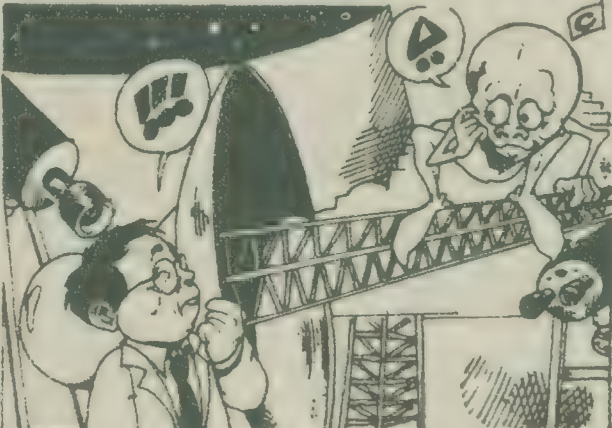

НОГАВИЦЕ ОД ПЕТ МЕТАРА

На фотографији видите швајцарског кловна Кикоа који се спрема да опере своје панталоне. Ово, међутим, није никаква циркуска тачка већ део посла који Кикоа чека после сваке турнеје. Машина још некако опере ове његове чакшире дугачке пет метара, али мука настаје са сушењем: нити да их окачи на конопац нити да их некако поломи. Најмањи проблем је, изгледа, како да их обуче јер Кикоова специјалност је – ходање на штулама.

ТЕЛЕСКОП ЗА ВАНЗЕМАЉЦЕ

Научници још не губе наду да ће открити сигнале ванземаљских цивилизација, непрестано износе нове идеје, предлажу

оригиналне пројекте.

– Ако негде на Земљи некоме и успе да ухвати радио-сигнале ванземаљаца, то ће неизоставно бити на платоу Јацугатане у префектури Нагано – изјавили су недавно јапански астрономи опсерваторије Токијског универзитета.

Њихов оптимизам везан је с новим радио-телескопом чије огледало има пречник од четрдесет пет метара а подиже се на платоу где влада уједначена клима и где у години има велик број сунчаних дана. Јапански научници, а пре свега професор Масаки Моримото, рачунају не толико на пречник антене радио-телескопа колико на достигнућа савремене радио-електронике. Телескоп ће бити опремљен техничким новинама, правим чудима каквим досад астрономи никад нису располагали.

НИЈЕ ЗЛАТО СВЕ ШТО СИЈА

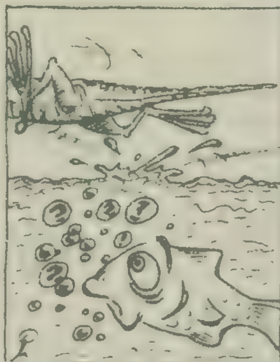
Посао полицајца је каткада дозлабога забаван. Група лондонских полицајаца је, рецимо, недавно имала прилику да се искида од смеха...

Један лопов је, да би опљачкао нумизматичарску радњу, у излог прво бацио гајбу од млека, а онда почео да граби изложене новчиће. Кривац је с места „злочина" одјурио џепова пуних златника за које је врло брзо морао да открије да уопште нису златни и да испод фолије крију чоколаду.

Власник радње заиста може да буде задовољан: лопужа није ни такла вредне (и праве) сребрне новчиће у вредности од две хиљаде фунти који

су се налазили у излогу, тик до чоколадних златника који коштају свега 50 пенија.

ПА ОН ТРЧИ ПО ВОДИ!

Базилиск је гуштер из породице игуана који живи у Средњој Америци. Као многи други гмизавци базилиск може да се укочи тако да изгледа као скамењен. Друга његова особина је способност за брзо кретање. Базилиск је чак толико брз да може да.. трчи по води. Издигавши се на задње шапе, базилиск се креће тако брзо, балансирајући својим дугачким репом, да успева да се одржи на површини воде. Од такве брзине ова животињица има двоструку корист: увек може да побегне од сувоземних непријатеља, а сам је нападач коме је тешко умаћи. Његове жртве су све сићушне животиње које се укоче кад виде једну такву, могло би се рећи неприродну, појаву: гуштера који трчи по води.

ОПАСНА ЗВЕРЧИЦА

Енглески фармери воде последњих година беспоштедну борбу против водених ласица које сеоским домаћинствима наносе више штете но лисице.

Пре тридесет година око седам стотина енглеских фармера одлучило је да, због добре зараде, почну да гаје водене ласице од којих се добија изванредно и веома скупо крзно познато под називом визон. Због тога су фармери купили у Северној Америци већи број ових зверчица. На жалост, гајење водених ласица није донело очекивану корист, искрсле су финансијске тешкоће и енглески фармери одлучили су да их униште. Тада су се појавили чланови Покрета за ослобођење животиња, у бесцење купили преостале водене ласице и пустили их на слободу. Живот на слободи очигледно је више пријао зверчицама него онај на фармама јер су почеле муњевито да се размножавају.

Водене ласице су веома издржљиве – за дан могу да претрче десетину километара, добро пливају, лако се пењу на дрвеће. Без милости уништавају кокошке и ћурке, мање животиње, чак и крупније птице – лабудове, на пример – и понашају се агресивније од лисица. У Сасексу је чак забележен случај да је једна водена ласица напала пса теркјера и усмртила га. У време кад крупније звери ишчезавају, ласице готово да и немају непријатеље. Сем човека, разуме се. У замке које им људи постав-

љају сваке године упадне више хиљада водених ласица – више но што су фармери некад успевали да одгаје на својим имањима – али се њихов број и даље не смањује јер стално пристижу нова поколења.

БРОЈИ ОВЦЕ

Кад се Џон Смол вине у ваздух суперлаком летелицом коју је сам конструисао, почне да броји овце, али то нема никакве везе са спавањем. Он сасвим озбиљно надгледа своје стадо од 1200 оваца које пасу на ливадама Чедар Гоџа у покрајини Сомерсет, у Великој Британији, где има своју велику фарму. Кад дође зима, Џон на овај свој авион монтира скије и тако може лако да се спусти и на места где је снег најдубљи, нарочито ако је неопходно спасавање неке залутале овчице. Џон се управо спрема да конструише и авион којим ће из ваздуха моћи да запрашује усеве.

ЗАГАЂЕНОСТ ВАЗДУХА ПРЕ ТРИ ХИЉАДЕ ГОДИНА

Кинески научници завршили су проучавање једне женске мумије нађене у близини језера Лобнора. Мумија је стара више од 3200 година. У њеним плућима пронађене су веома ситне честице силицијума и угљеника, типичне за тежак облик пнеумокониозе, болести која настаје у плућима под дејством дима и прашине.

Пошто је тешко претпоставити да је жена која је живела крај језера пре 3200 година радила у атмосфери презасићеној прашином, а није могла ни пушити, стручњаци Шангајског института за професионалну хигијену сматрају да је ваздух у праисторијским становиштима непрестано био загађен због огњишта које је паљено насред одаје и за чији дим, вероватно, није постојао ни отвор на крову.

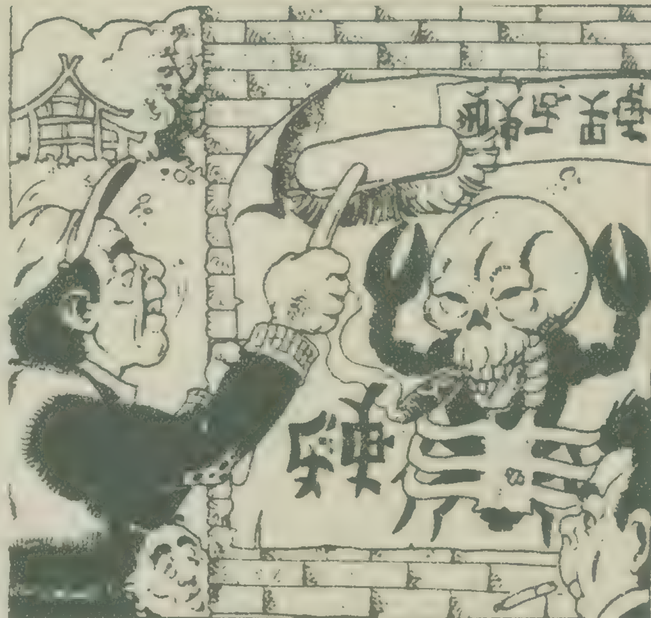
ЈЕДАН ДАН БЕЗ ДУВАНСКОГ ДИМА

Градић Вакио у Јапану ретко има прилике да дође на новинске ступце, али је недавно био не само на првим страницама свих листова, него су на његове плочнике изашле и многобројне екипе са телевизијским камерама. Повод за то био је „рат против пушења" који је тих дана објавио градоначелник, иначе заклети непушач.

Подсетивши на анегдоту по којој је дуван у Јапан донео нико други до ђаво, градоначелник је сваки седми дан у месецу прогласио „даном без дуванског дима". Никакве присиле није било, никаквих посебних мера, само су из општинске зграде уклоњене све пепељаре како би општински службеници међу првима дали пример.

Људи су преко гласоговорника и плаката излепљених по улицама позивани да тога дана не запале ниједну цигарету и, бар на први поглед, сви су се тога и држали. На радним местима сви су гледали суседе испод ока, у ресторанима је било још више подозривости и нико није хтео да баш њега првог ухвате у несолидарности са апелом градског оца.

Најјачи градоначелников аргумент у борби против пушења био је велики број обољења од рака у целој земљи и све већа загађеност животне средине свим могућим гасовима. „Зашто нам је потребно да поред свега онога што нам у плућа удувава индустрија и сами у себе уносимо отровни дим?" питао је он. За противнике акције који су на њу гледали са економске стране тврдећи да ће смањење пореза које градска управа убира од продаје дувана значити приличан мањак у буџету, градоначелник је имао прилично убедљив аргумент. Са мање оболелих од плућних болести смањиће се издаци за лечење, па ће све опет бити на свом месту.

Најгласнији противници акције против пушења били су наравно продавци цигарета. Они су после првог „бездимног дана", седмог септембра ове године, тврдили да је продаја цигарета тога дана била сасвим нормална, никако мања од уобичајене. „То значи", рекли су они, „да је, пошто је велики број оних који су се крили кад су тог дана пушили и који су били спремили цигарете унапред, пушење било још појачано". Да ли је први човек Вакиоа успео или не у својој акцији још није јасно, иако су од тада одржана још два три „бездимна дана", али да је на себе скренуо пажњу то је сигурио успео и то му на следећим изборима обезбеђује не баш малу предност.

Д. М.

Сматра се да је пре осам векова у Индији постојала традиција у грађењу необичних „музичких инструмената" и да су тадашњи неимари знали вештину њиховог подизања. Савремени грађевинари помогли су историчарима да проникну у тајну необичних стубова. Тајна је у конструкцији темеља на којима стубови стоје – грађени су од великих комада печене глине којој је додат пешчаник. Тако добијено вештачко камење било је порозно као камен пловућац, али веома чврсто, а звуке одаје само при одређеној маси стуба.

МУЗИКАЛНИ СТУБОВИ

Дуго су древни индијски храмови Витала и Махшвара у држави Карнатаки представљали загонетку за научнике. Гранитни стубови који подупиру камени кров главних одаја, храмова, при ударцу дланом по њима емитују звуке који подсећају не само на бубањ већ и на дувачке инструменте. Вешти „свирачи", ударајући по њима рукама и палицама, успевају да из стубова извуку праве мелодије. Сличне звучне ефекте имају и стубови неких других индијских храмова.

РЕЈНМИЛ

Такво име дао је свом апарату бугарски професор медицине Милан Милев. Апарат усисава крв која код рањених или при операцијама истиче и слива се низ тело, пречишћава је и поново враћа у крвоток. Захваљујући томе у многим случајевима рањеном није потребно дати трансфузију. „Рејнмил" се примењује у хирургији и реанимацији, а једно од важних својстава апарата је то што се може користити и ван медицинских установа.

РОБОТ - СТРИГАЧ

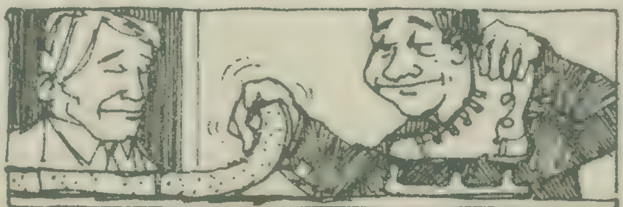
У земљама где има много оваца проблем стриже је веома актуелан. У Аустралији има око сто педесет хиљада милиона оваца – више од десет по глави становника. Најискуснији стригач не успева да за осам часова рада острижe две стотине оваца, а већ први огледни модели аутоматских „шишача" ошишају две стотине педесет животиња!

Стручњаци Универзитета у Мелбурну конструисали су рам с низом челичних „прстију" који прихватају овцу, фиксирају сваку њену ногу и придржавају јој главу. Затим се руно скида механичким маказама. Стручњаци су већ прионули на усавршавање робота-стригача додајући му осетљиве елементе помоћу којих би могао да рад маказа регулише према „индивидуалности" сваке овце.

ХИРУРГ У СКАФАНДЕРУ

Последњих година забележен је већи број случајева да су се хирурзи отровали гасовима за наркозу који се примењују за анестезију при операцијама. То је навело инжењера западнонемачке фирме „Дрегерверке" да конструишу лоптаст провидан шлем за хирурге. За шлем су причвршћена два црева. Кроз прво долази чист ваздух, а кроз друго се усисава, а затим филтрира, издахнути ваздух.

ПАРАФИНСКИ ЛЕД

Шведски хемичари пронашли су нову врсту вештачког леда који својим изгледом подсећа на парафин. У ствари, то је мешавина пластичних материја на бази акрила. Смеша се наноси на бетонску подлогу, равна се и полира. После тога на синтетичком леду може да се клиза десет година. Додуше, на њему клизачи губе око десет одсто брзине, али зато могу да се клизају и лете.

– УЛАЗИ У МАШИНУ, ПРЉАВКО! – НАРЕДИО САМ БРАТУ УЗ ОБАВЕЗНУ ЧВРГУ И ОН ЈЕ БЕЗ РЕЧИ ПОСЛУШАО ПУН ПОВЕРЕЊА У МЕНЕ. УБАЦИО ЈЕ У ОТВОР ЈЕДНУ, ПА ДРУГУ НОГУ...

КАКО ОПРАТИ НЕБОЈШУ

Било је то у јесен 1969. Тада сам имао шест година а мој брат годину и по мање. Добио сам прве, али добре батине које ни до данас нисам заборавио. А ево и зашто.

Сваке вечери, после напорног рада, моји су родитељи обавезно некуд излазили. Биле су то или вечерње шетње градом, или одласци код пријатеља и рођака. Док смо били мањи и нас су водили са собом, али у последње време чинили су то све ређе говорећи да смо ми велики дечаци и да сам ја довољно одрастао да могу да припазим на свог млађег брата. Бејах поносан због тога јер сам, како то ми клинци обично кажемо, најзад постао велики

И стварно, ја сам ту, поверену ми дужност, ревносно обављао: чувао сам га, и... из чиста мира му лупао чврге без страха да ће ме неко грдити због тога.

Све је било у најбољем реду до тог, за мене, кобног дана када су отац и мајка отишли код пријатеља у суседном стану. Мој посао „чувара" млађег брата је текао крајње монотоно: лупао сам му чврге, испробавао на њему своје „новокомпоноване" карате и џудо захвате, бацао на кревет и... Он се на то све само смејао као да је од гуме и као да га то ни најмање не боли. Кад ми је досадило, узео сам блок за цртање и нешто шкрабао по њему. Небојша је, тако се звао мој брат, трчао из собе у собу, и „играо се Индијанаца"

Одједном се из кухиње зачуо јак метални прасак Нешто је пало на под, напустио сам цртање и брзо отишао тамо. Оно што сам тада видео било је у исти мах и страшно и смешно.

Мој млађи брат оборио је, ко зна како, шерпу пуну пасуља, која је најпре пала њему на груди а затим свом својом тежином треснула о кухињски под

То никако није смело да ми се догоди, нисам му смео дозволити да направи такав лом, сад ћу ја добити батине – резоновао сам – јер он је мени био поверен на чување. Шта ћу сад?... Требало је наћи неки излаз, неко решење али такво да кад родитељи дођу ништа не примете

Нисам много размишљао. Дао сам се на посао. Кашиком сам покупио пасуљ са пода (онолико колико се то могло) и вратио га у шерпу. Затим сам под обрисао мокром, па сувом крпом, тако да се на њему није ништа примећивало

То је било сређено. Али сада се јавио нови проблем: како очистити Небојшу? Он је био умазанији и од самог кухињског пода.

Није ми требало много времена да нађем решење: моја „досетљивост" је поново ступила на сцену

Нашао сам на изглед компромисно решење којим ћу урадити две ствари одједном. Опалио сам братићу чвргу и наредио:

– Брзо у купатило на прање!

То и није била лоша замисао, само, невоља је била у томе што сам ја планирао да га „оперем" заједно са оделом, али не у кади, већ у машини за прање рубља. Мислио сам: тако ће бити много брже. Братић је збуњено ћутао и слушао ме јер је мислио да ја, као старији, најбоље знам шта нам ваља чинити

Следила је нова наредба, наравно, уз неизоставну чвргу: – Улази у машину прљавко, опраћу те! – Речено, учињено. Док сам га је придржавао, он је полако и неспретно у отвор убацио једну а затим и другу ногу. Некако сам ус-

пео да га угурам до појаса, али ни сантиметар више. Он је све време гледао збуњено у мене не пустивши ни гласа. Схвативши после неколико узалудних покушаја да Небојша неће стати у машину за прање, ухватио сам га испод пазуха и повукао ван, али он се ни на ову страну није померио ни сантиметар. Десило се оно чему се нисам надао: мој брат се заглавио на отвору машине за прање. Држећи га и даље испод пазуха, неколико пута сам покушавао да га извучем, али без успеха – није се померао ни тамо, ни овамо. Почела је да ме хвата паника, нисам више знао шта да радим?

Схвативши, ваљда, озбиљност ситуације, а и због болова, мој млађи брат се расплакао, а поред њега у очајању и ја. Узрок мом плачу донекле је била и помисао да ће Небојша због мог несташлука целог живота носити ту машину око појаса (детињарија!). Очај се претворио у страх и ја сам грцајући отрчао родитељима, никако не могавши да им објасним шта се десило.

Одмах су дотрчали у купатило вођени Небојшиним плачом. Није им било тешко да схвате шта се отприлике десило. С муком су некако ипак успели да извуку Небојшу из машине тек онда кад су расекли гуму која се налази између отвора и бубња. Небојша је на куковима имао две јаркоцрвене модрице, а ја – ја сам их тек тад добио.

Отац је с униформе скинуо свој широки официрски опасач, скинуо ми панталоне, превио преко колена и почео да ме туче. Ударио ме једном, други пут, трећи... И ко зна докле би то потрајало да ме мајка није отела из тог болног загрљаја. Ја сам, разуме се, све време вриштао и једва су ме смирили. После тога недељу дана сам на столицу подметао јастук да бих могао безболно да седнем.

Ето, биле су то најзаслуженије батине које сам добио и ни најмање се не љутим на свог оца јер шта да ми је којим случајем пало на ум да оперем брату само панталоне, то јест само доњу половину, и ставим у рад машину за прање рубља?!

А знао сам како се то ради.

САША СТОЈМЕНОВИЋ
Масариков трг С-12/40
ЛЕСКОВАЦ
(Хонорар: 2.500,00)

ИМАМ НЕРВ ЗА ТЕБЕ

САВРШЕНО ЈЕДНОСТАВНА СТРУКТУРА НЕРВНОГ СИСТЕМА ГЛАВОНОЖАЦА СКРИВА ТАЈНУ КОЈОЈ СУ НАУЧНИЦИ ВЕЋ УШЛИ У ТРАГ. А ТО ЋЕ ДОПРИНЕТИ ДА СЕ НАЧИНИ ПРЕОКРЕТ У ЛЕЧЕЊУ ЗАСАД НЕИЗЛЕЧИВИХ НЕРВНИХ ОБОЉЕЊА.

Сваке године у јуну, кад сунце почне да загрева воде северног Атлантика, педесетак научника из читавог света креће ка месту Вуд Хол на обалама Масачусетса где их очекује веома важан састанак. Није реч о неком скупу већ буквално о сусрету. Јер, у исто време тоне и тоне лигњи у непрекидном низу стижу на ове обале – да би ту у рукавцима положиле јаја

За хиљаде њих овај састанак биће фаталан: лове их а затим секу и из тела ваде нервно влакно дужине двадесетак центиметара које се назива неурит. Читаво лето истраживачи у Вудс Холу стрпљиво сакупљају неурите и посматрају их под електронским микроскопима да би што боље проучили електричну активност нервних влакана. Све податке слажу у меморију компјутера.

Мотор на воду

Вудс Хол није само пријатно морско летовалиште, у њему је седиште Океанографског института и једна поморска лабораторија. Ту се помно проучавају неурити лигње и резултати користе за продубљивање знања о дегенеративним процесима код неких болести нервног система као што је једна врста мишићне склерозе позната под именом Лу Геригова болест, засад неизлечива.

Обична атлантска лигња идеална је за ову врсту истраживања јер су њени неурити изузетно великих димензија – већи од неурита сваког сисара. Због тога су, према речима Виљема Аделмана, управника биолошке лабораторије у Вудс Холу, и лакши за проучавање. Осим тога, лигње имају прилично развијен мозак, далеко најразвијенији међу бескичмењацима.

Оно што ову животињу чини корисном у истраживањима савремене неуробиологије и неурофизиологије је, пре свега, њен начин кретања који јој редовно помаже да на време умакне грабљивицама. Ево како: њено дугуљасто и глатко тело у површинском слоју обилује мишићима који се протежу све до главе и даље – у виду пипака. Између главе и горњег дела тела налази се једна шупљина коју лигња пуни морском водом, а затим, кад устреба, празни снажним трзајем који јој обезбеђује хитро померање. Овај „реактивни мотор" на воду веома је делотворан а покрећу га неурити о којима је реч.

Нервни бај-пас

Код лигње поруке мозга доспевају најпре до једног пара посредних звездастих центара у мишићном покривачу који се назива ганглијама. Ту нервне надражаје преузимају два неурита, дебела као мине графитне оловке. Брзином муње преносе их мишићима, они се грче и нагло празне резервоар с водом који животињи омогућује кретање.

Проучавањем овог система човек је још боље разумео на који начин неурони и мишићна влакна преносе и усмеравају одређене електричне поруке. У ствари, повезивањем електрода са неуронима лигње истраживачи су открили да и најслабије електричне импулсе који активирају нерв производи брза размена натријумових и калијумових јона и то преко мембране нервних ћелија.

Користећи се позитивним резултатима ових својих истраживања стручњаци за фармакологију покушавају да добију нове нешкодљиве лекове којима може да се делује на централни нервни систем: такозване аналгетике, хипнотике и анестетике. На помолу су и нови лекови за срце и бубреге, а помиње се чак и нешто што би се могло назвати „нервни бај-пас", нарочито у случају Алцхајмерове болести код које блокирање нервних порука изазива губитак памћења, а у тежим случајевима чак и смрт.

Д. В.

ПОКЛАЊАЈУ ДЕО СЕБЕ: – Атлантске лигње дугачке су само 30–40 центиметара мада се у хладним и дубоким водама могу наћи џиновски примерци и до шездесет пута већи. У време парења мужјаци буквално поклањају женски део пипка специјализованог за оплодњу јајашаца из којих у року од месец дана излазе сићушни младунци. Проучавање нервног система лигње отворило је човеку нове видике и пружило нове наде. На слици доле видите како се из њиховог тела извлачи неурит који ће послужити за нове експерименте и омогућити нове епохалне подухвате.

СПЕКТАКУЛАРНА ПРЕВАРА

УСТАО ИЗ МРТВИХ

У ЧАСУ КАД ЈЕ ИСТРАЖНИ СУДИЈА РОБЕРТ ГРЕНБЕРГ ПРИШАО СВОМ „МЕРЦЕДЕСУ", ИЗ ЗАСЕДЕ СУ ИСКОЧИЛИ НАОРУЖАНИ ЉУДИ И ОПКОЛИЛИ ГА. БИО ЈЕ ТО КРАЈ ИГРЕ...

Гренберг је ухапшен у последњем тренутку, таман кад се спремао да „кидне". На малој слици је Џери Ален Мар који је у животу одиграо улогу филмских јунака-детектива.

Само што је пукла зора 27. јула 1981. године. Роберт Гренберг и његова два пријатеља изишли су из Гренберговог стана на Стејтн Ајланду у Њујорку. Пошли су на пецање, у Атлантик Хајлендс, држава Њу Џерси. Када су стигли, купили су нешто хране за ужину, а затим изнајмили један стари чамац са ванбродским мотором и отиснули се. Док је чувар одвезивао чамац и помагао им да ускоче у њега, један од тројице пријатеља насмејао се и рекао:

– Надам се да нису велики таласи на пучини, нијудан од нас не зна да плива!

Пошто је одгурнуо чамац, чувар је мало завртео главом и посматрао како се удаљавају, а затим се вратио на своје место. Четрдесет деветогодишњи истражни судија у пензији Роберт Гренберг и његова два пријатеља, командир ватрогасне чете Салваторе Рињола и молер Џулијан Феријел, одиста су се сусрели са прилично узбурканим морем чим су изгубили обалу из вида.

Неколико сати доцније Рињола и Феријел вратили су се видно узрујани без Гренберга! Он је, извесно време после отискивања, понудио Рињоли да промене места пошто је молеру који је седео у средини чамца било мука. Судија је устао и кренуо на клупу у намери да се пребаци напред, али како је ова била мокра оклизнуо се – и преварио-у океан... То су два пријатеља потврдила и полицији која је одмах позвана.

Почело је драматично трагање за човеком. Чамци обалне страже као и један полицијски хеликоптер упућени су у зону несреће. Међутим, од истражног судије није било ни трага. На крају је закључено да га је море прогутало. Рињола и Феријел упутили су се погнутих глава Гренберговој супрузи да јој саопште страшну вест.

Скок у високо друштво

Када се у кругу Гренбергових пријатеља и суседа прочуло о удесу који га је стајао живота, сви су били изненађени. Међутим, истражни органи који су вршили уобичајени поступак испитивања у оваквим случајевима, сазнали су да је Гренберг био пргав и напрасит човек спреман да у сваком тренутку потегне пиштољ од којег се није одвајао. Пензионисао се још 1979. године – дакле као четрдесетседмогодишњак – искористивши законску могућност да због срчане аритмије добије инвалиднину. Тако је породица Гренберг са двоје деце живела релативно скромно пошто је пензија износила око 1500 долара месечно.

Међутим, испоставило се да уцвељену госпођу Гренберг нису мучиле недаће и финансијске бриге после смрти мужа: његов живот био је осигуран... код шест компанија! Укупно – 750000 долара! Плус, специјални додаци, понекад и двострука свота у случајевима насилне смрти, катастрофе и томе слично, баш ставка у коју је улетео бивши истражни судија.

Џуди Гренберг се веома брзо снашла у новој ситуацији. Сместа је стари породични „форд гранаду" заменила за луксузни сиви „мерцедес" који у Америци кошта 50000 долара и сматра се статусним симболом богатих јер је скупљи и од „кадилака". Затим, дванаестогодишњу ћерку и три године млађег сина исписала је из државне школе и уписала у приватну. Престала је да води свакодневне кућне бриге око кувања и спремања – почели су да путују по земљи одседајући у луксузним хотелима, а и у свом граду често су ручавали и вечеравали у отменим ресторанима.

Најзад, удовица Гренберг одлучила је да замени своје презиме за Брент, а стан за – вилу са баштом у Корнволу (држава Њујорк).

Осам месеци по мужевљевој смрти нестрпљива госпођа Гренберг поднела је захтев надлежном суду да се њен муж и званично огласи мртвим. Уосталом, мада тело никада није пронађено, случај је био довољно трагичан, а постојала су и два сведока па је суд донео одлуку у складу с молбом. Удовица је пошла од једног до другог осигуравајућег завода да наплати оне додатке: неких 208000 долара.

Први траг – лажни пасош

Међутим, једна компанија одбила је да исплати суму коју је она тражила. Био је то њујоршки „МОНИ" (скраћеница за „Њујоршка компанија за животна осигурања"). Њихов правни заступник Џери Ален Мар без пардона је рекао удовици да је њен муж – жив!

Статистика показује да је од свих смртних случајева само десети део једног јединог процента лажан, то јест лажно оглашен, али Мар је био уверен да је управо такав Гренбергов: био је исувише осигуран за човека његових могућности (требало је плаћати толике премије!). Друге две компаније које су већ исплатиле осигурање Гренберговој удовици одбиле су да дају и оне екстра-бенефите за насилну смрт с образложењем да је судија умро од срца а не од дављења.

Енергична госпођа Гренберг алијас Брент тужила их је суду заједно са компанијом „МОНИ". У њеној тужби стајало је да захтева још 500000 долара

које јој према уговору те три компаније дугују!

Било је то крајем прошле године. Почетком ове, Џери Ален Мар одлучио је да ступи у акцију мада у рукама није имао ништа осим интуиције да је реч о превари. Заједно са детективом фирме „МОНИ" Полом Бердом кренуо је у истрагу.

Тек у мају наишао је на прве трагове који су му рекли да се највероватније није преварио у процени: пронашао је човека на Стејтн Ајланду који му је изјавио да га је Гренберг, недељу дана пре удеса, наговарао да за своту од 10000 долара пристане да га повезе чамцем, искрца на одређеном месту и врати се са причом да се судија удавио.

У јулу су Мар и Берд пронашли још једног сведока за своју ствар. Био је то рођак Гренберга – попут оног човека са Стејтн Ајланда и он до суђења жели да остане анониман – који је испричао да је три месеца пре несреће истражни судија посетио свог рођеног брата Ричарда, бившег робијаша, а сада настањеног у Порторику и то с намером да позајми његов пасош.

Што би исправном Роберту Гренбергу требало да под именом бившег робијаша Ричарда Гренберга (на којег веома личи) путује изван граница земље? Мар је сада био сасвим начисто да је насилна смрт била добро испланирана месецима унапред. Само ипак, како доказати? Желео је да Гренберга ухвати живог.

Кретање господина Келија

Саставивши све делиће овако сакупљеног мозаика Мар и Берд склопили су верзију спектакуларне преваре коју је Гренберг свакако одлично извео. Ево шта се највероватније одиграло од тренутка кад су се три пријатеља отиснула у изнајмљеном чамцу: Гренберг се искрцао негде даље на обали, на месту које се не може видети из кућице изнајмљивача чамаца. Тамо га је чекала жена у колима, а Риньола и Феријел су се вратили са причом о падању у океан. Док су се они још возили ка обали, стари „форд гранада" грабио је према првом аеродрому и Гренберг је одлетео у Лондон.

Британску престоницу није изабрао случајно. Имао је тамо познанике од раније, али опет као Ричард Гренберг или под измишљеним именом Џемс Кели!

Када је све то сазнао, Мар се дао у грозничаву истрагу и потеру за Гренбергом. Час суђења се ближио и ако је хтео да компанији уштеди пола милиона долара морао је што пре да дође до „крунског доказа".

Шест месеци после погибије мужа удовица Гренберг, сазнавао је све даље и даље Мар, путовала је у Лондон где је одсела у луксузном хотелу и остала прилично дуго. А после тога је и сам Гренберг дошао натраг у САД, наравно са братовљевим пасошем, јер уследила су нова и нова путовања удовице и деце по Тексасу, Њујорку и Флориди. У соби до оне коју су изнајмљивали како се показало, увек је одседао и господин Џемс Кели... Једно место било им је омиљено, „Темпл Хилс Мотел" у Њу Виндзору, држава Њујорк.

Рано ујутро 20. августа, на сам дан суђења, Мар се одлучио за све или ништа. Позвао је њујоршку полицију, али и агенте Федералне полиције (ФБИ). Заузели су бусију на паркингу мотела, око сивог „мерцедеса" госпође Гренберг – Брент.

У неко доба један човек пришао је колима у намери да их откључа. У том часу искочили су људи са пиштољима упереним у њега и Роберт Гренберг предао се без отпора – чим их је угледао, знао је да је његова велика игра завршена. Само неколико сати делило је његову „удовицу" од суђења које би их још више обогатило!

Тако је Америка сазнала за још једну спектакуларну пљачку која умало да успе до краја. Фото-репортер који се нашао на лицу места снимио је тренутак хапшења Гренберга који се сада налази у затвору, као и његова жена. Риньола и Феријел. Очекују другу врсту суђења на којој ни он ни они као саучесници неће добро проћи.

М. К.

ВЕЛИКИ СТРАХ

ШТА ВАМ ЈЕ, ЧОВЕЧЕ?

Радила сам тада у предузећу близу зоолошког врта. Кћерка ми је имала три године, па сам је као и сваког дана одвела у обданиште, оставила је и отишла на посао. Радила сам када су ме позвали на телефон. Прилично сам се уплашила кад ми је васпитачица јавила да дођем по своју девојчицу јер има рубеоле. Одмах сам се спремила и кренула у обданиште.

Између улазних врата и спољних налази се челична ограда и врло леп травњак. Видела сам гужву поред ограде, али нисам обраћала пажњу на све те људе, била сам заокупљена својим мислима. Тако замишљена стигла сам до гужве и тада видела шта се дешава. Из зоолошког врта побегла су два леопарда и ушла у тај травњак предузећа. Чувари су их хватали покушавајући да им ставе на главу мрежу. Успели су да улове једног а други је кренуо да побегне кроз ограду. У том моменту људи су се разбежали, остала сам само ја поред ограде очи у очи са леопардом. Осетила сам јак бол у рукама: неко ми је стајао иза леђа и чврсто ме држао за мишице. Гледали смо се леопард и ја, и ја сам преживљавала неописив страх. Мислила сам: сад ће скочити на мене, појести ми главу, унаказити ме, одгристи руке, ноге и све остало. И мислила сам на своју девојчицу како се нећемо никада више видети, пољубити и загрлити.

Гледали смо се тако можда су то у питању били секунди, али мени се учинило вечност, а онда је леопард прошао кроз ограду и побегао у друго двориште.

Стајала сам још обузета страхом а тај човек ме је и даље чврсто држао. Окренула сам се и упитала га:

– Побогу човече зашто ме држите? – А он сав укочен каже:

– Уплашио сам се!

Пустио ме је, а ја сам потрчала у обданиште. Стигавши тамо потпуно сам клонула од претрпљеног страха. Почела сам да плачем, а васпитачица ме је тешила:

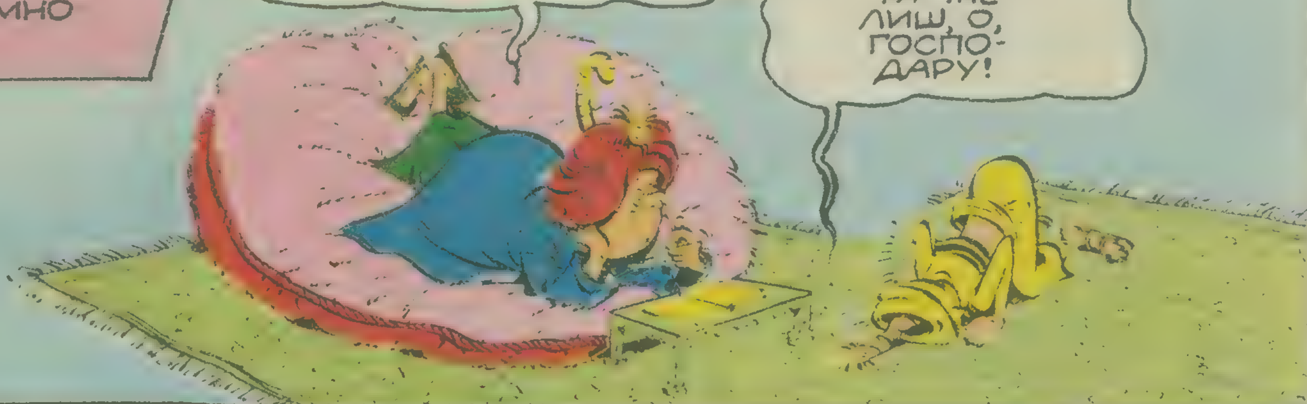
– Госпођо, рубеоле нису опасне, дете ће вам брзо оздравити и биће све у реду! – Али, ја сам и даље јецала. Донела ми је чашу воде и шећера, међутим, и даље сам била бледа, а руке и ноге су ми се тресле. Тек после двадесет минута могла сам да им испричам шта ми се догодило на путу до обданишта. Узела сам своју кћер и понела је до куће, плакале смо заједно, ја сам је љубила. Дуго те ноћи нисам заспала, миловала сам то мало створење које сам толико волела.

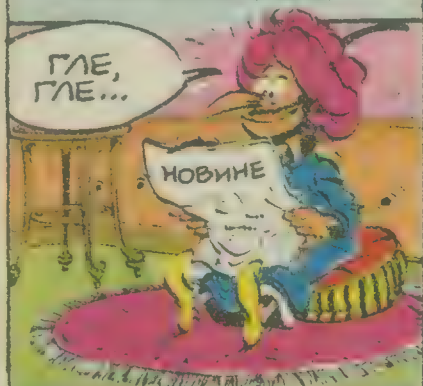
Наталија Булатовић

Земун, Охридска 7/I

(Хонорар: 1.500,00)

Изногуд: ТРГОВАЦ ЗАБОРАВОМ

ИДУЋЕГ ПЕТКА: **КОЈИ НАПИТАК?**

ФЛАШ ГОРДОН
II ДЕО

МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

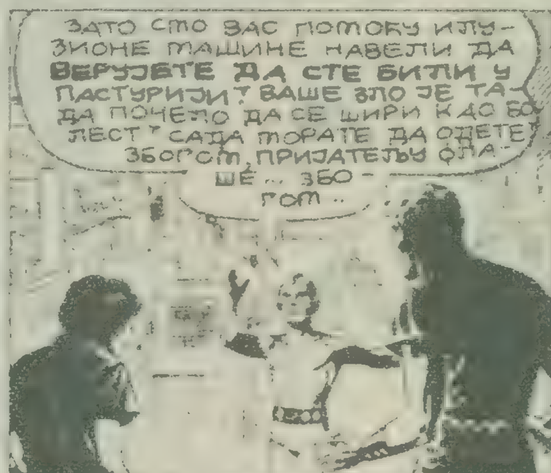
ТРАГАЈУЋИ ЗА НЕСТАЛОМ ДЕЈЛ АРДЕН НА ДАЛЕКОЈ ПЛАНЕТИ, ФЛАШ, МАРЛА И КЕНТ СТИГЛИ СУ ДО **СТРАШНЕ ШУМЕ** ЗА КОЈУ СЕ УБРЗО ИСПОСТАВИЛО ДА ЈЕ САМО ИЛУЗИЈА КОЈОМ СЕ МИРНИ ГРАД ПАСТУРИЈА ШТИТИ ОД СПОЉАШЊЕГ ЗЛА. КЕНТ СЕ РАЗБЕСНЕО КАДА ЈЕ ЧУО ДА ЈЕ УЖАСНА ЕКСПЛОЗИЈА ИЗАЗВАНА МАРЛИНОМ ПОХЛЕПОМ И ЊЕГОВОМ НАИВНОШЋУ ТАКОЂЕ БИЛА ОБМАНА...

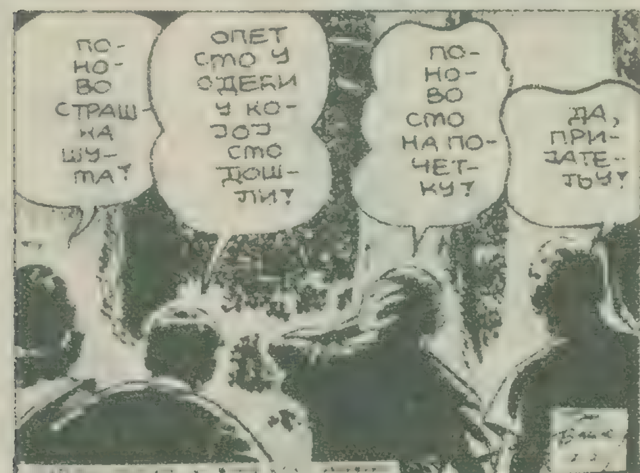

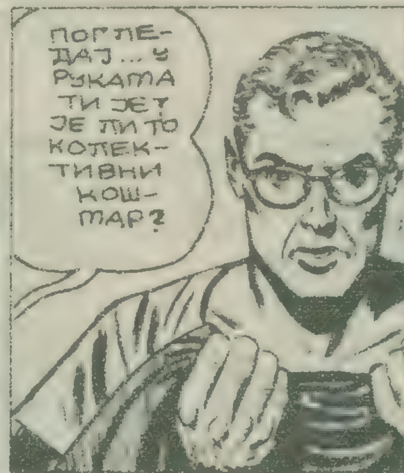

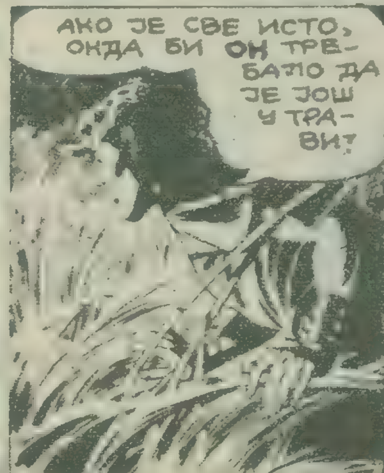

ФЛАШ ГОРДОН
II ДЕО

МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

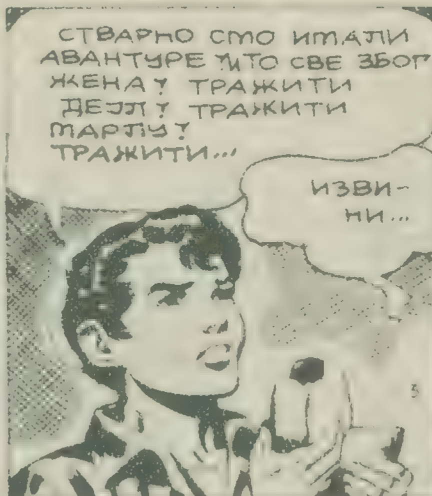

ФЛАШ ГОРДОН II ДЕО — МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

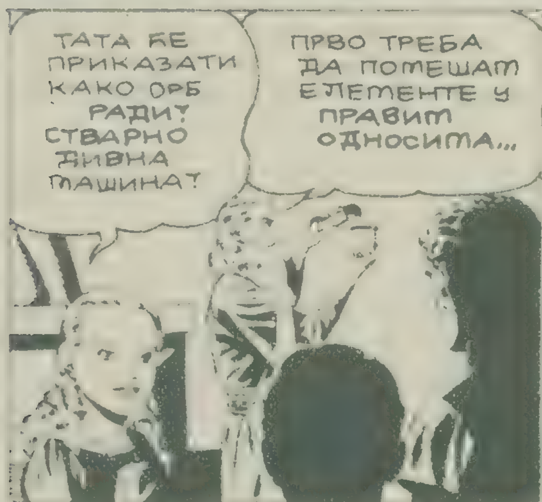

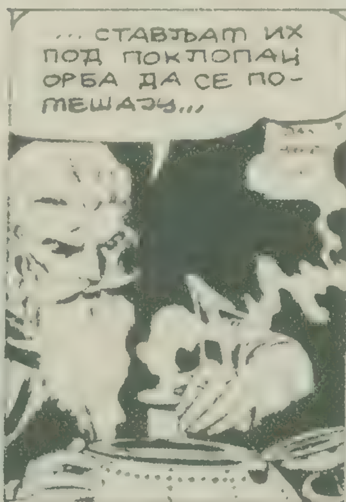

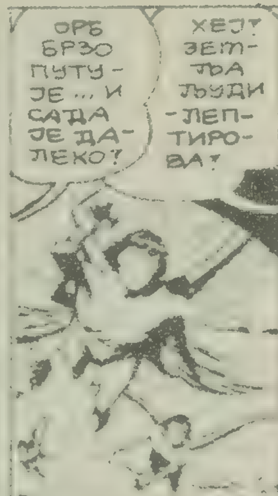

ФЛАШ ГОРДОН
II ДЕО

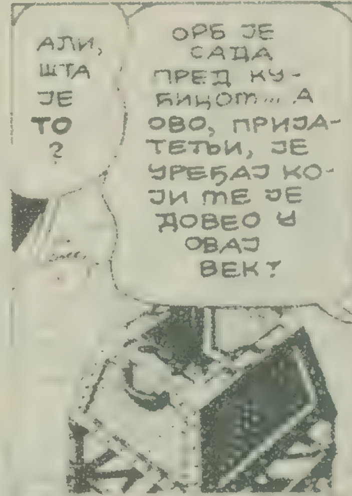
МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

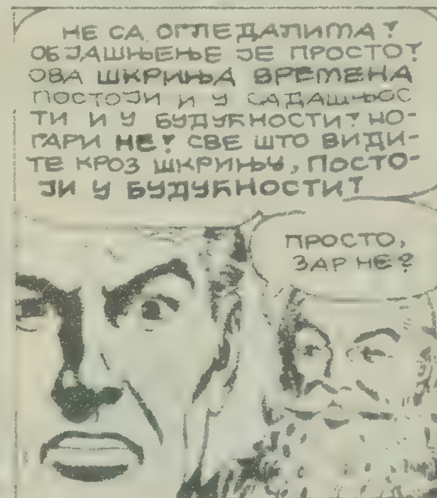

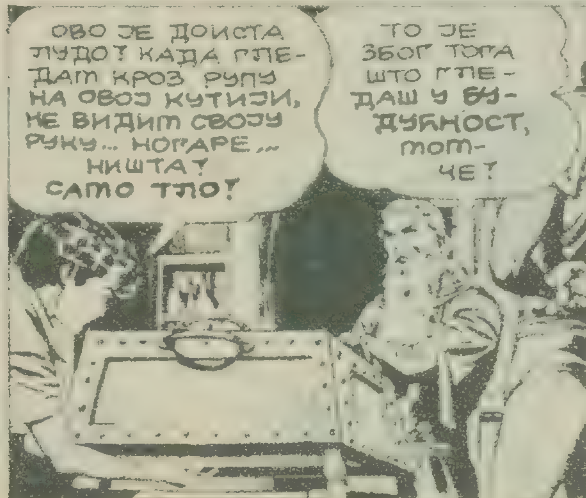

ФЛАШ ГОРДОН II ДЕО

МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

СА ВАШОМ ДОЗВОЛОМ, МАРЛИНЕ, ПРОВУКАО БИХ СЕ КРОЗ ШКРИЊУ ВРЕМЕНА У БУДУЋНОСТ! ПОСТОЈИ НЕШТО ШТО БИХ ВЕОМА ВОЛЕО ДА САЗНАМ!

НЕ ИЗЛАЖИТЕ СЕ НЕВОЉИ! ОРБ ЋЕ ТО УЧИНИТИ УМЕСТО ВАС!

ПРВО ЋУ УЗ ПОМОЋ РОГА УСМЕРИТИ ОРБ У ШКРИЊУ ВРЕМЕНА, У БУДУЋНОСТ!

САДА ОРБ ЛУТА КРОЗ БУДУЋНОСТ И СТАЛНО ШАЉЕ СНИМКЕ ПРОЈЕКТОРУ, КОЈИ ЈЕ ТАКОЂЕ УСМЕРЕН У БУДУЋНОСТ! А САДА - ПОГЛЕДАЈТЕ!

ХОЋЕТЕ ДА МИ КАЖЕТЕ ДА ТА СТВАР ГЛЕДА У БУДУЋНОСТ УЗ ПОМОЋ ЕЛЕМЕНАТА АЛХЕМИЈЕ... ПОПУТ **ОКА ВОДЕЊАКА**... **КРИЛА СЛЕПОГ МИША**?

АЛХЕМИЈА ЈЕ СТИГЛА У ВИШЕ РАВНИ ОД **МОГ** ВРЕМЕНА!

МОЈИ ПРОНАЛАСЦИ СЕ НИКАДА НИСУ ОПТЕРЕТИЛИ СЛОЖЕНОШЋУ САВРЕМЕНЕ НАУКЕ! МОГЛО БИ СЕ РЕЋИ ДА ЈА ЗАНЕМАРУЈЕМ ДРВЕЋЕ ДА БИХ ВИДЕО ШУМУ!

ПРИЂИТЕ! ПОГЛЕДАЈТЕ У ПРОЈЕКТОР!

ШТА ВИДИТЕ?

ПА... ПА ТО САМ **ЈА**! ТУ ЈЕ И ЖЕНА КОЈА МИ ПРИЛАЗИ... **МЛАДА ЖЕНА**!

ДА, ФЛАШЕ ГОРДОНЕ! ВИ ПОСМАТРАТЕ СЕБЕ У БУДУЋНОСТИ...

ПРЕПОЗНАЈЕТЕ ЛИ ЖЕНУ КОЈА ВАМ ПРИЛАЗИ?

ВИ... ВИ ЗНАТЕ ДА ПРЕПОЗНАЈЕМ! ТО ЈЕ ДЕЈЛ!

ДЕЈЛ АРДЕН!

ТО СМО ДЕЈЛ И ЈА У ВРЕМЕПЛОВУ... ПОШТО ЈЕ **ВИДИМ**, ЗАШТО НЕ БИХ МОГАО ДА СКОЧИМ У БУДУЋНОСТ И ПРИЂЕМ ЈОЈ?

НЕ МЕШАЈТЕ СЕ У СУДБИНУ, ПРИЈАТЕЉУ! КАО ШТО ВИДИТЕ У ОВОЈ СЛИЦИ БУДУЋНОСТИ...

... НАЋИ ЋЕТЕ ДЕЈЛ!

АЛИ КАДА? ЗА КОЛИКО ДАНА? МЕСЕЦИ? ГОДИНА?

НЕ ТОЛИКО ДУГО, ФЛАШЕ!

ФЛАШ ГОРДОН
II ДЕО

МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

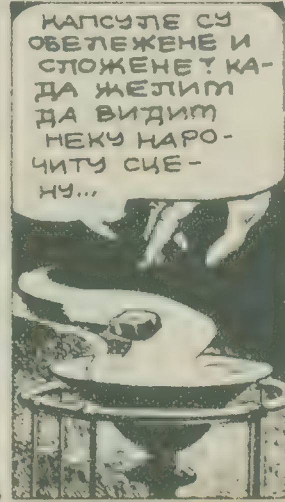

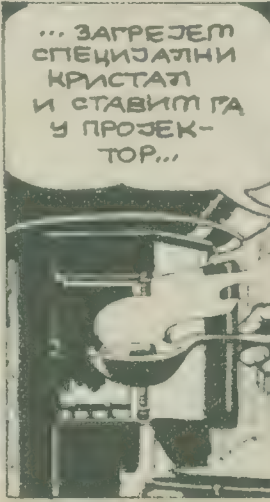

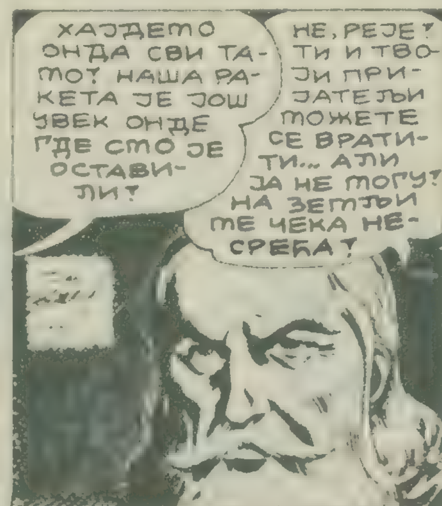

ФЛАШ ГОРДОН II ДЕО — МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

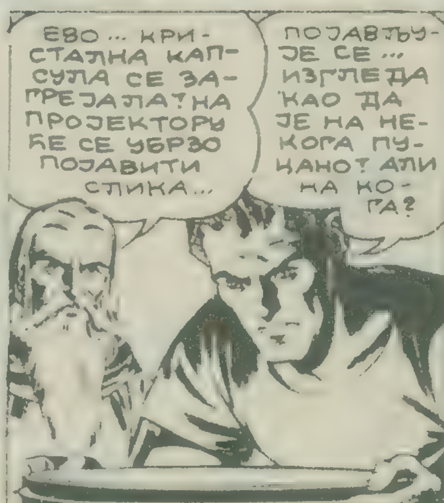
ЦРТА: ДЕН БЕРИ

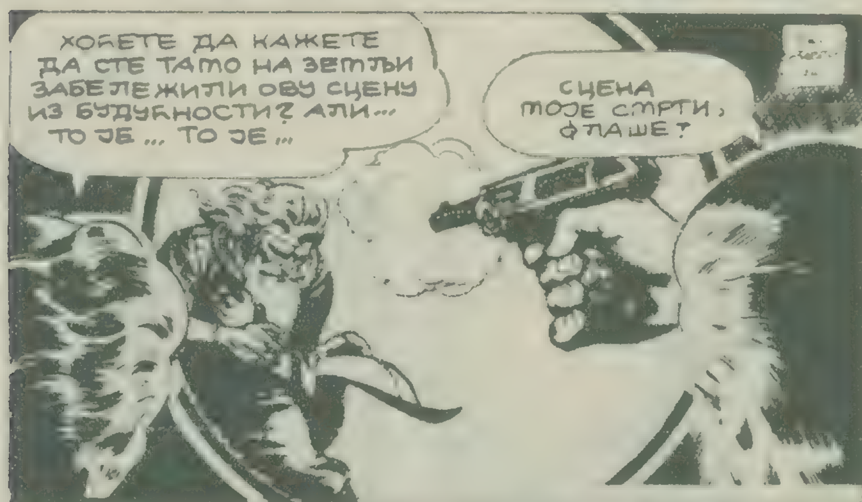

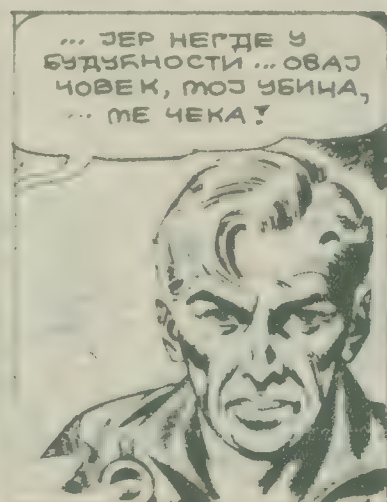

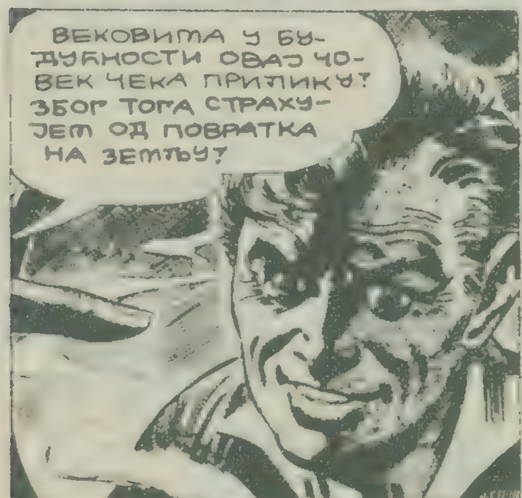

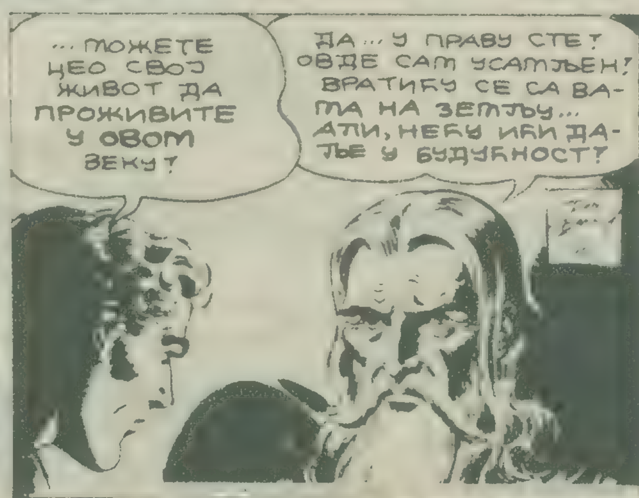

ФЛАШ ГОРДОН
II ДЕО

МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

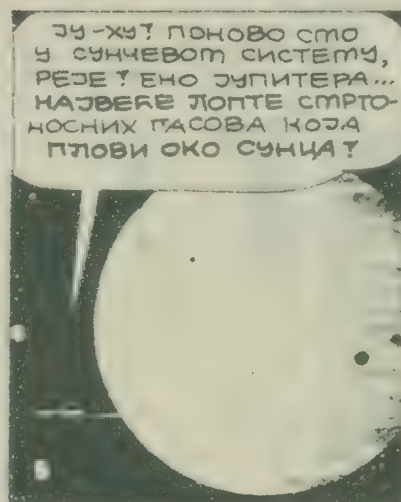

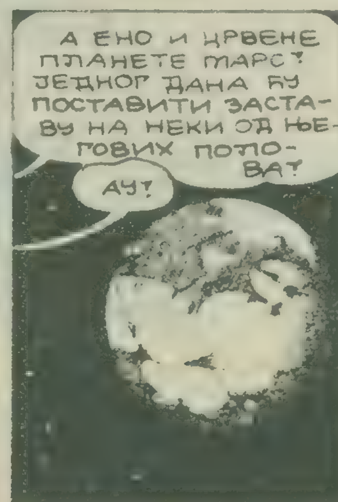

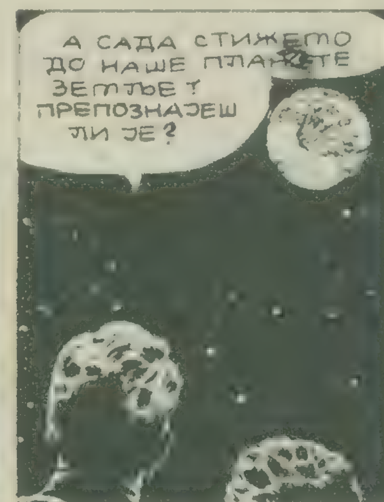

ФЛАШ ГОРДОН
II ДЕО

МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

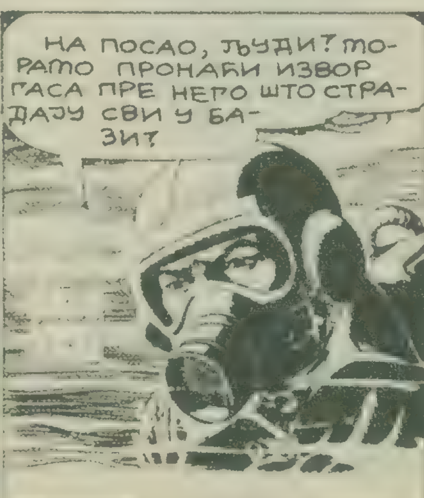

ФЛАШ ГОРДОН II ДЕО — МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

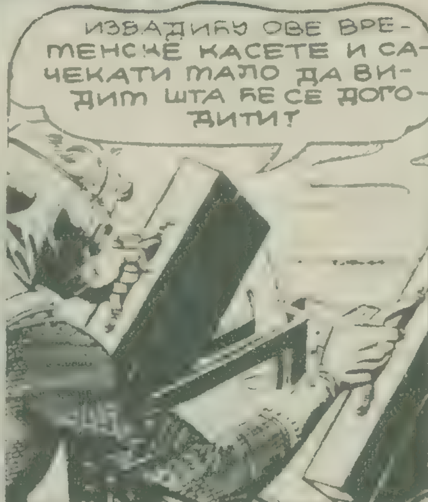
ЦРТА: ДЕН БЕРИ

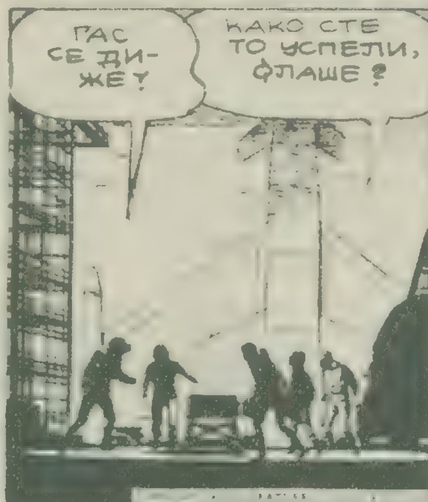

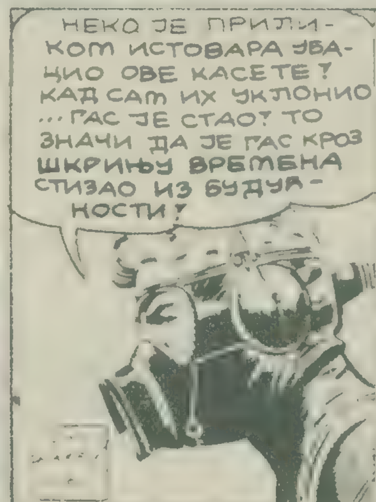

ФЛАШ ГОРДОН II ДЕО

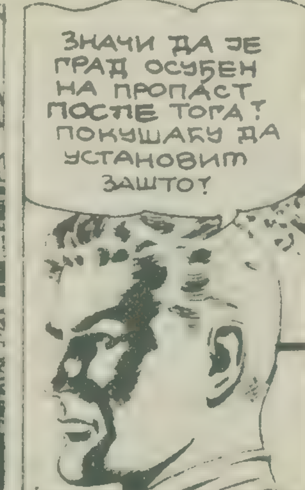
МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

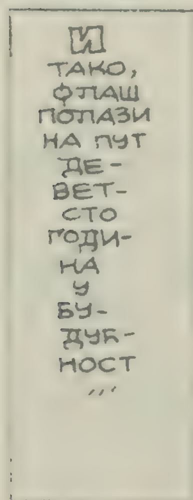

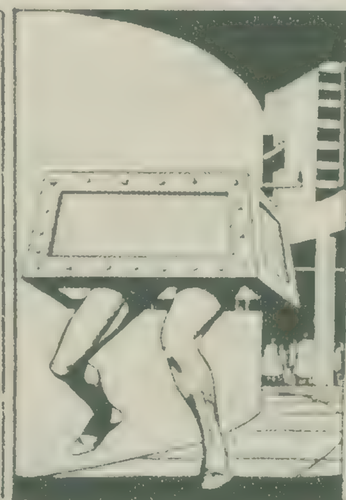

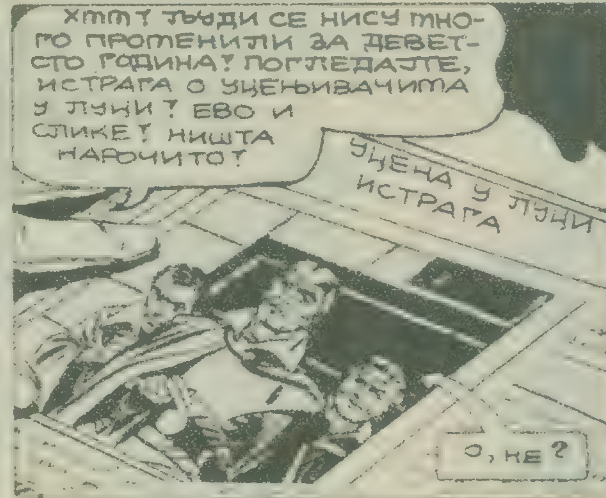

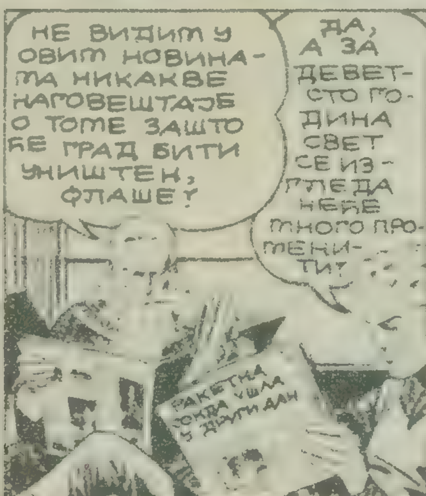
ФЛАШ ГОРДОН II ДЕО — МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

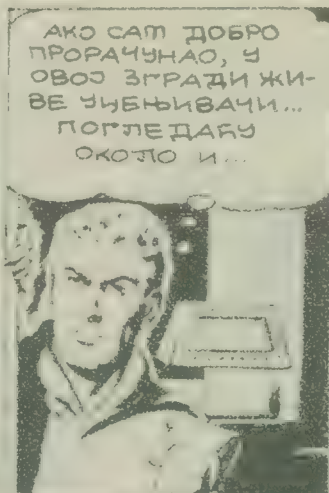
ФЛАШ ГОРДОН II ДЕО

МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

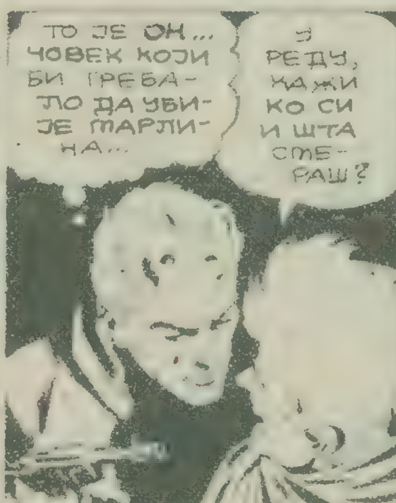

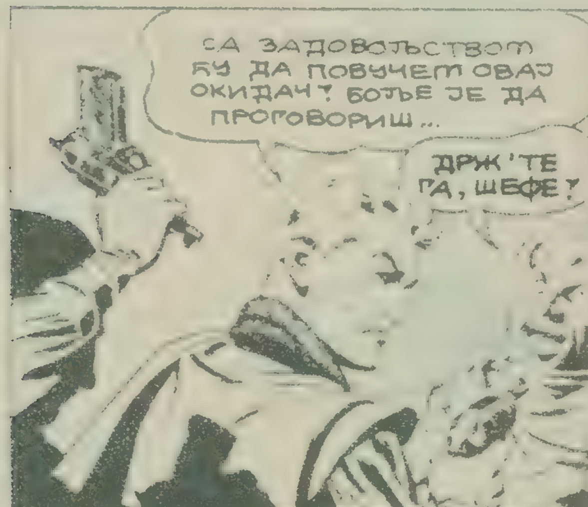

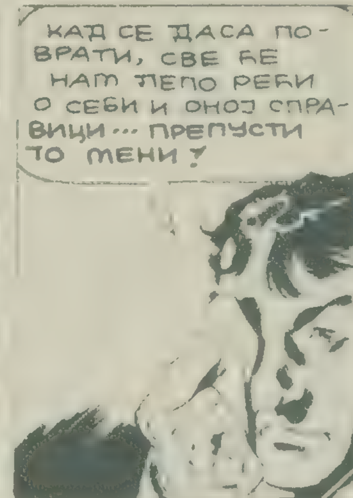
ФЛАШ ГОРДОН II ДЕО

МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

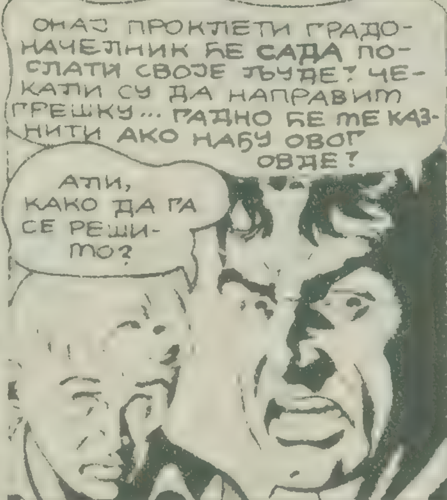
ЦРТА: ДЕН БЕРИ

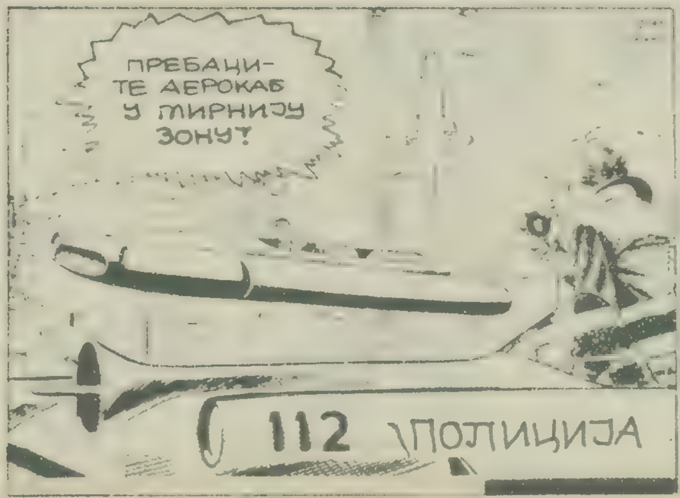

ФЛАШ ГОРДОН II ДЕО

МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

ЦРТА: ДЕН БЕРИ

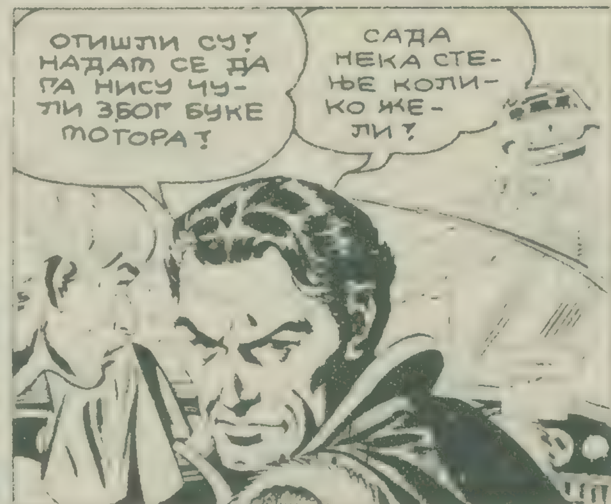

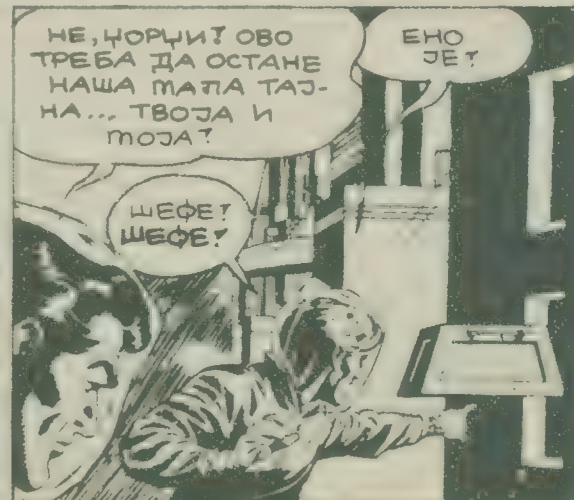

ФЛАШ ГОРДОН
II ДЕО

МАРЛИНОВА ШКРИЊА ВРЕМЕНА

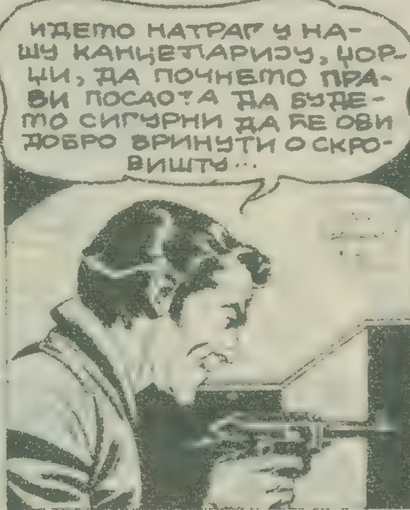
ЦРТА: ДЕН БЕРИ

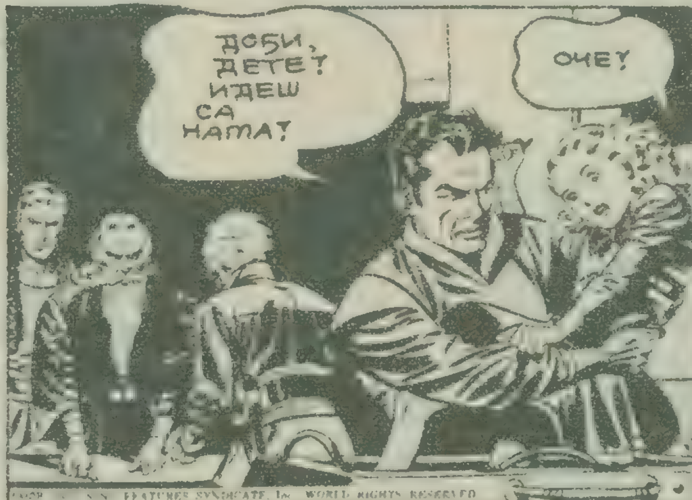

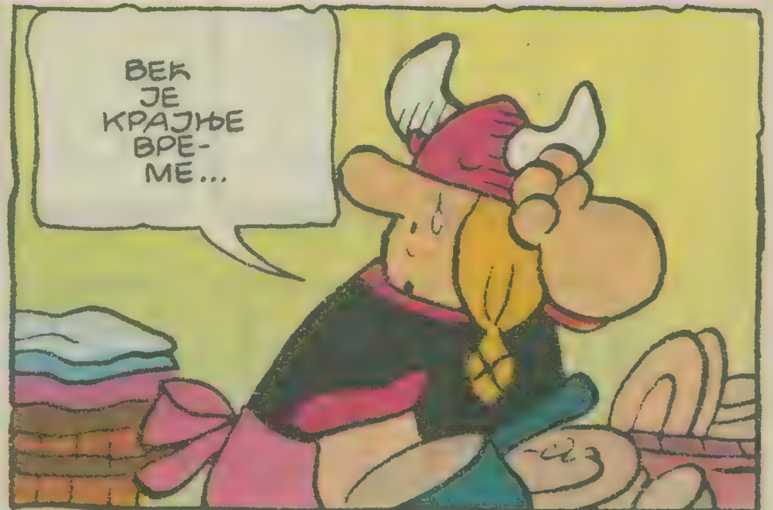

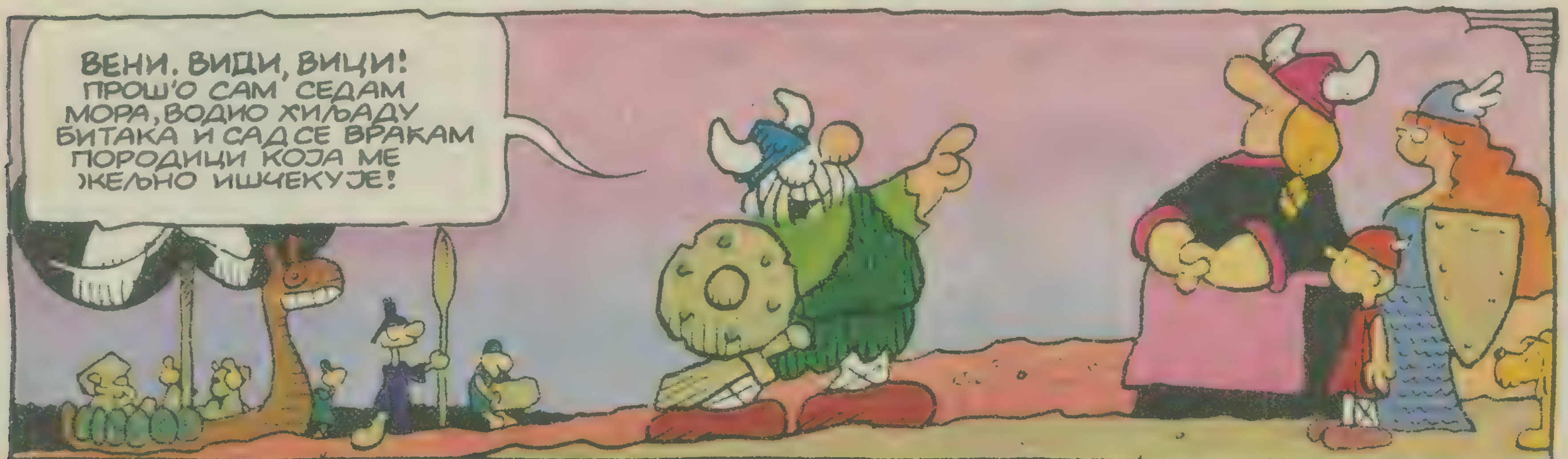

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

МОЈА ЛЕЛА

У НАШЕМ КВАРТУ ПОЧИЊАЛА ЈЕ РАЦИЈА, А МИЛАН ЈЕ КОД СЕБЕ ИМАО КОФЕР ПУН ОРУЖЈА. ТАДА САМ СЕ ОДЛУЧИЛА: СТАВИЋУ БОМБЕ У КОЛИЦА СА БЕБОМ, ПА НА УЛИЦУ. А ОНДА – ШТА БУДЕ.

Марта Вукелић: Ако ме сада ухвате, бар ћу убити овог пијаног жандара. Убити – па ја никад у животу нисам држала оружје!

Децембра 1940. године моја породица се увећала за још једног члана, родила нам се Лела. Били смо пресрећни. Да је само неко могао да види мене и мога мужа Милана како се утркујемо кад год се враћамо са неког посла ко ће пре да стигне до дивне девојчице лепих очију, румених усана и образа која је ширила своје ручице ка нама. Носили смо је по кући и отимали се ко ће више пута да је пољуби и дуже држи у наручју. Имала сам много других послова као и све жене на селу, али сва моја пажња и свака моја мисао били су окренути ка мојој девојчици.

Сваким даном сам гледала како расте, како добија на тежини, мерила јој висину кројачким сантиметром а често је везивала за кантар да установим колико је тешка. Била је то срећна и весела девојчица која је знала само да гуче и смеје се.

Па то сам ја!

Имућни нисмо били, али смо били млади и пуни оптимизма и вере у нашу будућност. Живели смо у Славонији. Мој муж је радио у дрвној индустрији као радник, а ја сам обављала кућне послове и све око деце и могло се рећи: срећна и задовољна породица. Али тај наш мир и срећу или, како би се то рекло сеоску идилу, претио је да поремети рат који је већ пламтео Европом. Прибојавала сам се тога, али сам потајно мислила да ће можда тај рат Југославију да мимоиђе, мада је свима било јасно да је до његовог избијања код нас остало још неколико месеци или недеља.

Мој муж Милан је био предратни комуниста и ја, искрено говорећи, нисам много разумела шта он то ради. Знала сам само да се комунисти боре за права радника и сељака а против богаташа и то је било довољно да га у свему подржим. Али моја главна брига било је наше мало домаћинство и деца.

Злокобна сенка рата ускоро се надвила и над Југославијом. Муж је био у резерви на Драви када је априлски рат 1941. са Немачком отпочео. Веровала сам да га никада више нећу видети. Тих дана бесциљно сам лутала по дворишту не знајући шта бих са собом. Када падне ноћ, крила сам се од деце и безгласно плакала. Неизвесност ме је страшно мучила. Ускоро сам сазнала да је Београд бомбардован и забринула се за своје сестре које су тамо живеле. Тада нисам знала да ми је мајка у Лици умрла када је сазнала за трагедију Београда, од неизвесности шта је са њеним кћерима. Тих неколико недеља биле су ми тешке и претешке. Бујица мисли пролазила је кроз моју главу, већ нисам знала шта да мислим, био је то прави кошмар.

Једне кишне априлске ноћи неко је залупао на наш прозор, сва сам уздрхтала и потрчала ка вратима. На прагу у густој помрчини стајао је човек у војничкој униформи сав исцепан, блатњав и необријан. Када сам га угледала, тргла сам се од страха и изненађења. Он је само проговорио:

– Марта, па то сам ја!

Био је то Милан. Одмах је ушао у кућу. При бледој светлости петролејске лампе изгледао је још страшније. Старија девојчица Маша се страшно уплашила свога тате, али када је он пришао креветићу у коме је била мала Лела, она му се насмешила својим карактеристичним осмехом. замлатарала ножицама и одмах ка њему испружила ручице. И поред све муке и муж и ја смо почели да се смејемо. Мислила сам тада да је нашим бригама крај, мада ме је муж упозорио да бриге и тешкоће тек предстоје.

Одмах бежите!

Једнога дана у наше село дошле су усташе. Покупили су све мушкарце а с њима и мога мужа. Пред сеоском школом на мајуру све су их постројили и у њих уперили митраљезе. Свакога часа очекивали смо да их побију. Ми жене са децом и неколико стараца стајали смо иза школске ограде и чекали оно најгоре. Убрзо је стигао један војник на мотору сав прашњав. видело се да страшно жури. Он је усташком командиру нешто рекао и овај је наредио да се сви пуштају кући. Тада нисам знала да су то стрељање спречили комунисти који су по налогу Комунистичке партије ушли у усташку организацију.

Враћајући се кућама мушкарци су живо коментарисали догађај из кога су једва извукли главе. Предратни комуниста и учитељ у нашем селу Аца Маровић је рекао:

– Сада још усташе нису организоване али ако нас други пут сакупе нећемо се глава наносити... (Данас једна школа на Косову носи име храброг човека и дивног друга Александра Аце Маровића).

Догађаји су почели да се ређају . Једне ноћи на наша врата залупао је усташки сатник. Мислила сам – готово је са Миланом. Једва смо препознали друга Карла који је био убачен међу усташе и тамо радио по директивама Комунистичке партије. Рекао је Милану:

– Усташе су сазнале да си комуниста и долазе сутра зором да те ухапсе и стрељају Одмах бежи, ја ћу да те испратим возом до Винковаца, биће ти лакше због моје униформе!

Милан се одмах обукао, ништа није желео да понесе да не би изазвао било какву сумњу. Брзо се са нама опростио и нестао у помрчини. Опет сам остала сама са својим бригама и децом.

Млади и осорни

Сутрадан рано зором камион са усташама заустави се пред нашом кућом. Нису сачекали ни да отворим врата, један од њих је ногом избио шарке и са напереним пушкама су упали у кућу. Деца су се расплакала, а ја сам се скаменила од страха.

– Где ти је муж? – издрао се на мене један од њих. Нисам могла да одговорим, тргла сам се тек када ме је неко од усташа ударио кундаком у леђа.

– Па како где је – једва сам промуцала – ради у „Папуку" – наивно сам лагала.

Ударац ме је потпуно освестио. Стала сам између усташа и деце спремна на све ако ми дирну децу. Али они на нас више нису обраћали пажњу, претурали су по кући, разбацивали и ломили ствари. За тридесетак минута колико су се задржали у нашој кући добар део наше скромне имовине био је потпуно уништен. Отишли су бесно претећи а мени је камен са срцао пао, помислила сам: „Ма биће крпа и ствари, важно је да смо ми живи!"

Ускоро је у село дошла моја сестра са вестима да ми је муж жив и здрав и да је поручио да одмах кренемо с њом за Београд. На брзину смо спаковали мало ствари и хране и пошли смо истог часа. Ја сам у рукама носила Лелу. Била сам забринута због усташа, бојала сам се да нас негде на некој успутној станици не скину с воза и одведу у неки сабирни логор. Нисмо имали никаквих тешкоћа све до Винковаца где су на станици у воз ушла тројица усташа, сви веома млади. Осорно су испитивали путнике. Некога би ишамарали, некога избацили из воза а на друге су само подвикивали и претили. Дошао је ред и на нас.

– Куда, жене?... издра се један од њих.

Што смиренијим тоном рекох да путујемо за Београд јер сам остала без мужа који је у немачком заробљеништву.

– Марш напоље из воза! – подвикну он.

Настало је мучно натезање са усташама. Држала сам седмомесечну девојчицу у руци и убеђивала усташе да ме пусте на миру. Један од њих је угледао лице моје девојчице која је измучена глађу и грчевима у стомаку стварно јадно изгледала. Узвикнуо је:

– Пуштај ту замазану децу! – и страшно опсовао.

Сва тројица су изашла из вагона претећи и псујући. Воз је ускоро кренуо, милио је сремском равницом или се мени тако чинило док сам опуштено седела на дрвеној клупи. Мислила сам да је искушења за данас било доста.

Најбоље да их бацимо

Сва деца у вагону су плакала па и моја. Била су гладна и жедна а то нису могла да трпе нити да схвате објашњења својих мајки да немају шта да им дају за јело. Најгоре је било са бебама, промукло су плакале очекујући млека кога није било ни за лек. Моја девојчица се страшно мучила, била је сва упрљана од прашине, ублеђелих образа јер дуго није јела, а што ми је најжалије било пелене су јој биле страшно прљаве. Из њених крупних очију сливале су се сузе без гласа.

Пред сам улазак у београдску станицу воз је нагло закочио и нашао се на средини Савског моста, тако да се није никуда могло – нити у станицу нити из воза! Дуго смо на јунском сунцу у загушљивим вагонима чекали не би ли воз кренуо. У вагонима је настао прави хаос, вика и псовке мушкараца, плач жена и деце. То вишечасовно стајање на мосту и у нашем вагону је изазвало праву хистерију. Нека жена у дну вагона у очајању је узвикнула:

– Што мучимо ову децу, најбоље је да их бацамо у Саву! Као да је та лудост била знак за остале у вагону, скоро сви су почели бесомучно да вичу:

– Бацај децу, бацај децу!

Једна девојка захваћена хистеријом викала је и пенила испред мене:

– Бацај дете, шта чекаш!

Била сам тада млада и врло снажна жена, тој једници распалила сам снажан шамар. Од јаког ударца девојка се занела и села на клупу, прекрила је рукама лице и почела да плаче, рамена су јој подрхтавала. Настао је мук у вагону па је и хистерија полако престајала. Ускоро је воз ушао у железничку станицу.

Када смо изашли из вагона, чули смо да је воз заустављен због неколико немачких транспорта који су журно кретали на источни фронт, а био је 22. јун 1941. године – сам дан напада Немачке на СССР.

У мишоловци

Пошто смо тако ипак стигли у Београд, породица је опет била на окупу. Сада сам знала да је муж био у праву када је рекао да тешкоће тек предстоје. Он је био повезан са партијском организацијом у Београду и његови изласци у град били су све чешћи. У тој гужви избеглица из разних крајева земље који су се скупили у Београду, полиција и Гестапо нису могли да похватају везе и доушнике тако брзо, па о активности тих људи нису много знали. Лето је брзо прошло и дошла је јесен. Милан је сваки дан нешто доносио и односио у малом плетеном коферу. Више није ништа крио од мене. Знала сам да се ту налазе леци и оружје.

Једнога дана дошао је сав знојав и усплахирен, дограбио је плетени кoферић и тражио место где да га сакрије. У празном стану то је било немогуће, а у двориште није смео да изађе јер би га сви видели. Схватила сам да то у нашем кварту почиње претрес и рација које су полиција и Гестапо стално организовали. Нашли смо се као у мишоловци, излаза није било! Одлучила сам се за једину могућу варијанту која је давала неке наде за успех: дограбила сам дечија колица и у дно где треба да стоје пелене почела сам да гурам оружје из коферића. Све није могло да стане у колица, па сам неколико бомби и један мањи пиштољ ставила у цегер који сам привезала за колица. Журно сам дохватила своју Лелу, ставила је у колица, прекрила је неким изанђалим ћебетом и изашла на улицу. Муж је пребледео када је видео шта сам урадила. Неометано сам прошла стотинак метара и кренула једном побочном улицом коју су Немци и жандари тек почели да затварају. Уздрхтала срца прошла сам поред неких војних камиона и када сам помислила да сам избегла рацију, испред мене се испречио жандар сав црвен у лицу:

– Куда журите тако, госпођо? – цинично се церекао док је из њега баздила ракија.

Дах ми је застао, мирно сам узела цегер и из њега извадила избегличку легитимацију и пружила му је. Кроз главу ми прође мисао: „Ако ме сада ухвате, бар ћу убити овога пијаног идиота. Убити – па ја никада у животу нисам држала оружје!" Гледам у моју девојчицу и сузе ми пођоше. Жандар је и даље буљио у моју легитимацију. Ко зна шта би се све догодило да неки бркати жандармеријски наредник није пришао баш у том моменту и рекао ми:

– Одлази, шта се ту задржаваш – и истрже легитимацију из руку жандара и стави ми је у руке.

Нисам чекала да ми се то понови, снажно сам погурала колица.

После тога још неколико пута користила сам своју девојчицу да негде однесем поруку или писмо. Били су то тешки дани рата и окупације.

Стравични рат је прошао, али од догађаја које сам тада преживела и данас, после толико година, јављају ми се слике ужаса а очи ми се увек овлаже када се сетим Савског моста и моје измучене девојчице. Када седим у парку, волим да посматрам веселу игру деце и обично замишљам како бих ја била срећна мајка да сам могла својој девојчици тако безбрижно детињство да пружим.

Али ипак, срећна сам јер данас и моја Лела има своју девојчицу. Како је лепо гледати када Лела ту своју малу живу лутку облачи, чешља, уређује или када јој справљa најпробранију храну.

Волела бих да младе мајке никада не искусе оно што смо ми жене тога доба преживеле у рату јер нема веће среће и задовољства него однеговати своје дете окружено родитељском љубављу у миру и слободи.

Забележио:
Бранко Вукелић

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ

ГРЕШКА ЗБОГ ПРЕТЕРАНЕ ОПРЕЗНОСТИ

ПРЕД САМ КРАЈ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА АМЕРИЧКА ПОДМОРНИЦА ПОТОПИЛА ЈЕ ЈАПАНСКИ БРОД „АВА МАРУ" КОМЕ СУ ПРЕ ТОГА АМЕРИЧКЕ ВЛАСТИ – ГАРАНТОВАЛЕ СЛОБОДАН ПРОЛАЗ ИЗ ИНДОНЕЗИЈЕ ДО ОБАЛА ЈАПАНА! ОВО ПОТАПАЊЕ ЈЕ БИЛО ТЕК ПОЧЕТАК МИСТЕРИЈЕ КОЈА ЈЕ ПОТРАЈАЛА СВЕ ДО ДАНАС.

Било је то пред зору 1. априла 1945. године у мору близу кинеске обале. Осматрачи америчке подморнице „Квинфиш" угледали су јапански брод који је пловио јако осветљен као да није рат, а делови његовог трупа били су обложени чудним белим крстовима. Дилеме ипак није било. Био је то непријатељски брод а рат на Пацифику беснео је свом жестином. Торпеда су испаљена, брод је добио директни погодак и убрзо су иза њега остале само мрље уља и један једини преживели, стјуарт Канторa Шимода који је, чим су га извукли, почео нешто избезумљено да виче. Када је доведен преводилац и кад је објаснио шта стјуарт говори, командант подморнице је пobледео: брод који је управо потопљен звао се „Ава Мару" и америчке власти гарантовале су му слободан пролаз до обала Јапана.

Пре поласка на пут брод „Ава Мару" укрцао је тачно 2004 путника и чланова посаде и много терета, а сада је све то, осим срећног стјуарта Шимоде, лежало негде на морском дну. Шта је било чудно у несрећи брода и како се догодило да само томе броду америчке власти гарантују пролаз, може да се сазна из америчких војних докумената који су после истека законског рока недавно отворени за јавност а несрећа јапанског брода после обарања јужнокорејског авиона над Сахалином постала је у Јапану веома актуелна. Ево како се све то одиграло.

Необично упозорење

Приближавање краја другог светског рата у коме је пораз Јапана на азијском континенту и Пацифику већ био очигледан донео је Сједињеним Државама и њеним савезницима један неочекиван проблем: третман њихових заробљеника у јапанским логорима. Пошто су америчка морнарица и авијација уништавале све више јапанских бродова, јапанске војне власти нашле су се у чуду када су им Американци преко дипломатских канала у Швајцарској приговорили због све лошије исхране и снабдевања америчких и других савезничких војника заробљених и држаних у логорима широм Азије и на самим јапанским острвима.

– Не можемо да снабдевамо како треба своје војнике – рекао је јапански преговарач. – Дозволите нам да макар један наш брод прође ненападнут и пренећемо за ваше људе материјала колико год хоћете.

Сједињене Државе спремно су прихватиле овај предлог и преко Међународног црвеног крста упутиле две хиљаде тона разног санитетског и другог материјала, а Јапанци су били срећни што им се неочекивано указује таква прилика. Неометано су могли да опскрбе сопствене трупе у Азији до којих снабдевања већ одавно нису стизала, а затим да врате у Јапан све важне личности и више официра којима је на крају азијске авантуре већ горело под ногама.

„Ава Мару" од једанаест хиљада тона могла је све то да натовари и крене на пут. Амерички материјал стигао је преко територије Совјетског Савеза који још није био заратио са Јапаном и брод је кренуо према Хонг Конгу, да би касније свратио на Тајван, у Сајгон, Сингапур, и неколико индонезијских лука, па после свега запловио за Јапан. Још у време кад је амерички товар за „Ава Мару" кренуо транссибирском железницом, свим бродовима и подморницама на Пацифику упућено је упозорење да не нападају тај брод, са тачно уцртаним итинером и обавештењем да ће бити осветљен целим током пута како не би дошло до неспоразума

Да се не би догодила нека грешка у дешифровању, уместо да се порука, као што је све време рата била пракса, упути шифрована, свима је упућен радио-телеграфом потпуно јасан текст на чистом и разумљивом енглеском. Брод „Ава Мару“ нико није смео да омета у пловидби

Циљ – јасно осветљен!

Комодор Чарлс Елиот Лафлин командовао је подморницом „Квинфиш“ (краљевска риба) која је била на путу између Хаваја и Сајпана кад је нешифрована порука први пут упућена у етар. Али, атмосферске прилике су током целог пута биле толико лоше да порука ниједном није примљена у потпуности и подморнички официр за везу никако није могао да састави њен текст. Схватио је само да се помиње јапански брод „Ава Мару“, али баш зато што порука није била шифрована, није ни покушавао да дође до њеног потпуног текста, сматрајући да стога и није тако важна! „Важне поруке нико данас и не шаље нешифроване“, гунђао је, док се подморница поводила пловећи кроз таласе.

Када је „Квинфиш“ стигла на Сајпан, порука је поновљена још три пута и тек тада команданту Лафлину показан је цео њен текст. Али несрећа је била у томе што је америчка команда, сматрајући да су сви већ раније примили поруку, овог пута само поновила да треба пропустити брод „Ава Мару“ не наводећи регион у коме ће се кретати. Пошто је порука насловљена на сва америчка пловила на Пацифику, комодор Лафлин није ни обратио пажњу на њу. Тај брод је могао да буде свугде, од Аустралије до Алеутских острва.

Пресуда броду „Ава Мару“ била је тако и потписана. Требало је на њу само ставити „последњи печат“. Он је дошао у облику обавештења у рано јутро 1. априла да је једна друга америчка подморница која се налазила у близини напала јапански конвој и да су се бродови разбежали на све стране. „Одлично“, трљао је руке комодор Лафлин, „ваљда ћемо и ми налетети на неки“. И налетели су! Био је то брод који се кретао брзином од 16 чворова, без цик-цак путање, осветљен јаким светлима у тамном априлском јутру

– Мора да их је ухватила паника – рекао је комодор не обраћајући пажњу на добро видљиве беле крстове и дао наређење за напад. Са даљине од 1200 јарди (око 1 километар), подморница је испалила четири торпеда, спустила се на предвиђену дубину и чекала резултат. Убрзо су се зачуле четири мукле експлозије и комодор је знао да је брод погођен

Благо и неочекиван епилог

Шта се дешавало на погођеном броду никада нико није сазнао, јер је једини преживели, стјуарт Шимода, скочио у воду чим је брод погођен.

Шокиран оним што је од њега чуо и тек тада схвативши значење нешифроване поруке коју је, непотпуну, примио на Сајпану, комодор Лафлин обавестио је своју команду о догађају. Одмах је враћен у базу на Хавајима, изведен пред војни суд под оптужбом за непажњу на дужности и добио само опомену (!). Комодор Лафлин наставио је службу у морнарици и после рата, стигао је до положаја контраадмирала, пензионисан је и, са 73 године на плећима, живи у граду Анаполис у Мериленду. Једини преживели са потопљеног брода Кантора Шимода вратио се у Јапан где и сада живи али са његовом судбином и судбином америчког комодора није завршена и авантура брода „Ава Мару“.

Одмах после рата, значи много пре него што се сазнала права истина о потапању брода, новинари у Америци некако су ископали причу о његовом нестанку и наводно скупоценом товару који је носио. Помињано је чак 40 тона златних шипки, пет кутија са дијамантима, четрдесет сандука разног накита и драгог камења, много уметничких предмета и археолошких вредности, па чак и да су на броду били и остаци „пекиншког човека“ отети од Кинеза! Машта је почела да се распаљује, многе екипе за истраживање биле су формиране, али је НР Кина пре него што је и размотрила захтеве за истраживање у морима која су била њена територија, и сам почела да трага.

Негде 1979. године заменик кинеског министра комуникација изјавио је јапанским новинарима да је брод још две године пре тога лоциран, да је извршено десет хиљада роњења, извађено десет хиљада кубних метара блата са дна, и да седамсто људи чисти простор око брода „Ава Мару“ који је лежао на дубини од око седамдесет метара. Најзад, у септембру 1980. објављена је разочаравајућа вест: са потопљеног брода „Ава Мару“ извађен је део товара и утврђено да драгоцености и злата није уопште било.

Само део онога што су Јапанци рекли о путницима био је истинит: одиста су превозили високе официре и угледне личности. Али, заслепљени и у тим последњим тренуцима жељом за победом, уместо предвиђених драгоцености они су на брод натоварили преко потребни угаљ из Манџурије и руду гвожђа за прављење новог оружја, који, на срећу, никада нису стигли на одредиште. Рат је убрзо затим био завршен после страховитих атомских експлозија у Хирошими и Нагасакију, а „Ава Мару“ је морао да чека читавих тридесет и пет година да се на дну мора најзад и он смири

Драган Миленковић

„ЗАБАВНИКОВА“ ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

МЕДВЕЂЕ ГРОЖЂЕ

(Artostaphylos uva ursi L.), Ericaceae

Народна имена: медвеђе уши, медведка, бубина боба, вучја јабука, горник, дивља мегиња, јабучица, медведово грозђиче, медведово ухо, медвеђе ухо, медвеђи гроздич, медвједица, мечије грожђе, мливњак, мливњача, опетник, опирник, опрник, планика, црвена планика.

Опис биљке

Увек зелен, јако разгранат полегли бусенасти грмић. Гране с мркоцрвеном кором обрасле су густо листовима. Листови су лопатичасти или обратно јајасти, дуги до 3 cm и око 1 cm широки, дебели, на врху заокружени а на бази се постепено сужавају у кратку дршку. По ободу су цели, мало повијени према наличју, а по површини густо испреплетени ситним нервима који су на лицу удубљени, а на наличју лиске нешто испупчени. Под прстима су кожасти, голи и сјајна изгледа. Лист је опорог нагорког и непријатног укуса. Мириса нема. Цветови су ситни звонасти ружичасти или бели и сакупљени у гроздове. Плод је округла, вишесемена, брашњава и црвена бобица

Налазишта

Биљка расте на сувим, пешчаним и каменитим местима, у боровим и осталим црногоричним шумама. Има је и на сунчаним обронцима и суватима наших планина, нарочито у западним крајевима (Словенија), али и у источним (Сува и Стара планина, Ртањ, Копаоник, Проклетије) и неким планинама на југу Македоније

Берба

У лековите сврхе користи се само лишће. Најбоље време бербе лишћа је у фази цветања биљке, у пролеће. Лишће је ситно и због тога се не може брати појединачно. Најбоље је да се откидају зелене гранчице с младим лишћем. Ове се осуше у танком слоју на промаји у хладу а затим се са њих лако скида лишће. Мрке и старе листове заједно с гранчицама треба одбацити. Лишће треба да буде тако осушено да звони кад се баци на чврсту подлогу. Биљка је доста ретка у природи и веома се много тражи за домаће апотеке и извоз. Због тога јој стално прети опасност да буде искорењена на природним налазиштима. Потребно је, и веома корисно, да се биљка размножава, нарочито на местима где самоникло расте. То се чини почетком јесени. Одрасле биљке расађују се на размаку од пола метра да би се начинио простор на коме се биљка разграна

Употреба

Лист медвеђег грожђа користи се сам или у мешавинама с другим природним лековитим сировинама за лечење органа за мокрење. У ту сврху лекари најчешће преписују мешавину једнаких делова лишћа од медвеђег грожђа и надземног дела биљке ситнице или килавице **Herniaria glabra L.** или **Herniaria hirsuta L.**, Caryophyllaceae и то док је у цвету. Познат под називом „убин чај“ ова мешавина се може добити у свакој апотеци. (О ситници ћемо писати у једном од наредних бројева). Ако овај чај припремате сами, веома је важно да лишће медвеђег грожђа пре употребе буде уситњено јер је дебело и кожасто па се кувањем теже излучују лековити састојци. Из истих разлога потребно је овај чај дуже кувати него остале. Лист медвеђег грожђа својим лековитим састојцима делује антисептично у мокраћним путевима а ситница појачава излучивање мокраће. Ове две природне лековите сировине улазе у састав и чаја за мокрење уролошког чаја **(Species urologicae)** заједно с листом нане и кореном од зечјег трна, першуна и сладића

Проф. др Момчило Горуновић

DEF LEPPARD

У време велике кризе тешко-металне музике у целом свету, успех који последњих годину дана постиже британска група Def Leppard се граничи са невероватним. Албум „Pyromania" овог моћног, иако младоликог квинтета из Шефилда већ месецима се налази у самом врху листе најпродаванијих плоча што Def Leppard чини најкомерцијалнијом поставом хеви-метал рока. Шта тим поводом причају чланови групе, Рик Севиџ и Стив Кларк?

Рик: Заиста нисмо много размишљали о успеху. Док смо снимали плочу били смо толико упетљани у прављење музике, да нисмо уопште разбијали главу око тога колико ће она добро проћи.

Стив: Лажеш, Сев! (смех) Драо си се на сав глас: „Ово је хит! Ово је хит"! када смо снимили песму „Photograph".

Рик: Ипак, ништа се посебно није променило у нашем животу. Погледајте мој новчаник (показује новчаник који је заиста празан). Не знам ко добија новац, али ми не. Ја морам да позајмим паре од нашег менаџера ако после концерта хоћу нешто да поједем. То је мало непријатно

Стив: Ни са девојкама није она-

ко како смо очекивали. Мислио сам да ће после сваког концерта бити пуно лепих жена иза сцене, али у сваком америчком граду лежем у кревет са шољом чаја.

Рик: По свој прилици америчке девојке не налазе да си нарочито привлачан.

Стив: Најважније је то што ми сваке ноћи излазимо пред људе и дајемо све од себе. Пружамо најбољу могућу представу, без обзира да ли смо главне звезде или нечија предгрупа. (Америчку турнеју 1983, Def Leppard су почели као предгрупа Билију Сквајеру, а наставили, са великим успехом, као главна атракција вечери – прим.прев.). Нормално, има ноћи када не иде све како треба. Због проблема са опремом или због превише попијених пива претходног дана или због било чега. Но, ми увек учинимо све да дамо и више од 100% јер људи који долазе да нас гледају су то заслужили.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ROCK OF AGES

*музика и текст: **С. Кларк, Р. Ланг, Џ. Елиот***
*изводе: **Def Leppard***

Rise up, gather round
Rock this place to the ground
Burn it up, let's go for broke
Watch the night go up in smoke
Rock on! Rock on!
Drive me crazier
No serenade
No fire brigade
Just a pyromania
C'mon
What do you want?
What do you want?
I want rock'n'roll
Yes I do!
Long live rock'n'roll
Let's go let's strike a light!
We're gonna blow like dynamite!
I don't care if it takes all night.
Gonna set this town a light!
C'mon
What do you want?
What do you want?
I want rock'n'roll
All right you betcha
Long live rock'n'roll
Rock of ages
Rock of ages
Still rollin'
Rock of ages
Rock of ages
Still rollin'
Rock'n'rollin'
We got the power
We got the glory
Just say you need it
And if you need it say
Oh, Yeah!
Listen to me: I'm
burnin', burnin'
I got the fever
I know for sure
There ain't no cure
So feel it don't fight it
Go with the flow
Gimme, gimme, gimme, gimme, gimme
One more for the road.

ОДЕЛО ЧИНИ ЧОВЕКА

Екстравагантног певача групе Culture Club, Боj Џорџа често оптужују да се превише труди како би био неконвенционалан. Џорџ, наравно, има одговор:
„Проблем је са људима који читаво своје време проводе изгледајући нормално, што их, за моје појмове, чини потпуно ненормалним. Свако ко проведе читав живот покушавајући да изгледа као било ко други је помало глуп".

ВАЈМАН БЕЗ СТОУНСА

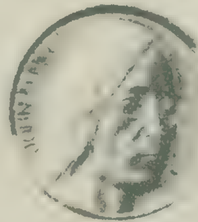

Одувек најмирнији члан Ролингстоунса Бил Вајман сигурно има разлога да се бави самосталним подухватима. Ако ни због чега другог оно због већ две деценије у друштву истих људи. Док се очекивао излазак нове плоче Стоунса, Вајман је обишао светске листове вешћу да у једном лондонском студију завршава снимање музике за свој филм „Дигитални снови". Музику снима са оркестром од 70 чланова од чега их је 58 у сталној постави Лондонског симфонијског оркестра. Филм за који ради овако монументално оркестрирану музику, Вајман је снимио у Кану током филмског фестивала који је одржан маја ове године. Сада ради на проналажењу одговарајућег дистрибутера те је квалитетнија музичка потка од великог значаја, тим више што се планира и издавање ЛП-а са оригиналном музиком из филма.

Вајманова ауторска окренутост филму само је, чини се, један део његових не-музичких активности. Недавно је био позван да буде један од судија у жирију за избор „Мис света", под условом да за ту прилику обуче вечерње одело. Повучени Вајмен је одбио позив уз образложење: „Ако нисам облачио вечерње одело за сусрет са својим владарем (краљицом Елизабетом) будите сигурни да то нећу учинити да бих помогао у избору „Мис света". Довољно непоколебљиво да закључимо да нема силе која ће басисту Стоунса натерати у вечерње одело. За потпунију слику о његовим тренутним акцијама поменимо и то да ради на завршавању свог прилога обимном материјалу за „Општу историју Ролингстоунса" (која се свакако неће баш тако и звати), књигу чије се објављивање очекује по прикупљању комплетног материјала

РЕТКОСТИ

ЛЕНОНОВИ ЗЛАТНИЦИ

Недавно су у САД пуштене у слободну продају златници и сребрњаци са ликом трагично погинулог Џона Ленона. У образложењу одлуке да се овакви апоени направе стоји: „У питању је човек који је проширио просторе музике и који је својим делом бележио наде, снове и страхове своје генерације"

Пара је тешка 8 грама а пречник јој је 2,5 центиметара. Сребрњак стаје 22 долара (око 2400 динара) а златник кошта целих 300 долара (око 34.000 динара).

ПОНОВО ЛАЗА!

Први солистички албум познатог клавијатуристе Лазе Ристовског „Merge" (што означава компјутерску обраду за дати програм) постигао је успех изнад сваког очекивања. По извештају издавача (ПГП РТБ) до сада је продато 14.000 албума и 9.400 касета што представља пријатно изненађење ако се зна да је у питању инструментална музика.
Ових дана појавила се и друга плоча Ристовског под називом „2/3" (Две трећине). Снимљено је укупно пет сасвим нових композиција („Pulsing Star", „Dve trećine", „Domina II", „Rock'n'roll" „Blues") неке од њих приликом три концерта у београдском Дому омладине. За снимање Лаза је користио следеће клавијатуре: Oberheim 8 гласова, Oberheim 4 гласа, Oberheim DSX–sekvencer, Oberheim DS–бубњар, Mini Moog – синтисајзер, Hammond M 102 оргуље и Melotron M-400. Концертно и студијско снимање Studio MS) обављено је уз стручну сарадњу Бобана Петровића, Радета Ерцеговца и Весе Малданера.
Ристовски ни овога пута није позивао у помоћ своје колеге већ је све сам снимио. Како је тренутно на одслужењу војног рока није искључено да касније оформи и неку групу и са њом направи трећи албум. Оно што је приметно при слушању „Две трећине" је утисак мира и више атмосфере те низ нових звучних боја и инструмената. Човек кога знамо као клавијатуристу Бијелог дугмета или Смака сада нам се представља као озбиљан и врло способан аутор. **Свирач је одувек био, сви знамо, добар.**

НОВА ПЛОЧА

„ROCK'N'ROL U PARKU" – КОНТРОЛА ЛЕТА (Suzy)

После прилично богате клупске и концертне активности (углавном у загребачкој регији) југословенској публици се првим албумом представља квинтет Контрола лета. Определивши се за своју верзију носталгичног звука педесетих и шездесетих, што подразумева певљиве мелодије и изражен плесни ритам, група успева да створи пријатан утисак и наговештава још боље резултате у наредним дискографским подухватима.
Посебну занимљивост представља податак да је први тираж већ продат!

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

ВАН ХАЛЕН КВИЗ

Проверите ове недеље своје знање о још једној познатој рок-групи. Реч је о атрактивном калифорнијском тешкометалном квартету Van Halen који чине: гитариста Еди Ван Хален, певач Дејвид Ли Рот, басиста Мајкл Ентони и бубњар Алекс Ван Хален.

1. **Како се звао трећи албум групе Ван Хален?**
   а) „Women And Children First"
   b) „Diver Down"
   v) „Van Halen III"
2. **Еди и Алекс Ван Хален су:**
   а) рођаци
   б) браћа
   в) немају никакве родбинске везе
3. **На концертима они користе озвучење од:**
   а) 40 000 вати
   б) 100 000 вати
   в) 15 000 вати
4. **Већину текстова за групу пише:**
   а) Еди Ван Хален
   б) Валерија Ван Хален
   в) Дејвид Ли Рот
5. **Еди је рођен у:**
   а) Калифорнији
   б) Белгији
   в) Холандији

РЕШЕЊА:
1.а; 2.б; 3.в; 4.в; 5.в.

РОК ДАТУМ

18. новембар 1974.

У продају пуштен први албум групе Бијело дугме „Кад би' био бијело дугме". У року од месец дана срушио све дотадашње рекорде када је у питању продаја домаћих рок плоча. Коначан тираж тог албума је око 150.000 примерака.

АГНЕТА СОЛО

„Мислим да ћу ускоро пробати и другу страну овог посла, можда продуцирати нечију плочу или започети са радом на неком филму. Иначе, све време нешто компонујем. Мислим, седнем за клавир и покушавам уобличити неке идеје, али немам правих амбиција да на томе довољно радим. Те песме су, иначе, врло једноставне".
Када је пре две године Агнета Фалтског (Agnetha Faltskog) дала ову изјаву за штампу, вероватно ни сама није помишљала да ће ускоро снимити свој соло албум, а камоли да ће с њим постићи већи комерцијални успех. Али, како су догађаји у музичком свету по правилу непредвидљиви, тако је многе изненадио успех којег је Агнета недавно доживела са соло албумом „Wrap Your Arms Around Me", и, посебно, синглом „The Heat Is On".
Агнета Фалтског је рођена 5. априла 1950. године у Јанкопингу у Шведској. Са петнаест година је почела да свира клавир, а са деветнаест је већ имала сингл „I was so in love" са којим је дошла на листу десет најпопуларнијих песама у Шведској. Убрзо је напустила посао телефонисткиње који је до тада обављала и препустила се певању по клубовима и баровима. Наравно, праву славу доживљава тек по упознавању с Бјорном Улвеусом и приступању групи ABBA. Од 1973. када је ABBA имала свој први велики хит „Ring Ring", Агнета је стално у жижи интересовања као члан популарне групе. Но, поред рада у саставу, она је, као и њена колегиница Фрида, имала времена за снимање неких самосталних композиција. Због тога је посебно занимљив албум „Tio Ar Med Agnetha" којим је пре неколико година ова певачица обележила десетогодишњицу свог певачког стажа, а који садржи чак и композиције које је снимила у својој младости, тако да та плоча представља својеврстан приказ њене дотадашње каријере. Све песме на плочи су отпеване на шведском, а занимљиво је да је Агнета, било сама, било с групом, осим на матерњем снимала и на шпанском, немачком, те, наравно, енглеском језику.
За крај би било интересантно прочитати шта Агнета мисли о својим вокалним квалитетима. Она каже: „Нисам сигурна да могу свој таленат развијати још више. Наравно, док се глас развија заједно са мном и мојим мењањем, промене се могу чути из године у годину".
Агнета је заборавила споменути да те промене иду углавном набоље и да њене интерпретације тако стално добијају на квалитету. Уосталом, просудите сами.

И. Ковачевић

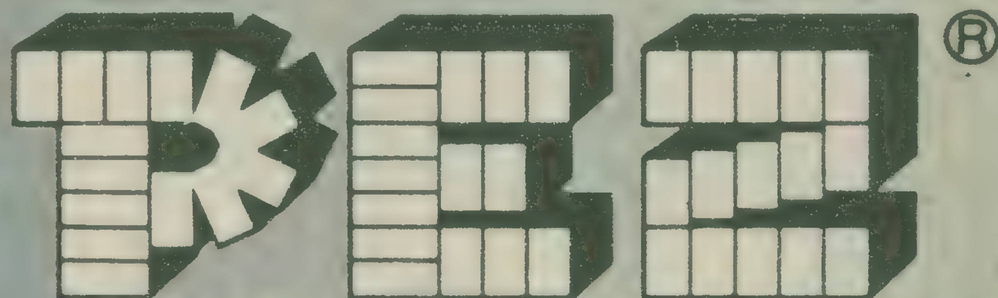

FORTILETE® ZA SNAGU I MIŠIĆE

mlečne bombone u tabletama sadrže mineralne i mlečne belančevine, utoljuju glad, nadoknađuju energiju i minerale

ZELIŠČA, Novo mesto

HP Kolinska

ДРАГИ PEZ ПРИЈАТЕЉУ
Нове фигурице — PEZ КАМИОНЕ, потражите у вашој најближој продавници.
Играјте се PEZ КАМИОНИМА, сладите се PEZ БОМБОНИМА!

ИСТИНИТА ДЕТЕКТИВСКА ПРИЧА

КОИНЦИДЕНЦИЈА?

У ПРОВАЛНИМ КРАЂАМА КОЈЕ ЈЕ ИНСПЕКТОР ЈАНОШЕВИЋ ТРЕБАЛО ДА РЕШИ БИЛО ЈЕ ПРЕВИШЕ ПОДУДАРНОСТИ: НЕДОСТАТАК БИЛО КАКВОГ ТРАГА, ОТВОРИ КРОЗ КОЈЕ БИ САМО ТВИГИ МОГЛА ДА СЕ ПРОВУЧЕ И ЈОШ НЕШТО – ИЗ КАСЕ ЈЕ НЕСТАЈАЛА УВЕК ИСТА СУМА НОВЦА.

Ближило се подне. Екипа за увиђај већ је давно завршила свој део посла. Очекујући сваког часа да их инспектор Јаношевић позове на разговор, групица продаваца се нервозно сашаптавала. Напољу, гомила мештана постајала је све већа. Не кријући радозналост, вирили су кроз излог.

– Е, само сте ми још ви недостајали – промрсио је инспектор кроз зубе. Био је лоше воље. Изгубио је цело пре подне а није дошао ни до каквог резултата. Пре него што позове шефа продавнице и његове помоћнике, хтео је још једном да проанализира све познате податке. Сеоска продавница је обијена у току ноћи а то су утврдили шеф и један од продаваца када су, као и обично, ушли у 6,30. На први поглед унутра је све било како су и оставили претходне вечери, међутим, када је продавац кренуо у магацин да обуче радну блузу, угледао је на поду комадић малтера. Подигао је поглед: на плафону је зјапила рупа!

Шесто чуло или нешто друго

Екипа за вршење увиђаја утврдила је да су са спољашње стране зграде у којој је смештена продавница биле наслоњене мердевине. То је значило да је провалник ушао кроз прозор на тавану. Отисци прстију нису пронађени, а исто тако ни било какви други трагови. Ипак, педесетогодишњем инспектору пала су у очи два детаља која су га прилично збуњивала. Први је био тај што је отвор на таваници био мали и кроз њега, сасвим сигурно, није могао да се провуче нормално развијен човек. Други, ништа мање чудан детаљ био је да се провалник није ни ухватио за фиоку на тезги у којој је обично стајао пазар већ га је потражио тамо где га је пословођа и оставио – између уредно сложених џемпера на полици. Као да је имао шесто чуло. Или је, размишљао је Јаношевић, тачно знао где новац стоји. Гледајући на ствари из тог угла, могао је да се изведе закључак да је пазар узео човек који га је и оставио тј. пословођа. Само, тај закључак се никако није уклапао у чињеницу да је отвор на таваници продавнице био мали а пословођа је био висок, крупан човек.

„Можда ће ми после разговора с њим штошта бити јасније", помислио је Јаношевић и позвао га у магацин на разговор. Али, ни после тога није био ништа паметнији него један час раније. Смркнуто је од продаваца и људи из месне заједнице слушао хвале на рачун пословође. Нико за петнаест година колико је радио у овом селу није приметио да воли да закине на кусуру или мери. Људи су га волели и поштовали јер је, кад затреба, умео да да и на вересију.

Упркос свим тим причама, Јаношевић је сутрадан одлучио да га пошаље у притвор. Наредних дана дао је све од себе да прикупи доказе који би поткрепили његове сумње, али – узалуд. Непун месец дана касније, пословођа обијене продавнице нашао се на слободи. Међутим, није се нашао на истом радном месту: како је новац украден због његове небрижљивости и непоштовања прописа, смењен је и премештен у продавницу у селу Б. Изгледало је да је тиме случај окончан кад се догодило нешто просто невероватно...

Прозор, али са решеткама

Седам дана од премештаја пословође, Јаношевић је обавештен да је преко ноћи обијена продавница у којој је сада радио. Ни овог пута није било трагова обијања улазних врата нити су нађени било какви отисци. Једино што је затечен отворен прозор а то и није изгледало богзна како значајно јер су на њему биле решетке кроз које тешко да би одрасла особа могла да се провуче. Као и у претходном случају, провалник се показао као педантан човек који није претурао по стварима. Једино што је недостајало била су два точка за бицикл и новац, и то у пару иста сума као она коју је пословођа био дужан да надокнади предузећу.

Следећих дана Јаношевић није имао ни сна ни мира: да ли је у питању пука случајност да је провалник однео баш ту суму новца? Или је обе крађе извршио бивши пословођа. Оно што је инспектора посебно једило било је то што није могао ни да помисли да га притвори. А све је указивало, осим отвора и решетака, на њега. Чак га је, те вечери кад је крађа извршена, један од мештана видео у непосредној близини продавнице. А он то није ни покушао да негира: објаснио је да се враћао од рођака који станује неколико кућа даље од продавнице. Рођак је спремно потврдио његову причу за разлику од жене која није знала кад се вратио јер је у то време већ спавала.

„Можда је", размишљао је Јаношевић „на путу од рођака до куће, свратио у продавницу, откључао је, узео новац и намерно оставио прозор да би пажњу истраге усмерио у погрешном правцу". А ако је заиста то учинио, онда с њим није баш све „у реду" кад је узео исту своту коју је морао да врати да би надокнадио мањак.

Претпоставке, само претпоставке

Изашавши те вечери из Станице, Јаношевић је осетио како му глава пуца од разноразних претпоставки. Све су оне биле могуће а и – нису. Сео је у аутомобил и одлучио да се, пре него што крене кући, провоза. И нехотице, упутио се ка селу Б.

Ноћ је била тамна без месечине Светла на кућама давно погашена. Није се чуло ништа осим лавежа паса. Стигавши до задружног дома Јаношевић је одлучио да се окрене и врати. И даље му се није спавало, али није имало никакве сврхе возити се целе ноћи кроз уснула села. Док је окретао аутомобил, из оближњег дворишта бесно је залајао пас а фарови су клизнули преко неког човека који је изронио из таме, журно пришао бициклу наслоњеном на ограду, сео на њега и кренуо пут града. Јаношевић је кренуо за њим и даље забављен размишљањима о случајевима које није успео да реши. Возио је лагано и таман је хтео да крене брже кад је приметио да бицикл пред њим шеврда а човек на њему стално се осврће. Био је ситан и обучен у радничко одело. Позади, на гепеку, имао је велику путну торбу. Јаношевић је сасвим јасно могао да види лице бициклисте који се и даље освртао. „Можда му смета светлост фарова", помислио је и кренуо да га обиђе кад му, брзином муње, кроз главу прође мисао да је човек на бициклу провалник кога је узалуд тражио.

Знате ли одакле идеја инспектору Јаношевићу да је бициклиста човек који је провањивао у сеоске продавнице? Да ли сте погодили, проверите на страницама „Мале поште".

ДОМИНЕ КАО ТАБЛИЦА МНОЖЕЊА

У данашњем броју ћемо вам показати како да направите домине у облику таблице множења, које могу бити веома корисне за ђаке почетних разреда да таблицу добро науче. **Ова игра је направљена према идеји нашег читаоца из Сарајева Мехмеда Шлаковића.**

Исеците од картона или дебљег хамера 100 правоугаоника димензије 5 × 2 cm. Дужу страницу поделите вертикалном линијом на делове од 2 × 3 cm тако да добијете квадрат 2 × 2 cm и правоугаоник 3 × 2 cm! Затим испишите таблицу множења на један лист папира при чему ћете још додати и колону производа свих бројева. Ово је неопходно због контроле. Та таблица је дата на нашем цртежу. Сада на исеченом картончићу – домини, у квадрату испишите један од резултата таблице множења (при томе прецртајте тај број на контролном папиру), а у правоугаонику напишите производ нека друга два броја (и тај производ прецртајте). Тако уписујте све бројеве: производе и резултате производа – измешано, увек прецртајте број који сте написали, па када будете исписали и задњи картончић, сви бројеви ће бити прецртани на контролној таблици. На тај начин ћете избећи да неки број поновите више пута него што треба, јер су домине пројектоване тако да када се све поређају, добија се затворени круг, односно сваки број и сваки производ има свој одговарајући пар.

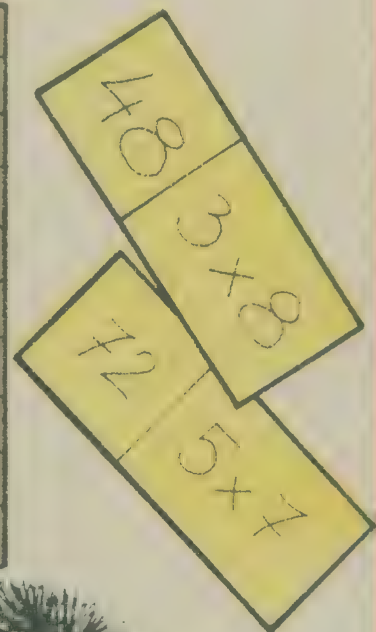
Како се игра?

Први играч постави прву домину на којој на пример пише 35 8 × 4, други играч треба да постави са десне стране ове домине ону на којој је у првом делу број 32 (8 × 4 је 32) или са леве стране ове домине ону која на другом и трећем делу има рачунску радњу 7 × 5 или 5 × 7 јер то даје производ 35.

Ако играч нема ни једну од три домине, узима од преосталих домина (са талона – сона) све док не добије одговарајућу. Побеђује онај ко први утроши све домине.

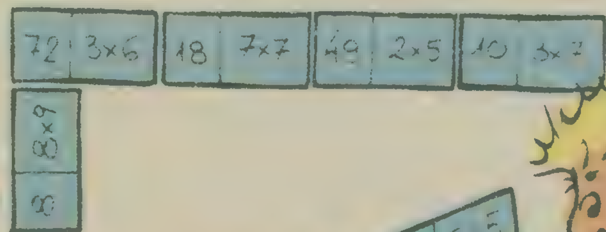
Уместо правоугаоника од картона могу се употребити празне кутије од шибица. Разуме се да морају бити исте величине те се на њима испишу бројеви како је већ наведено.

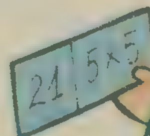
1×1	1	2×1	2	3×1	3	4×1	4	5×1	5	6×1	6
1×2	[illegible]	2×2	4	3×2	6	4×2	8	5×2	10	6×2	12
1×3	3	2×3	[illegible]	3×3	[illegible]	4×3	12	5×3	15	6×3	18
[illegible]	[illegible]	2×4	[illegible]	3×4	12	[illegible]	[illegible]	5×4	20	6×4	24
1×5	[illegible]	2×5	[illegible]	3×5	[illegible]	4×5	[illegible]	5×5	25	6×5	30
1×6	[illegible]	2×6	12	3×6	18	4×6	24	5×6	30	6×6	36
1×7	[illegible]	2×7	14	3×7	21	4×7	28	5×7	35	6×7	42
1×8	[illegible]	2×8	[illegible]	3×8	24	4×8	32	5×8	[illegible]	6×8	48
1×9	[illegible]	2×9	[illegible]	[illegible]	[illegible]	4×9	36	5×9	[illegible]	6×9	54
1×10	[illegible]	2×10	20	3×10	30	4×10	[illegible]	5×10	[illegible]	6×10	60
7×1	7	8×1	[illegible]	9×1	[illegible]	10×1	[illegible]	1×1	1		
7×2	[illegible]	8×2	[illegible]	9×2	18	10×2	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
7×8	[illegible]	8×8	[illegible]	9×8	72	10×8	[illegible]	8×8	[illegible]		
7×9	[illegible]	8×9	[illegible]	9×9	81	10×9	90	9×9	81		
[illegible]	[illegible]	8×10	[illegible]	9×10	[illegible]	10×10	[illegible]	10×10	[illegible]		

ИШЧЕЗИВАЧ

Р. А. Лаферти

Има ли овде нечег што желиш да нестане? – упитао је Кларенс Вилеби своју мајку.

– Једино ми пада на памет судопера пуна прљавих тањира. Зашто питаш?

– Па, направио сам ишчезивач. Ништа нарочито: само исечеш дно конзерве од пива или кока-коле, узмеш два црвена картона, избушиш рупицу у средини и ставиш један с једне, а други с друге стране конзерве. Погледаш кроз рупице и трепнеш. Све што погледаш нестаје.

– Ох!

– Али, не знам како да их вратим, мислим ствари које нестану. Тањири су сувише скупи, боље да пробамо с нечим другим.

Мајра Вилеби се као и увек дивила мудрости свог десетогодишњег сина. Била је свесна да сама не поседује његове способности.

– Пробај с мачком Бланше Менерс, тамо напољу. Нико неће марити ако нестане изузев Бланше.

Кларенс је принео ишчезивач очима и жмирнуо. Мачка је истог трена нестала са тротоара испред прозора. Мајка је била веома заинтересована:

– Знаш ли како функционише? – питала је.

– Наравно. Узмеш конзерву пива, одстраниш горњи и доњи део, на њихово место ставиш два црвена кружна картона с рупицом у средини и жмирнеш.

– Добро, добро, није важно... Сад иди напоље да се играш, не желим да нестане нешто из куће.

Чим је дете изишло, мајка је испољила забринутост. „Питам се није ли овај дечак прерано сазрео", размишљала је. „Толики одрасли људи нису у стању да направе справу помоћу које нестају ствари... Да ли ће Бланша Менерс много туговати због мачке?"

Кларенс је отишао чак до „Златног плуга", бара на углу.

– Хоћеш ли да ти нешто нестане, Нокомисе? – питао је власника.

– Да, мој трбух.

– Ако учиним да нестане, остаће ти рупа у стомаку, искрварићеш и умрети.

– На жалост, у праву си, дете. Зашто не пробаш са оним хидрантом напољу?

Било је то једно од највеселијих поподнева у крају. Деца из читаве четврти долазила су у буљуцима да се играју у поплављеним улицама. Пумпе за усисавање воде радиле су пуном паром, екипе хитне помоћи, ватрогасци и полицајци, избезумљено су тумарали унаоколо мокри до голе коже и блатњави до очију.

– Појасеви за спасавање! Ко жели појас за спасавање? – понављала је монотоно Клариса Вилеби.

Власник бара Накомис позвао је у страну Кларенса:

– Мислим да је боље да, бар засад, не говориш где је нестао хидрант.

– Ако ти не кажеш, ја свакако нећу – одговорио је Кларенс.

Детектив Комсток био је веома сумњичав.

– Постоји само седам могућих објашњења: то је учинило једно од седморо Вилебијеве деце само не знам које. Да је ово учињено булдожером, остала би бар нека трунчица хидранта. Немам појма како су то урадили, али сам сигуран да је виновник неко од њих.

Детектив Комсток био је изразито талентован да се приближи сржи тајне и вероватно је због тога још увек патролирао уместо да седи за писаћим столом полицајске централе.

– Клариса! – грмнуо је страшним гласом.

– Појасеви за спасавање, ко жели појас за спасавање? – и даље је запевала Клариса Вилеби.

– Знаш ли, можда, где је нестао тај проклети хидрант? – упитао ју је детектив Комсток.

– Имам неке слутње, али ништа више. Рећи ћу вам чим се боље обавестим.

Клариса је имала осам година и била је сумњичава госпођица.

– Клементина, Харолде, Корина, Цими, Сириле! – позвао је детектив петоро најмлађих Вилебијевих. – Да ли знате где се део тај хидрант?

– Јуче се овуда мотао неки човек, кладим се да га је он узео – рекла је Клементина.

– Ја се уопште не сећам никаквог хидранта – рекао је Харолд.– Чини ми се да дижете непотребну панику.

– Тужићу их ја градској општини! – казала је Корина.

– Наравно да знам, али нећу да кажем – рекао је Цими.

– Забога, ја имам само три године, како могу нешто да знам! – зацвилео је Сирил.

– Кларенс! – позвао је детектив Комсток.

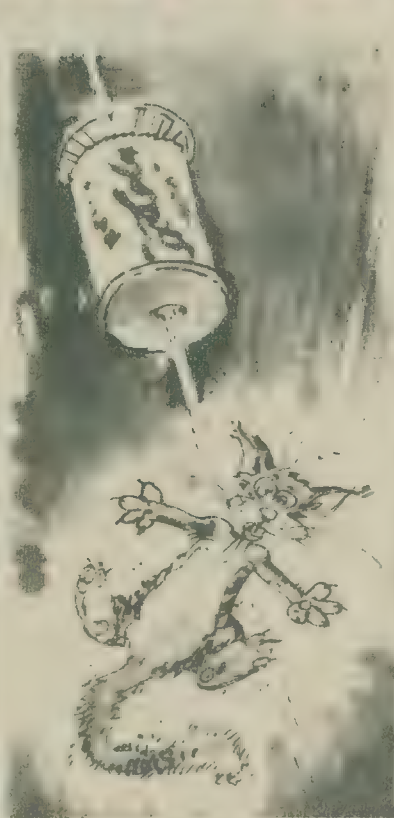
Кларенс је прогутао хидрант?

– Где је ишчезао хидрант?

– Заиста не знам, господине – озарио се Кларенс. – Све бих дао да то сазнам.

Неко од интелигентнијих из пожарне бригаде сетио се да на место хидранта постави специјални чеп и лиши воде неколико стамбених блокова. Детектив Комсток је покуњено пошао са лица места.

– Ма не гњавите ме још и ви, госпођице Менерс – обрецнуо се. – Откуд знам где је ваша мачка кад немам појма ни куда се део онолики хидрант!

ЕТО ШТА СЕ ДЕШАВА КАД ИЗВЕСНЕ СТВАРИ ДОСПЕЈУ У НЕОДГОВОРНЕ РУКЕ

– Нешто изнутра ми говори да ћете на истом месту наћи и мачку и хидрант – утешила га је Клариса. – То је засад само моја блага идеја.

Узи Марфи је увек носио беретку наврх темена. Кларенс је уперио своју справицу и трепнуо. Беретке више није било, а низ Узијево чело цурио је млаз крви.

– На твом месту престао бих да се играм тим – рекао је Нокомис.

– Па, ко се игра? Ово је озбиљна ствар – одвратио је Кларенс.

Био је то почетак седмодневног терора какав никада раније није погодио овај крај. Из вртова је нестајало дрвеће, нестајале су уличне светиљке као да их никада није ни било. Воли Валдорф се вратио кући аутомобилом, изишао, залупио вратима и – аутомобила више није било. Када се Џори Мулендорф пењао стазом према кући, његов пас Пит појурио му је у сусрет и винуо се да му скочи у наручје. Пас се одлепио од тла и ишчезао док се у ваздуху још који трен задржао његов лавеж.

Најгоре је ипак било с хидрантима. Други хидрант постављен је на место несталог већ следећег јутра. Само осам минута касније ни њега више није било и почињала је нова поплава. Трећи је инсталиран око подне да би ишчезао након три минута. Следећег јутра постављен је хидрант број четири.

Шеф Градског водовода био је присутан, шеф Завода за изградњу и урбанизам био је присутан, шеф полиције стајао је испред чете агената и детектива, председник Друштва за сарадњу родитеља и наставника био је присутан, ту су се налазили градоначелник и ректор Универзитета, три господина из Федералног истражног бироа (ФБИ), један фото-репортер, група угледних научника и маса поштених грађана.

– Да видимо хоће ли нестати и овога пута – рекао је шеф Завода за изградњу и урбанизам.

– Да видимо хоће ли и овога пута нестати! – рекао је шеф полиције.

– Да видимо хоће ли и овога... већ је нестао, зар не? – рекао је један од угледних научника.

Хидрант је заиста нестао и сви присутни били су окупани до голе коже.

– Успео сам бар да направим фотографију године – рекао је фото-репортер и у том часу из руку му је нестао и фото-апарат и сав остали прибор.

– Затворите воду и ставите чеп – наредио је шеф водовода. – Засад нећемо стављати нови хидрант, овај је био последњи у магацину.

– Ово је превршило сваку меру? – изјавио је градоначелник.

– Господо, изволите се раскомотити код „Златног плуга" и пробати наш најновији специјалитет „коктел хидрант" – објавио је Нокомис. – Одмах ће вам се вратити добро расположење. Направљен је од одличног вискија, шећера од шећерне трске и воде из хидранта узете са лица места. Имаћете част да га пробате први!

– Знам како можемо да се обогатимо – рекла је осмогодишња Клариса свом оцу Томију Вилебију неколико дана касније. – Сви говоре како су спремни да распродају куће будзашто и преселе се у други крај. Позајми брзо новац и све их купи, а затим ћеш моћи скупо да их продаш и постанеш богат.

– Не бих их купио све да коштају само по један долар. Три од тих кућа су већ нестале и све породице, осим наше, изнеле су намештај у баште. До сутра ујутро остаће можда само голо земљиште.

– Добро, а ти купи земљиште. Тако ћеш бити спреман кад се куће поново појаве.

– Да се појаве? Зар ће се куће поново вратити? Кажи ми, госпођице, шта ти о томе знаш!

– Имам осећај у који сам све више сигурна. То је све што сада могу да ти кажем. Али, знам да ћеш се кајати што ме ниси послушао.

Три еминентна научника већала су у просторији где је владао крш после непроспаване ноћи.

– Све ово превазилази метафизику, судара се с квантум ˇконтинуумом – рекао је доктор Великов Вонк.

– Упорност појаве најмистериознији је аспект случаја – приметио је забринуто Арпад Аркабаранан.

– Егзактно, колега – потврдио је учени Вили Макгили. – Ко би помислио да га је могуће изазвати помоћу старе конзерве и два комада картона. Кад сам ја био мали, играо сам се станиолом...

– Не успевам да вас пратим – признао је др Вонк – волео бих да се изражавате мало јасније...

До тог тренутка још није нестала ниједна особа, а задобијене повреде биле су случајне: мало крви на челу Узија Марфија, на меснатом врху ува Кончите Гонзалес када су јој ишчезле упадљиве минђуше, један одсечен прст кад се неко ухватио за кваку да би ушао у кућу која је тог трена нестала; све у свему не више од једног децилитра крви и педесетак грама меса.

А онда је, пред сведоцима, ишчезао господин Бакл, апотекар. Ствар је постала крајње озбиљна. Формирана је специјална комисија. Неколико њених чланова, одлучних израза лица, појавила су се у кући Вилебијевих. Најсмркнутији је био градоначелник. У мирним временима био је то љубазан човек, али терор је владао већ неколико дана.

– Околином круже чудновате гласине које одређену појаву повезују с вашом породицом – рекао је један члан комисије. – Неко од вас нешто зна!

– Гласине сам протурила ја – изјавила је Клариса – али не сматрам да су чудновате, само мало тајанствене. Ако желите нешто да сазнате, поставите ми питање!

– Ти си проширила гласине?

– Питање није добро – одговорила је Клариса.

– Знаш ли где је све то нестало?

– Ни то није право питање!

– Да ли можеш да их вратиш?

– Наравно да могу, то може свако. Зар ви не можете?

– Ја не могу – рекао је градоначелник – али, ако ти можеш, молим те нека се све што је нестало брзо поново појави.

– Добро, али потребне су ми извесне ствари. Набавите ми златан часовник и чекић. Затим покупујте хемикалије са овог списка. Осим тога потребан ми је и метар црвене свиле и чоколада с лешницима.

– Да ли да учинимо како је рекла? – упитали су чланови комисије.

– Да, и то што пре, то нам је једина нада – наредио је градоначелник.

Све што је Клариса тражила набављено је и донето код Вилебијевих.

Зашто се сви вртите само око ње? – увређено је питао Кларенс. – Ја сам учинио да ствари нестају, а не она! Како она може да зна како да их врати?

– Знала сам! – дрекнула је Клариса с пуно мржње. – Знала сам да је он учинио такву ствар. Прочитао је у мом дневнику како се прави ишчезивач. Да сам му ја мајка, добро бих га ишибала што кришом чита дневник своје млађе сестрице. Ето шта се догађа кад извесне ствари дођу у неодговорне руке!

Клариса је држала чекић изнад градоначелниковог златног сата постављеног на под.

– Морам мало да причекам, треба радити полако и пажљиво.

Секундара је направила неколико кругова, а онда је Клариса изненада из све снаге треснула чекићем лепи златни сат.

– То је све – изјавила је. – С вашим невољама је свршено. Погледајте, мачка Бланше Менерс је на тротоару, тачно на месту где се налазила пре седам дана!

Мачка је заиста седела на тротоару.

– Хајдемо сада код „Златног плуга" да видимо повратак хидранта.

Чекали су само неколико минута. Хидрант се појавио ниоткуд и бучно треснуо на своје место.

– Сада предвиђам – свечано ће Клариса – да ће се свака ствар вратити на своје место тачно седам дана пошто је ишчезла.

Седмодневном терору дошао је крај. Предмети су почели да се појављују истим редом којим су и нестајали.

– Откуд си знала да ће се појавити баш после седам дана? – упитао је блажени градоначелник Кларису.

– Зато што је Кларенс направио седмодневни ишчезивач. Ја умем да направим и деветодневни, и тринаестодневни, и двадесет четвородневни, чак и такав чије је дејство једанаест година. Могла бих да конструишем и шеснаестогодишњи, али ми за такав треба крв из меса малог детета да би се њоме обојио картон, а Сирли се страшно драо кад год би покушала да га боцнем!

– Да ли је могуће да све то знаш?

– Наравно. Али јежим се при помисли шта се може догодити ако тајна дође у неодговорне руке.

– И ја се јежим, Кларисице. А сад ми лепо кажи због чега су ти биле потребне све оне хемикалије које смо ти купили?

– За мог „Малог хемичара".

– А црвена свила, срце?

– Да луткама направим нове хаљинице.

Добро, а чоколада с лешником?

– Како сте успели да постанете градоначелник ако не знате чему служи чоколада с лешником? Каква су то питања?

– Још само једно, девојчице: зашто си разбила чекићем мој златни сат?

– Ох, то – рекла је Клариса – па, да би сцена била ефектнија.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	ГЛАВНИ ГРАД ЧССР	ДЕО ТЕЛА КОД ЖИВОТИЊА	СВОЈСТВО ОНОГА ШТО ЈЕ ОДОМАЋЕНО	ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИК	НАУКА О ВИНУ	НАШ ПИСАЦ, ИВО („ПАУНИ")	СТАРИ ГРАД У АПУЛИЈИ
ЈЕДНО ГОДИШЊЕ ДОБА							
ПРИБОР ЗА СМЕШТАЊЕ МЕТАКА							
ИСПУШТАЊЕ ГЛАСА НА КРАЈУ РЕЧИ							
„ГРАМ"		АФРИЧКА ДРЖАВА / ПРОМЕНА ОБЛИКА					ЧЕКАТИ
ИГРАЧ У ДРУГОМ РЕДУ И ХАЛО	ДРЖАВА У АФРИЦИ						
ФУРУНА				ПЛАНИНА У СРБИЈИ / ИТАЛИЈАНСКИ СЛИКАР			
НА СИЛУ УЗЕТИ						ЗМАЈ, АВЕТ	
ЧОВЕК КОЈИ ИМА НЕКУ МАНИЈУ							
ВРСТА ЕКСПЛОЗИВА							
УЗВИЧНИК / „КИЛО"					„АВЕНИЈА" / ПУЊЕЊЕ СИПАЊЕМ		
						ЖЕНА СТВАРАЛАЦ	
ТВРД ПАПИР / Ч. Ф			РАСТЕЊЕ / МАКЕДОНСКИ ПИСЦИ (БРАЋА)				
ПРВИ СТЕПЕН ПОРЕЂЕЊА ПРИДЕВА	ПОЧИСТИТИ МЕТЛОМ / КУПА						
							БИЛИЈАРСКИ ШТАП
НАНОС СНЕГА	ПРИСТАЛИЦА АЛОПАТИЈЕ						
ЗНАК ЗА СУМПОР		ЕПСКО ПЕСНИШТВО		ПАПАГАЈ / ЛАКО ИСПАРЉИВА ТЕЧНОСТ			
КОЛАЧ С МЕДОМ							
ПОВРШИНСКО ТКИВО КОЖЕ							ОБЛИК, ФОРМА
					ФРАНЦ. ПЕВАЧ МОНТАН / ПРВАК		
ГЛАВНИ ГРАД ГРЧКЕ	КОРАЧАЈИ / „ЛИТАР"						
ИМЕ ТОЛСТОЈА				ОВОГ ТРЕНА			

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: екватор, наопако, грдобан, епика, И, латак, т, стилети, и, Ира, з, Апачи, Марс, кс, устанак, РАИ, КСР, ескорта, тил, у, с, ан, омот, ткати, Мозес Хес, Рина, ке, ехолал, Пера, Иж, баритони, кл, Ибар.

ТОПОВИМА НА МАНАСТИР

ВЕЛИКА БИТКА СТАРОГ КАЛУЂЕРА

БАН ЈЕ У ЈЕКУ БОРБЕ УГЛЕДАО НЕКОЛИКО ДЕЧАКА И НАРЕДИО ИМ ДА УДАРАЈУ У ЦРКВЕНО ЗВОНО, А КАД ЈЕ БРАНИОЦИМА СТИГЛА ПОМОЋ – „ТУРЦИ СЕ БЕЗ ЛИЈЕКА ЗБУНИШЕ"...

Манастир Морача, једнобродна базилика с куполом и пространом припратом. Дугачак је око 20, широк 14,5 а висок готово 20 метара.

Зашто је кнез Стефан, унук Стефана Немање, пре више од седам векова подигао манастир Морачу баш на овом месту не зна се тачно, али постоји предање да је „свети краљ", како га је народ звао, дошао у Морачу да тражи место за своју задужбину. Мештани су му тада показали широку терасу изнад реке Мораче одакле се са једне крушке свако вече јавља нека чудна светлост. „То је свето дрво", говорио је народ, „и на том месту треба да сазидаш цркву". Највероватније је, ипак, да је владар, обилазећи своју кнежевину, наишао на овај живописан предео и решио да ту 1252. године сагради манастир Морачу. Зидови храма живописани су око 1260. али се на жалост не зна ко су били сликари.

Писмо са 32 печата

За више од седам векова свог постојања манастир Морача био је место око кога су се окупљали сви који су били за борбу против Турака. Најјачу политичку улогу имао је током 16. и 17. века, у време када је Европа поново страховала од налета Отоманске империје. Лига западних сила је тада међу балканским народима развијала пропаганду и позивала их на борбу против Турака обећавајући помоћ у војсци и оружју.

Народни прваци Црне Горе шаљу писма римском Папи и изасланике да „подупре" ствар ослобођења хришћана испод турског јарма. У манастиру су се тада одржавали договори и скупштине а по неким хроничарима у манастир су с почетка 17. века долазили и шпански изасланици да подстакну народ на устанак. Са једног састанка првака Црне Горе, Брда и Северне Албаније који је у манастиру одржан 26. априла 1608. упућено је писмо папи Павлу V које је необично по томе што је оверено са 32 печата! У њему се Папа моли да их препоручи хришћанским владарима ради помоћи у борби против заједничког непријатеља. И касније су одавде упућивани позиви, али су са запада стизала само празна обећања.

Због свог значаја Морача је често била мета турских напада. Сам манастир је највише страдао 1504. кад су колашински Турци упали у Морачу и са манастира скинули оловни кров а кровну конструкцију спалили. Читавих 70 година после тога манастир је остао откривен, па су многе фреске из 13. века потпуно уништене. Тек 1574. обновили су га кнез Вучић Вучетић и игуман Тома. Исте године манастир је поново осликан.

„Оћу ударити, ако ћу сву војску изгубити"

Када је 1804. избио устанак у Србији, снажно је одјекнуо и у овим крајевима па се већ следеће године српским устаницима прикључио и део Морачана.

У манастиру је једно време боравио и млади кнез Новица Церовић коме је морачки архимандрит Димитрије пружио помоћ око организовања убиства гатачког муселима и великог зулумћара Смаил-аге Ченгића а по неким подацима и лично учествовао у тој акцији.

Средином 19. века манастир Морача је снажан ослонац учвршћивања државне власти у Црној Гори. Тридесетак километара удаљен од Колашина представљао је стални изазов Турцима. Скопљак паша прети да ће га разорити топовима и поручује:

– Оћу ударити, ако ћу сву војску изгубити.

У жељи да поврати изгубљене територије турска војска је 1877. на неколико места прешла црногорске границе и да би се саставио са турским одредима на југу, Мехмед Али-паша главнину војске од Колашина усмерава преко Мораче. Знајући за ово Морачани су чврсто решили да манастир бране до последњег човека. Одбраном је руководио старешина манастира игуман Митрофан Бан који је пред саму битку својим војницима одржао говор:

– Војници, ето нам долазе Турци у госте! Ја се надам у ваше познато јунаштво, па ћемо их дочекати онако поштено, како су их дочекивали наши славни преци, кад год су им оваквијем начином у походе долазили..

Бан је имао само три и по хиљаде људи. Један део је оставио код самог манастира а други поставио на истурене положаје. Кад је борба отпочела, водник Мрдо Јанкетић, који је са својим водом био на једној коси подаље од манастира, отказао је Бану послушност речима:

– Не слушам те данас више, нити идем да браним Градину, него идем у манастир који су моји стари бранили 500 година, па ћу данас у њему и да погинем.

Јанкетић је одржао реч и јуначки погинуо у манастирској порти.

Турци су снажно надирали. Против малобројних бранилаца кидисало је 17 хиљада турских војника

којима су пут крчила 24 топа. Око манастира се водила огорчена борба о којој је народ испевао песму:

– Стаде рика турскијех топова
Морача се тресе из темеља.
Од боја се тама ухватила
И крваву Морачу прекрила...

У јеку борбе, недалеко од манастирског звоника, Бан је угледао неколико дечака који су се ту нашли у жељи да на неки начин помогну браниоцима. Чим их је угледао, Бан је наредио да наизменично и снажно ударају у манастирско звоно. Звоњава је браниоцима давала храброст а у редове непријатеља уносила пометњу. У последњем тренутку, када су Турци већ били пред манастиром, браниоцима су у помоћ притекли Васојевићи. О томе Митрофан Бан пише:

– Турци се без лијека збунише, тако као стока се просуше по шумама морачким и без обзира бјежаху у потоке и густе шуме морачке...

Сам Митрофан се у овом боју јуначки понео после чега је произведен у архимандрита а књаз Никола га је одликовао Обилића медаљом што је јединствен случај да једно свештено лице добије одликовање које се давало само ретким јунацима.

Древни крст на иконостасу, рађен једанаест година и коло свете Богородице под којим се војвода Мина Радовић заклео да ће убити турског зулумћара Хасан-бега.

Фреска „Гавран храни пророка Илију", врхунско достигнуће сликарске школе 13. века.

Друга награда у Паризу

Здање манастира је живог облика и пропорционално што га издваја од сличних грађевина подигнутих у то време. Изванредним распоредом прозора унутрашњост је максимално осветљена што појачава утисак простора.

Живопис Мораче данас се састоји из два дела – очуваних фресака из 13. и оних које су настале током 16. и 17. века. Најстарије очуване фреске налазе се углавном у ђаконикону. Ту је цео циклус посвећен пророку Илији међу којима доминира фреска „Гавран храни пророка Илију" чија је копија 1952. године на светској изложби фресака у Паризу добила другу награду. Високу уметничку вредност има и фреска „Рођење светог Илије" из истог циклуса, где сликар илуструје моменат када млада девојка придржава породиљу. Ово је уједно и један од најлепших детаља у морачком, а по неким стручњацима, и читавом средњовековном сликарству. Посебно је важно да се напомене што анонимни сликар свим својим делима из овог циклуса даје трећу димензију а личностима и покретима прилази ненаметљиво и слободно. Све ове фреске по оцени историчара уметности спадају међу најлепша остварења средњовековног сликарства.

Фреске и иконе из 16. и 17. века сведоче о постојању сликарске радионице која је око себе окупила најбоље сликаре тога времена. Посебну пажњу привлачи иконостас са великим древним крстом који је по неким подацима рађен више од десет година, затим „Красна врата" израђена у интарзији од слонове кости и велико „Богородично коло" испод кога су се племеници заклињали на верност.

Од некада богате манастирске библиотеке Морача данас располаже само са шест старих рукописа, два одломка из рукописних књига и две старе штампане књиге од којих је највреднији „Ободски октоих" из 1493. која уједно представља прву штампану књигу на Балкану.

Некада је манастир Морача био неприступачан, али откако је поред њега изграђен пут који спаја Београд са црногорским приморјем, годишње га посети и по неколико десетина хиљада домаћих и страних туриста, што је разлог више да се овај споменик историје и културе средњег века сачува за будућа покољења.

„Ободски октоих" штампан у Црнојевића штампарији 1493. године, прва штампана књига на Балкану.

Текст: З. Меденица
Снимци: Љ. Меденица

КАКО ПРОТИВ СИЛЕЦИЈА?

Приликом разних светковина око манастира Мораче се окупљало много народа, али овде су знали да бану и многи разбојници и силеџије. Како су се калуђери у то старо и „бесудно" време довијали да их одстране, најбоље говори запис из 1876. године који је објавио тадашњи лист „Глас Црногорца".

– Кад би неки силеџија изазвао неред приликом народних скупова, уколико га лијепом ријечју не би могли убиједити да се удаљи са сабора, калуђери би затварали цркву, а затим написали објаву у којој би навели име преступника и његова злочинства, као и захтјев да се такав нарушитељ реда и мира силом уклони из манастира. Такву објаву би приковали на врата од цркве, а поред ње, о већем клину, и сјекиру објесили. Послије тога један од калуђера, обично старјешина, и усмено би, у краћем говору позвао народ да злочинца отјера из своје средине. „Уколико то не учините", рекао би овај ено вам сјекире, па њом разбијте врата и у цркву уђите, друкчије нећете".

После тога народ би скочио и отерао силеџију.

БЕОГРАД ★★ МАКЕДОНСКА 29 ★★ 11001

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

НЕ ТРАЖИ ЂАВОЛА...

Чуо сам да црно вино утиче на смањење процента шећера у крви, па ме интересује да ли је то тачно?

ИГЊАТ РАЈКОВИЋ,
Београд

Дијабетичари или, ако ти се више свиђа тако, шећераши, морају да се помире с тим да је у начелу за њих алкохол штетан. Уосталом, и многе друге болести захтевају одређену дијету тј. одрицања. Дакле, за дијабетичаре је алкохол у најмању руку непожељан. Прва на листи забране су жестока алкохолна пића. Забране није поштеђено ни вино; додуше, црно је нешто мање „опасно" од белог од којег се разликује по неким састојцима (на пример танину) али за дијабетичаре је много важније колики проценат алкохола тј. броја малигана садржи.

По количини калорија које човек уноси у организам алкохол је на првом месту: само један његов грам садржи 7,5 калорија. Чашица вињака од 1/4 dl садржи исто онолико калорија колико и 30 gr хлеба или 120 gr јабуке. Није никакав проблем израчунати ни која количина намирница одговара чаши вина, али треба знати проценат алкохола које оно садржи. Из овог примера није тешко закључити да дијабетичар уместо вина или неког другог алкохолног пића може да узме друге, за организам далеко корисније намирнице (беланчевине, поврће, воће) које су му много потребније.

Врло често дијабетичари постављају разна питања у вези с алкохолом. Један од разлога је свакако и то што се срећу са шаренилом дијета за дијабетичаре од којих су неке недозвољиво „либералне" па и надрилекарске. Има, сем тога, и доста комерцијалних реклама. Још један од разлога је можда и тај што се у неким земљама вино не убраја у алкохолна пића већ – храну. У њима се болесницима уз главни оброк даје и чаша вина, али ни тамо не дијабетичарима.

На крају, да не бисмо оставили утисак превелике строгости, рећи ћемо да је од пресудне важности тип шећерне болести од које неко болује, компликације, стање других органа, врсте лечења које се примењује. Млади дијабетичари, затим они чија болест нема стабилан ток, они који имају оболелу јетру или друге органе за варење као и болесници који узимају лек у виду таблета или инсулина, не би смели на себи да испробавају дејство алкохола. Дијабетичари код

којих је болест откривена у зрелом или касном добу живота а лече се само дијетом, могу себи повремено да дозволе узимање веома умерених количина алкохола, али обавезно уз знање лекара и редовну контролу шећера. Завршићемо оном народном: „Не тражи ђавола, он сам долази по своје..."

ТЕМПЕРАТУРА

Интересује ме гдје могу да купим или наручим бијелу фарбу за обућу и због чега се температура човјека повећава у послијеподневним часовима?

С. С.
Маглај

Белу боју потражи у продавницама боја и лакова. Што се тиче температуре треба знати следеће: на продукцију и издавање топлоте утичу базални метаболизам, физичка активност скелетних мишића, мишићни тонус и специфично деловање хране. Телесна температура је управо из ових разлога директно пропорционална топлоти тела и углавном је стална. Минимална колебања која се код здравог човека уочавају у различито доба дана последица су метаболичких процеса у организму. Најнижа температура је између 3 и 5 часова ујутру а највиша између 17 и 20 часова. За њену регулацију најважнији је централни нервни систем и то би, ето, било најосновније о питању на које си желео одговор.

писмо недеље

ДУГОУХИ НОСАЧ

Можеш ли да ми кажеш каква је разлика између муле и мазге?

ТОМИСЛАВ,
Охрид

И мула и мазга спадају у породицу коња (Equidae). Мула је мешанац кобиле са магарцем и сличнија је коњу него магарцу. Не може да има потомство. Глава јој је краћа од коњске, уши дуже, а грива ниска и усправна. Мања је од коња, али зато издржљивија и способнија да се прилагоди различитим климатским условима. На леђима може да понесе чак преко 100 килограма терета. Наша далматинска мула, на пример, спада у најмање типове јер потиче од брдских кобила.

И мазга је исто мешанац, али коња са магарицом. Већа је од магарца, мања од коња, рже, а реп јој је обрастао као код коња. Неплодна је као и мула услед закржљалих полних органа. Оплодња пастува и магарице је мање успешна, па је стога и број мазги мањи него број мула.

Обе ове животиње највише се узгајају у Средоземљу, северној Африци, има их у Аргентини, САД, а код нас у Македонији, Хрватској, Херцеговини и Црној Гори. Ови сродници коња отпорни су на разне болести, врло су издржљиви, скромни у исхрани и зато се користе као радна стока, а од давнина и за потребе војске. И у другом светском рату у неким војним операцијама муле и мазге одиграле су значајну улогу. Тако су, на пример, за операцију у Италији 1943, Американци у својим транспортним јединицама имали преко 15 000 грла. И у НОР-у мазге и муле су се користиле у Словенији, већем делу Хрватске, Црној Гори и Македонији. Исто тако, чак ни данас, многе научне експедиције у северној Африци, Америци и Средоземљу не би биле могуће да није ових издржљивих животиња.

РЕШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

У светлости фарова инспектор је сасвим јасно видео и човека и бицикл који је овај возио. Како је био преморен, тек у последњем тренутку пало му је у очи да точкови бицикла одударају од рама – били су потпуно нови. То је одмах довео у везу с другом провалом и случај који га је данима мучио био је решен.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

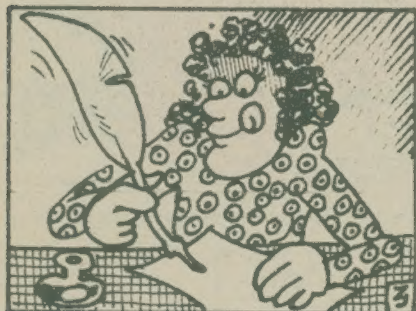
- **Златко Ангелески, Ристо Чадо 200, 96000 Охрид** – 15 година, воли музику и спорт, сакупља пенкала.
- **Радана Пупић, Џемала Бијединћа 2-а, 47000 Карловац** – 15 година, сакупља значке, салвете и папирнате луткице, воли музику, желела би да се дописује са младима.
- **Слађана Јакимовска, Косовске бригаде 16, 91300 Куманово** – 15 година, воли све што воле млади, одговара свима.
- **Снежана Шумар, Јабланичка 110, 11132 Жарково** – 12 година, сакупља салвете и разгледнице, одговара на сва писма.

КАКО ПИШЕШ – ТАКАВ СИ!

Већ дуго пратим „Политикин забавник" и сада сам одлучила да ти пишем. Слушала сам, па чак и читала, да се по рукопису неке особе може сазнати какав је њен карактер. Занима ме да ли је то тачно и ако јесте, жељела бих о томе нешто више сазнати.

СЊЕЖАНА,
Јамарица

Тачно је то што си читала, а вештина тумачења рукописа, то јест учење да облик и положај слова и други карактеристични знаци рукописа одражавају, односно објашњавају човеков интелектуална и психичка својства (карактер, темперамент, фантази-

ју, и друго) зове се графологија. Код тумачења рукописа у обзир се узима општа величина и структура слова, њихова израђеност, дебљина линија, величина горњих и доњих продужења, однос према вертикали, међусобна повезаност, усклађеност, густоћа, затим просторни односи на претпоставци да између рукописа (индивидуалних покрета који су фиксирани у графичним облицима) и психичких карактеристика појединца постоји правилан психофизиолошки однос.

Настојања да се графологији дају обележја науке датирају још из 17. века али су тек данас делимично уродила плодом. Не може се више порицати да психичка збивања утичу и на рукопис. Штавише, за поједине болести које изазивају карактеристичне промене у рукопису (стање после запаљења мозга, артериосклероза, паркинсонизам, тумор мозга, неки облици шизофреније итд.) рано може да се постави дијагноза уз помоћ графологије. Индивидуалност рукописа користи се и у судском тумачењу (експертизи) за утврђивање аутора потписа или писаног текста. Графологија као део науке о људском изразу постаје део психодијагностике.

ДОЂИ У МОЈУ МРЕЖУ!

Који је паук највећи на свету?

ГОРАН ЈОВАНОВИЋ,
Ивањица

У тропским пределима живе пауци чије тело има пречник и од двадесетак центиметара. Међутим, и они су мали у поређењу са пауком-птичаром који има пречник од читавих 30 cm. Овај џин међу арахнидама се не либи да нападне и ситније птице да би се прехранио.

ЈЕДИНИ ХРАНИЛАЦ

Један мој друг вратио се са одслужења војног рока. Уместо петнаест месеци, као једини хранилац породице служио је дванаест. Занима ме какви су услови потребни да би неко био једини хранилац породице?

ЗОРАН,
Сомбор

Једини хранилац породице је онај војни обвезник, односно војник, чији се чланови породице старији од 18 година редовно школују, односно ако су чланови старији од 18 година а млађи од 55 година за жене и 60 за мушкарце, неспособни за привређивање што утврђује војна лекарска комисија. Остале чињенице као катастарски приход (приход од земљишта) имовно стање, број чланова породице, такође су веома важни за стицање својства једином храниоца, а те податке утврђује Секретаријат за народну одбрану.

Захтев за стицање статуса једином храниоца, који се подноси Секретаријату за народну одбрану општине у којој се регрут води у војној евиденцији, може се поднети само после пријема позива за служење војног рока као и у току служења. Захтев може поднети обвезник, односно војник, али и чланови његове породице.

КО МИ ЈЕ РОЂЕНИЈИ?

Интересује ме ко је рођенији, бака или тетка?

И. С. из Новог Сада

У породичном праву сродство је важно ради наследства и зато постоје утврђени наследни редови који се заснивају на подели крвних сродника у колена, редове и низове. По томе су и бака и тетка у истом наследном реду, односно припадају истом колену, па су тн оне подједнако блиске род. Али, баке су унуцима обично најближе од све родбине и највише су им „прирасле срцу".

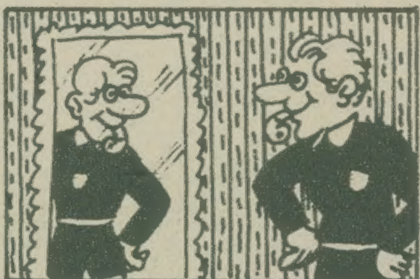
ПРВО КОД ЛЕКАРА

У нади да ово писмо неће завршити у кошу молио бих те да ми кажеш како могу постати фудбалски судија.

Другарски поздрав свим „Забавниковцима".

МИРОСЛАВ КОСТАДИНОВИЋ,
Вучје

Ако желиш да постанеш фудбалски судија, треба да се распиташ кад савез фудбалских судија твоје општине или најближег града организује курсеве за фудбалске судије. На крају курса полаже се испит и постаје привремени судија који суди на омладинским утакмицама, а након шест месеци

стиче се статус сталног фудбалског судије. Међутим, поред добре воље и жеље, за фудбалског судију, који се у току утакмице излаже великим физичким напорима и мора да има добру кондицију, неопходно је и добро опште здравствено стање, па зато пре свега треба обавити лекарски преглед.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Чедељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1.104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1.104.00 динара, годишња 2.208.00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Skr	255.–

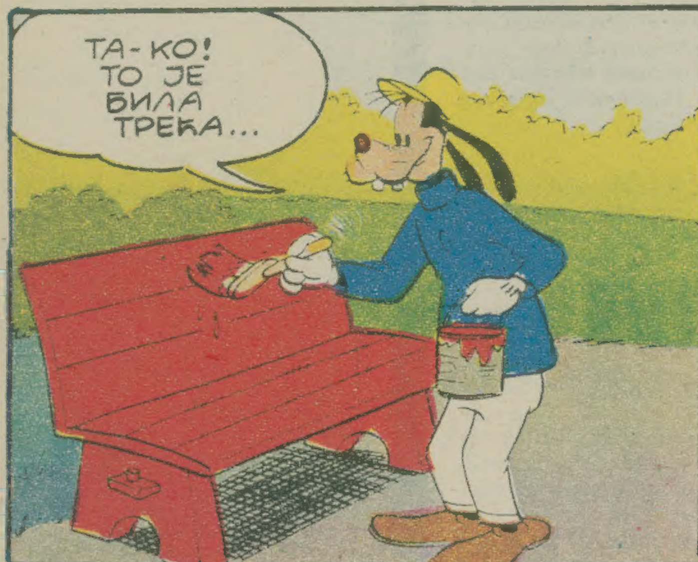
Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

WALT DISNEY
МИКИ

СВЕЖЕ ОБОЈЕНО

ТА-КО! ТО ЈЕ БИЛА ТРЕЋА...

ИЗВИНИТЕ, АЛ' ЈА БИ' МОР'О ДА ОФАРБАМ ТУ КЛУПУ!

И ЧЕТВРТА ЈЕ ГОТОВА!

ЖАО МИ ЈЕ, НАРОДЕ, АЛИ МОРАТЕ ДА УСТАНЕТЕ!
Copyright © 1983
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

ОТКАЧИО САМ И ПЕТУ!

ОСТАЛА МИ ЈЕ ЈОШ САМО ЈЕДНА!
СВЕЖЕ ОБОЈЕНО

?
?
?

НЕМА ЈЕ НИГДЕ... А ЈА САМ БИО СИГУРАН ДА ОВДЕ ИМА ШЕСТ КЛУПА!
7-24
Distributed by King Features Syndicate